

GMINA KOLUSZKI

STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY KOLUSZKI

Koluszki, 27 września 2010 r.

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ I

UWARUNKOWANIA

ROZDZIAŁ I WPROWADZENIE

1. Wstęp
2. Zmiana studium
Podstawa prawna
Charakter i zakres opracowania

ROZDZIAŁ II UWARUNKOWANIA ROZWOJU

1. Cel opracowania
2. Obowiązujące przepisy prawa
 - 2.1. Zadania organów samorządu terytorialnego w gospodarce przestrzennej
 - 2.2. Zagospodarowanie przestrzenne
 - 2.3. Prawo budowlane
 - 2.4. Ochrona środowiska
 - 2.5. Ochrona zabytków
 - 2.6. Prawo miejscowe
3. Materiały wejściowe do opracowania
4. Miejsce studium w systemie planowania
 - 4.1. Krajowy system planowania przestrzennego
 - 4.2. Instrumentalizacja polityki przestrzennej gminy
5. Ogólna charakterystyka gminy Koluszki
 - 5.1. Położenie administracyjne
 - 5.2. Położenie geograficzne
 - 5.3. Powiązania zewnętrzne
 - 5.4. Charakter funkcjonalny
6. Zainwestowanie
 - 6.1. Miasto
 - 6.2. Obszary wiejskie gminy
7. Infrastruktura
 - 7.1. Komunikacja
 - 7.1.1. Sieć drogowa
 - 7.1.2. Układ komunikacji kolejowej
 - 7.1.3. Komunikacja publiczna
 - 7.2. Infrastruktura techniczna
 - 7.2.1. Zaopatrzenie w wodę
 - 7.2.2. Gospodarka ściekowa
 - 7.2.3. Zaopatrzenie w energię elektryczną
 - 7.2.4. Zaopatrzenie w gaz
 - 7.2.5. Zaopatrzenie w ciepło

- 7.2.6. Telekomunikacja
- 7.3. Sieci i urządzenia infrastrukturalne o znaczeniu ponadlokalnym
 - 7.3.1. Rurociągi produktów naftowych
 - 7.3.2. Magazyn produktów naftowych
 - 7.3.3. Magistrale wodociągowe
 - 7.3.4. Linie energetyczne
- 7.4. Gospodarka odpadami
- 8. Środowisko przyrodnicze
 - 8.1. Stan i funkcjonowanie środowiska przyrodniczego
 - 8.1.1. Warunki klimatyczne
 - 8.1.2. Rzeźba terenu, geomorfologia
 - 8.1.3. Charakterystyka hydrograficzna i hydrogeologiczna
 - 8.1.4. Melioracje
 - 8.1.5. Gleby
 - 8.1.6. Budowa geologiczna, surowce mineralne
 - 8.1.7. Warunki geologiczno – inżynierskie
 - 8.1.8. Obszary zagrożone osuwaniem się mas ziemnych
 - 8.1.9. Lasy
 - 8.2. Zagrożenia środowiska
 - 8.2.1. Zanieczyszczenie powietrza
 - 8.2.2. Hałas
 - 8.2.3. Zanieczyszczenie wód
 - 8.2.4. Zagrożenia nadzwyczajne
 - 8.3. Ochrona środowiska przyrodniczego
 - 8.4. Elementy chronione
 - 8.4.1. Obszary chronionego krajobrazu
 - 8.4.2. Leśny kompleks promocyjny
 - 8.4.3. Rezerваты przyrody
 - 8.4.4. Pomniki przyrody
 - 8.4.5. Użytki ekologiczne
- 9. Stan i ochrona dziedzictwa kulturowego, zabytków i dóbr kultury współczesnej
 - 9.1. Zarys dziejowy obszaru gminy
 - 9.2. Elementy tożsamości funkcjonalno - przestrzennej
 - 9.3. Wartości kulturowe
 - 9.3.1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków
 - 9.3.2. Obiekty w ewidencji konserwatorskiej
 - 9.3.3. Wartościowe układy ruralistyczne
 - 9.3.4. Inne obiekty wartościowe kulturowo
 - 9.3.5. Stanowiska archeologiczne
 - 9.3.6. Miejsca pamięci narodowej
 - 9.3.7. Cmentarze
 - 9.3.8. Dobra kultury współczesnej
 - 9.3.9. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych
 - 9.4. Wymogi ochrony krajobrazu kulturowego
- 10. Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej
 - 10.1. Demografia i zatrudnienie
 - 10.1.1. Struktura ludności
 - 10.1.2. Prognoza zmian w strukturze ludności
 - 10.1.3. Struktura wykształcenia ludności
 - 10.1.4. Aktywność zawodowa – rynek pracy
 - 10.1.5. Ludność według źródła utrzymania

- 10.1.6. Ludność według ekonomicznych grup wieku
- 10.1.7. Bezrobocie
- 10.2. Zasoby mieszkaniowe oraz możliwości zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych
- 10.3. Infrastruktura społeczna
 - 10.3.1. Oświata
 - 10.3.2. Kultura
 - 10.3.3. Służba zdrowia
 - 10.3.4. Opieka społeczna
 - 10.3.5. Sport
 - 10.3.6. Rekreacja, turystyka i agroturystyka
 - 10.3.7. Targowiska
- 10.5. Rolnictwo
 - 10.5.1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna
 - 10.5.2. Struktura użytkowania gruntów
 - 10.5.3. Struktura gospodarstw
 - 10.5.4. Struktura upraw
 - 10.5.5. Hodowla
- 10.6. Charakterystyka strefy gospodarczej
 - 10.6.1. Podmioty gospodarcze
 - 10.6.2. Usługi
 - 10.6.3. Produkcja, składy i magazyny
- 10.7. Gminny zasób nieruchomości
- 11. Stan planowania przestrzennego w gminie
- 12. Plan rozwoju gminy Koluszki
- 13. Dokumenty, programy o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym
 - 13.1. Polityka przestrzenna państwa
 - 13.2. Strategia rozwoju województwa łódzkiego
 - 13.3. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego
 - 13.4. Zadania do realizacji ponadlokalnych celów publicznych
- 14. Analiza S.W.O.T. dla gminy Koluszki
 - 14.1. Analiza zbiorcza
 - 14.2. Analiza sektorowa
 - 14.2.1. Sytuacja społeczno – gospodarcza
 - 14.2.2. Środowisko przyrodnicze i kulturowe
 - 14.2.3. Komunikacja
 - 14.2.4. Infrastruktura techniczna
- 15. Główne wnioski wynikające z analizy uwarunkowań

ROZDZIAŁ III **CELE ROZWOJU**

- 1. Cele rozwoju
 - 1.1. Nadrzędny cel rozwoju
 - 1.2. Główne cele rozwoju

CZĘŚĆ II

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. Funkcja miasta i obszarów wiejskich
 - 1.1. Miasto
 - 1.2. Obszary wiejskie
2. Kierunki ochrony, rozwoju zasobów i kształtowania środowiska przyrodniczego
 - 2.1. Ochrona obiektów i obszarów przyrodniczych objętych ochroną prawną
 - 2.2. Rozszerzenie ochrony zasobów środowiska przyrodniczego
 - 2.3. Ochrona i rozwój zieleni w mieście
 - 2.4. Tworzenie systemu ciągów i węzłów zieleni w obszarze gminy
 - 2.5. Ochrona zasobów wód, powietrza i gleby
 - 2.6. Eksploatacja złóż kopalin
 - 2.7. Przeciwdziałanie zagrożeniu powodzi. Zagospodarowanie obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi
 - 2.8. Ochrona uzdrowisk
 - 2.9. Wytyczne określania zasad ochrony środowiska i jego zasobów w planach miejscowych
3. Kierunki ochrony, rozwoju zasobów i kształtowania środowiska kulturowego
 - 3.1. Ochrona obiektów zabytkowych
 - 3.2. Ochrona elementów objętych ochroną prawną
 - 3.3. Stanowiska archeologiczne
 - 3.4. Ochrona pojedynczych obiektów
 - 3.5. Wytyczne w zakresie ochrony zespołów obiektów zabytkowych
 - 3.6. Wytyczne w zakresie programowania (rozmieszczenia funkcji)
 - 3.7. Wytyczne określania zasad ochrony krajobrazu kulturowego w planach miejscowych
4. Kierunki rozwoju i przekształceń struktury funkcjonalno-przestrzennej
5. Podstawowe typy terenów wyróżnione ze względu na sposób użytkowania
 - 5.1. Miasto
 - 5.2. Obszary wiejskie
 - 5.3. Wytyczne określania przeznaczenia terenu w planach miejscowych
 - 5.4. Wytyczne określania wskaźników dotyczących zagospodarowania oraz użytkowania terenów w planach miejscowych
6. Kierunki zabezpieczenia wymogów obronności i obrony cywilnej
7. Tereny zamknięte i ich strefy ochronne
8. Kierunki rozwoju i przekształceń infrastruktury społecznej
 - 8.1. Mieszkalnictwo
 - 8.2. Oświata
 - 8.3. Kultura
 - 8.4. Ochrona zdrowia i opieka społeczna
 - 8.5. Sport, rekreacja i turystyka
 - 8.6. Cmentarze
9. Kierunki rozwoju komunikacji
 - 9.1. Linie kolejowe
 - 9.2. Układ drogowy
 - 9.3. Komunikacja zbiorowa
 - 9.4. Wytyczne do planów miejscowych w zakresie rozwoju systemów komunikacji
10. Kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej
 - 10.1. Zaopatrzenie w wodę

- 10.2. Odprowadzanie ścieków
- 10.3. Elektroenergetyka
- 10.4. Telekomunikacja
- 10.5. Zaopatrzenie w gaz
- 10.6. Zaopatrzenie w ciepło
- 10.7. Gospodarka odpadami
- 10.8. Rurociągi naftowe
- 11. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej
- 12. Kierunki i zasady kształtowania leśnej przestrzeni produkcyjnej
- 13. Realizacja zadań oraz programów rządowych i ponadlokalnych
- 14. Potrzeby sporządzenia planów miejscowych
- 14.1. Obszary, dla których jest obowiązkowe sporządzenie planu miejscowego
- 14.2. Obszary wymagające sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Instrumentalizacja działań
- 15. Wnioski do polityki przestrzennej sąsiadujących gmin
- 16. Uzasadnienie przyjętych rozwiązań
- 17. Synteza ustaleń studium
- 18. Interpretacja zapisu ustaleń „Studium”

Część tekstowa studium stanowi Załącznik nr 1 do uchwały

SPIS RYSUNKÓW

CZĘŚĆ I - UWARUNKOWANIA

A. Gmina

- A.1.1. Uwarunkowania – gmina 1: 25 000 - Załącznik nr 2a do uchwały
oraz plansza pomocnicza nie podlegająca uchwaleniu
- Istniejąca struktura przestrzenna 1: 25 000

B. Miasto

- B.1.1. Uwarunkowania - miasto 1: 10 000 - Załącznik nr 2b do uchwały
oraz plansza pomocnicza nie podlegająca uchwaleniu
- Istniejąca struktura przestrzenna 1: 10 000

CZĘŚĆ II – KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO – RYSUNEK STUDIUM

A. Gmina

- A.2.1. Polityka przestrzenna – kierunki zagospodarowania 1: 25 000 - Załącznik nr 3a do uchwały
- A.2.2. Polityka przestrzenna – instrumentalizacja 1: 25 000 - Załącznik nr 3b do uchwały

B. Miasto

- B.2.1. Polityka przestrzenna – kierunki zagospodarowania 1: 10 000 - Załącznik nr 4a do uchwały
- B.2.2. Polityka przestrzenna – instrumentalizacja 1: 10 000 - Załącznik nr 4b do uchwały

CZĘŚĆ I UWARUNKOWANIA

ROZDZIAŁ I WPROWADZENIE

1. Wstęp

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Koluszki sporządza się w celu zdefiniowania uwarunkowań rozwojowych oraz określenia polityki przestrzennej.

„Studium” stanowi jeden z elementów planowania strategicznego rozwoju gminy i wraz z innymi dokumentami programowymi wyznacza cele i zasady gospodarowania gminą i jej zasobami.

2. Zmiana studium

2.1. Podstawa prawna

Podstawę prawną sporządzenia zmiany studium stanowią:

- 1) ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2003 r. Nr 80 poz. 717 z późn. zm.);
- 2) uchwała Nr XXVII/135 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 8 grudnia 2008 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Koluszki.

2.2. Charakter i zakres opracowania

1. Niniejsze opracowanie stanowi kompleksową aktualizację „Studium”:
 - 1) dostosowuje zakres i formę zapisów zmiany studium do aktualnie obowiązujących regulacji prawnych;
 - 2) dostosowuje ustalenia zmiany „Studium” do projektów i programów o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym;
 - 3) weryfikuje przeznaczenie terenów, przebieg ciągów komunikacyjnych;
2. Zmiana studium obejmuje gminę Koluszki w granicach administracyjnych.
3. Zakres opracowania obejmuje pełen zakres zapisów studium.

ROZDZIAŁ II UWARUNKOWANIA ROZWOJU

1. Cel opracowania

Celem sporządzenia analiz jest ocena istniejącego zagospodarowania, procesów zachodzących w przestrzeni i gospodarce miasta i terenów wiejskich gminy Koluszki oraz czynników zewnętrznych oddziałujących na miasto i te tereny w zakresie niezbędnym dla określenia jego polityki przestrzennej.

2. Obowiązujące przepisy prawa

2.1. Zadania organów administracji i samorządu terytorialnego w gospodarce przestrzennej

- 1) Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z późn. zm.);
- 2) Ustawa z dnia 5 czerwca 1990 r. o samorządzie powiatowym (tj. Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592, z późn. zm.);
- 3) Ustawa z dnia 5 czerwca 1990 r. o samorządzie województwa (tj. Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590, z późn. zm.);

- 4) Ustawa z dnia 17 maja 1990 r. o podziale zadań i kompetencji określonych w ustawach szczególnych pomiędzy organy gminy, organy administracji rządowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1990 Nr 34, poz. 198);
- 5) Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o administracji rządowej w województwie (tj. Dz.U. z 2001 r. Nr 80, poz. 872, z późn. zm.).

2.2. Zagospodarowanie przestrzenne

- 1) Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2003 r. Nr 80, poz. 717, z późn. zm.);
- 2) Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 26 sierpnia 2003 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz.U. z 2004 r. Nr 118, poz. 1233).

2.3. Prawo budowlane

- 1) Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (tj. Dz.U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118);
- 2) Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U. z 2002 r. Nr 75, poz. 690, z późn. zm.); - trzeba zmienić – rozporządzenie z dnia 12 marca 2009 roku (numer dziennika ustaw)
- 3) Ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tj. Dz.U. z 2004 r. Nr 204, poz. 2086, z późn. zm.);
- 4) Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz.U. z 1999 r. Nr 43, poz. 430);
- 5) Ustawa z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (Dz.U. z 2003 r. Nr 86, poz. 789 z późn. zm.);
- 6) Ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (tj. Dz.U. z 2000r. Nr 23, poz. 295 z późn. zm.);
- 7) Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tj. Dz.U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603, z późn. zm.).

2.4. Ochrona środowiska

- 1) Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz.U. z 2006 r. Nr 129, poz. 902 z późn. zm.);
- 2) Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880);
- 3) Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tj. Dz. U. z 2008 r. Nr 237, poz. 1,6,5,7.);
- 4) Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. z 1994 r. Nr 27, poz. 96, z późn. zm.);
- 5) Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz.U. z 2001 r. Nr 115, poz. 1229, z późn. zm.);
- 6) Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz.U. z 2001 r. Nr 62, poz. 628, z późn. zm.).

2.5. Ochrona zabytków

- 1) Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.);
- 2) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 14 maja 2004 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz.U. z 2004 r. Nr 124 poz. 1305)

2.6. Prawo miejscowe

Uchwała Nr XXVII/135/2008 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 8 grudnia 2008 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Koluszki.

3. Materiały wejściowe do opracowania

3.1. Zagospodarowanie przestrzenne miasta i gminy Koluszki

- 1) Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Koluszki - uchwała Nr XLI/48/2006 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 23 października 2006 r. – projekt opracowany przez INTEKPROJEKT Gabriel Ferliński, październik 2006 r.
- 2) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obrębu ewidencyjnego Nr 1 Miasta Koluszki – uchwała Nr VIII/31/07 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 26 kwietnia 2007 r.
- 3) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obrębów ewidencyjnych Nr 2 i 3 Miasta Koluszki – uchwała Nr IX/39/07 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 28 maja 2007 r.
- 4) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obrębów ewidencyjnych 4 i 6 Miasta Koluszki – uchwała Nr XL/44/06 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 28 sierpnia 2006 r.
- 5) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obrębu ewidencyjnego Nr 5 Miasta Koluszki - uchwała Nr VII/32/07 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 26 kwietnia 2007 r.
- 6) Miejscowy plan zagospodarowania dla obrębów ewidencyjnych Nr 7 i 8 Miasta Koluszki – uchwała Nr IX/40/07 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 28 maja 2007 r.
- 7) MPZP części terenu wsi Lisowice, zatwierdzony uchwałą Nr XLVI/22/02 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 31 maja 2002 r.,
- 8) Plan części terenu wsi Borowo I, zatwierdzony uchwałą Nr XLII/16/98 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 5 marca 1998 r.,
- 9) Plan części wsi Kaletnik, zatwierdzony uchwałą Nr III/16/02 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 30 grudnia 2002 r.,
- 10) Plan części wsi Zygmunów, zatwierdzony uchwałą Nr XI/83/03 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 29 września 2003 r.,

3.2. Opracowania i Plany Gminy Koluszki

- 1) Plan rozwoju lokalnego Gminy Koluszki na lata 2004 – 2010, Koluszki czerwiec 2004 r.;
- 2) Program ochrony środowiska dla miasta i gminy Koluszki, lipiec 2004 r.;
- 3) Plan gospodarki odpadami dla miasta i gminy Koluszki, lipiec 2004 r.;
- 4) Opracowanie ekofizjograficzne dla potrzeb miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Koluszki, oprac. GEOTECHNIKA, Łowicz 2004 r.;
- 5) Opracowanie ekofizjograficzne dla potrzeb miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Koluszki, oprac. GEOTECHNIKA, Łowicz 2004 r.;
- 6) Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Koluszki na lata 2008-2011, Uchwała Nr XXXIII/48/09 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 27 kwietnia 2009r.;
- 7) Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Koluszki, Uchwała Nr XVII/01/08 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 28 stycznia 2008r.;
- 8) Mapy topograficzne;
- 9) Mapy ewidencji gruntów i budynków;

3.3. Opracowania i plany wyższej rangi

- 1) Inwentaryzacja złóż kopalin, punktów eksploatacji i składowisk odpadów, Stan na dzień 31.12.2002 r., oprac. Przedsiębiorstwo Geologiczne POLGEOL S.A.
- 2) Inwentaryzacja bezpośrednia terenu miasta wykonana przez zespół autorski;
- 3) Podstawowe informacje z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i mieszkań oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2008 r. dla gminy Koluszki, GUS 2008 r.;

- 4) Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego – Łódź 2002 r., oraz aktualizacja planu zagospodarowania województwa łódzkiego;
- 5) Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007 – 2013 – uchwała Nr LI/865/2006 Sejmik Województwa Łódzkiego z dnia 31 stycznia 2006 roku;
- 6) Obwieszczenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 26 lipca 2001 r. o ogłoszeniu Koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju (M.P. Nr 26, poz. 432);
- 7) Raport o stanie środowiska w województwie łódzkim w 2007 roku; Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska Łódź 2008r.
- 8) Informacja o stanie środowiska na obszarze Powiatu Łódzkiego – Wschodniego, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska Łódź, czerwiec 2009r.;
- 9) Studium dla potrzeb planów ochrony przeciwpowodziowej – Rzeka Rawka – 2004 r.;
- 10) Studium dla potrzeb planów ochrony przeciwpowodziowej – etap III – Rzeka Piasecznica – listopad 2006 r.;
- 11) Studium dla potrzeb planów ochrony przeciwpowodziowej – dla rzek: Mroga Etap II, Warszawa maj 2006r.

4. Miejsce studium w systemie planowania

4.1. Krajowy system planowania przestrzennego

Zapisy studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy w zakresie lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz realizacji programów o znaczeniu ponadlokalnym zgodnie z wymogami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym podporządkowane są zapisom planu województwa lub programom sporządzanym przez ministrów i centralne organy administracji rządowej zawierających zadania rządowe.

Studium wpisuje się w system planowania obejmujący działania w strefie społecznej, ekonomicznej, kulturowej oraz funkcjonalno-przestrzennej.

Ujęcie w zapisach studium ustaleń programów o znaczeniu ponadlokalnym jest jednym z elementów planowania stwarzających szansę na wsparcie gminnych przedsięwzięć środkami zewnętrznymi.

4.2. Instrumentalizacja polityki przestrzennej gminy

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2003 r. Nr 80, poz. 717, z późn. zm.) celem sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest określenie polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania.

Studium nie jest aktem prawa miejscowego (art. 9 ust. 5 w/w ustawy) – pełni rolę dokumentu regulującego działania gminy, w ramach powierzonych jej zadań, z uwzględnieniem wymogów realizacji celów publicznych o znaczeniu ponadlokalnym.

W studium należy uwzględniać uwarunkowania wynikające z (art. 10 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym):

- 1) dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu,
- 2) stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony,
- 3) stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego,
- 4) stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
- 5) warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia,
- 6) zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia,
- 7) potrzeb i możliwości rozwoju gminy,
- 8) stanu prawnego gruntów,
- 9) występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych,
- 10) występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych,

- 11) występowania udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych,
- 12) występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych,
- 13) stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami,
- 14) zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

Art. 10 ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym określa podstawowy zakres zapisów studium obejmujący:

- 1) kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów;
- 2) kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod użytkowania;
- 3) obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego i uzdrowisk;
- 4) obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- 5) kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej,
- 6) obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym,
- 7) obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z planem zagospodarowania województwa i ustaleniami programów zawierających zadania rządowe;
- 8) obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000m² oraz obszary przestrzeni publicznej;
- 9) obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne,
- 10) kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej,
- 11) obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania mas ziemnych,
- 12) obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu filar ochronny,
- 13) obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej;
- 14) obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji,
- 15) granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych,
- 16) inne obszary problemowe w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie.

Wymieniony zakres zapisów studium ma charakter otwarty. Szczegółowy zakres i forma zapisów studium zależą od charakteru gminy i występujących na jej obszarze uwarunkowań.

Dla właściwego sformułowania ustaleń Studium analizuje się nie tylko uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne ale również społeczne, ekonomiczne i kulturowe.

Opierając się na w/w uwarunkowaniach studium poza określeniem polityki przestrzennej gminy uwzględnia również działania w sferze społecznej i ekonomicznej.

5. Ogólna charakterystyka gminy Koluszki

5.1. Położenie administracyjne

Gmina Koluszki leży w środkowej części Polski, w centrum województwa łódzkiego, w powiecie łódzkim-wschodnim.

Graniczy z następującymi gminami:

- 1) od północy z gminami Brzeziny i Rogów;

- 2) od północnego wschodu z gminą Jeżów;
- 3) od wschodu z gminami Żelechlinek i Budziszewice;
- 4) od południa z gminami Ujazd i Rokiciny;
- 5) od południowego zachodu z gminą Brójce;
- 6) od zachodu z gminą Andrespol.

Miasto i gmina obejmuje obszar 15 720 ha, z czego 990 ha zajmuje miasto. Gminę zamieszkuje 23 112 osób - w mieście 13 439 osób, na obszarach wiejskich (w 25 sołectwach) pozostałe 9 673 osób. (Dane GUS z 2009r na podstawie www.stat.gov.pl/)

5.2. Położenie geograficzne

Gmina Koluszki położona jest południowo-środkowej części Nizin Środkowopolskich – w obszarze etnicznym południowo-zachodniego Mazowsza. Jest to obszar wysoczyzn polodowcowych tworzących równoleżnikowo rozciągające się pasmo zwane Wzniesieniami Południowomazowieckimi.

5.3. Powiązania zewnętrzne

Gmina Koluszki położona jest w bliskiej odległości ośrodków przemysłowych i usługowych o znaczeniu regionalnym i subregionalnym.

Miasto Koluszki oddalone jest o 125 km od Warszawy, 27 km od Łodzi, 41 km od Piotrkowa Trybunalskiego, 33 km od Tomaszowa Mazowieckiego.

Powiązania zewnętrzne realizowane są przez sieć dróg wojewódzkich i powiatowych oraz linie kolejowe.

5.4. Charakter funkcjonalny

Przestrzeń obszaru gminy dzieli się na kilka czytelnych struktur funkcjonalno-przestrzennych:

- 1) miasto – ośrodek wielofunkcyjny z ukształtowanymi funkcjami mieszkaniowymi, usługowymi o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym, przemysłowo-składowymi oraz w niewielkim stopniu rolnymi;
- 2) wschodni obszar gminy o charakterze wielofunkcyjnym z dominującymi funkcjami rolnymi i przyrodniczymi (rozległe kompleksy leśne, obszary dolinne rzek: Mrogi, Rawki, Piasecznicy);
- 3) zachodni obszar gminy o charakterze wielofunkcyjnym łączący funkcje rolnicze, przyrodnicze (obszary leśne, dolina rzeki Miazgi) z silnie rozwijającymi się funkcjami mieszkalnymi i rekreacyjnymi (dotyczy szczególnie wsi Gałków Duży i Mały, Borowa i Zielona Góra).

6. Zainwestowanie

6.1. Miasto

Miasto łączy funkcje przemysłowe, usługowe i mieszkaniowe. Miasto jest intensywnie zainwestowane. W obszarze centrum skupia się zabudowa mieszkaniowa i usługowa. Zabudowa przemysłowa zlokalizowana jest na obrzeżach miasta (OLPP Sp. z o.o – Baza Paliw Nr 1 w Koluszkach, „Koluszki Foundry and Machinery” Sp. z o.o. - dawna Odlewnia Żeliwa Koluszki).

Funkcje mieszkalne skoncentrowane są w zwartych osiedlach – osiedla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej po stronie zachodniej oraz osiedle zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i osiedla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej po stronie wschodniej.

6.2. Obszary wiejskie gminy

Obszar gminy jest ekstensywnie zainwestowany, poza obszarem wsi Gałków Mały, Żakowice, Różyca i Kaletnik (osiedla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej o charakterze miejskim)

Na pozostałych obszarach zabudowa skoncentrowana jest w pasmach przyulicznych. Rozproszenie zabudowy na terenach rolnych jest nieznaczne. Dominującą funkcją zabudowy na obszarach wiejskich jest zabudowa zagrodowa ustępująca funkcji mieszkaniowej jednorodzinnej. Towarzyszą im pojedyncze obiekty usługowe oraz przetwórstwa rolno – spożywczego.

7. Infrastruktura

7.1. Komunikacja

Gmina posiada bardzo dobrze rozwiniętą sieć komunikacyjną zapewniającą zarówno powiązania zewnętrzne jak i wewnętrzne.

7.1.1. Sieć drogowa

Struktura dróg przedstawia się następująco:

- 1) przez teren gminy Koluszki nie przebiega żadna droga o znaczeniu krajowym;
- 2) drogi wojewódzkie (19,6 km długości):
 - a) nr 715 relacji Brzeziny – Budziszewice – Ujazd,
 - b) nr 716 relacji Koluszki – Rokiciny – Piotrków Trybunalski;
- 3) drogi powiatowe (42,9 km długości, w tym 38,8 km o nawierzchni asfaltowej):
 - a) nr 2911E relacji Andrespol – Brzeziny,
 - b) nr 2914E relacji Gałków Duży – droga woj. Nr 716,
 - c) nr 2915E relacji Gałkówek Parcela – Karpin,
 - d) nr 2913E relacji Gałkówek Kolonia – droga powiatowa nr 2911E,
 - e) nr 2917E relacji Tworzyjanki – Redzeń Stary,
 - f) nr 2919E relacji Stefanów – Długie,
 - g) nr 2918E relacji Zygmuntów – Długie – Wierzchy – Jeżów,
 - h) nr 2920E relacji Budziszewice – Jeżów;
- 4) drogi gminne (52,87 km długości w mieście Koluszki w tym 16,92 km o nawierzchni asfaltowej, 61,4 km długości na terenie obszarów wiejskich, w tym 25,4 km o nawierzchni asfaltowej).

Sieć dróg przedstawiono na rysunkach: Istniejąca struktura przestrzenna A.1.1. gmina i B.1.1. miasto.

Stan techniczny dróg ogólnie należy ocenić jako dobry. Konieczne jest podjęcie działań w kierunku poprawy stanu technicznego dróg wojewódzkich i powiatowych obejmujących nie tylko stan nawierzchni jezdni lecz również budowę chodników oraz poszerzenie pasów drogowych do szerokości wymaganych warunkami technicznymi.

Część dróg gminnych nie posiada parametrów odpowiadających drogom publicznym.

Konieczne jest zwiększenie udziału dróg gminnych o nawierzchni utwardzonej.

W obszarze miasta koncentrują się problemy komunikacyjne:

- 1) przebieg przez centrum ruchu tranzytowego;
- 2) transport przez miasto ładunków niebezpiecznych – cysterny;
- 3) niedrożne skrzyżowania – problem dotyczy głównie przebiegu dróg wojewódzkich i ich powiązań z drogami niższej rangi. Sytuacja polepszyła się po wybudowaniu „ronda” przy zjeździe z wiaduktu, na drodze wojewódzkiej w m. Koluszki.

7.1.2. Układ komunikacji kolejowej

Przez teren miasta i terenów wiejskich gminy Koluszki przebiegają następujące linie kolejowe:

- 1) magistrala Warszawa – Katowice,
- 2) linia kolejowa pierwszorzędna Łódź – Tomaszów Mazowiecki.

Miasto „osadzone” jest na magistralnej linii kolejowej Warszawa – Katowice. Linie kolejowe przyczyniły się do rozwoju miasta i wciąż pełnią istotną rolę w jego gospodarce – rozwój funkcji wykorzystujących transport kolejowy, dojazdy mieszkańców do pracy w Łodzi i Warszawie.

Dla usprawnienia funkcjonowania połączeń kolejowych zmodernizowano linię Łódź – Warszawa, został skrócony czas dojazdu do Warszawy i Łodzi, co przy zachowaniu przystanku w Koluszkach stanowi ważny element w planowaniu rozwoju miasta i terenów wiejskich gminy.

7.1.3. Komunikacja publiczna

Komunikacja publiczna realizowana jest głównie przez połączenia kolejowe. Powiązania komunikacyjne w relacjach poza zasięgiem linii kolejowych zapewniane są przez transport autobusowy PKS uzupełniany prywatnymi liniami BUS.

7.2. Infrastruktura techniczna

7.2.1. Zaopatrzenie w wodę

Miasto i gmina jest zwodociągowana niemal w 100 %. Z sieci wodociągowej korzysta 20 tys. mieszkańców. Długość czynnej sieci rozdzielczej wynosi 183 km (138,5 km stanowi własność gminy). Właścicielem sieci jest Koluszkowskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej sp. z o.o. z siedzibą w Koluszkach.

Sieć wodociągową poza miastem posiadają następujące miejscowości: Borowa, Długie, Erazmów, Felicjanów, Gałków Mały, Gałków Duży, Jeziorko, Kaletnik, Katarzynów, Leosin, Lisowice, Słotwiny, Stamirowice, Stefanów, Regny, Będzelin, Przanowice, Redzeń Nowy, Redzeń Stary, Różyca, Zygmuntów, Żakowice.

W mieście funkcjonuje stacja uzdatniania wody przy ul. Polnej o wydajności $Q=200 \text{ m}^3/\text{h}$.

Struktura zaopatrzenia w wodę uwzględnia najważniejsze ujęcia wody, służące zaspokajaniu potrzeb mieszkańców miasta i wsi, oraz do celów gospodarczych i przemysłowych:

- ujęcie w Koluszkach – trzy studnie zaopatrujące w wodę miasto Koluszki i wsie: Felicjanów, Katarzynów, Zygmuntów, Lisowice, Erazmów, Słotwiny, Żakowice, Różyca, Będzelin, Jeziorko, Przanowice, Redzeń Nowy, Kaletnik;
- ujęcie wody w Stefanowie zaopatrujące w wodę wsie: Stefanów, Długie, Leosin, Stamirowice;
- ujęcie wody w Gałkowie Dużym zaopatrujące w wodę wsie: Gałków Duży i Gałków Parcela;
- ujęcie wody w Regnach – jedna studnia, zaopatrujące w wodę wsie: Regny i Redzeń Stary;
- ujęcie wody w Kaletniku – jedna studnia zaopatrująca w wodę wsie: Kaletnik i Będzelin;
- ujęcie wody w Borowej – dwie studnie zaopatrujące w wodę wieś Borowa,
- ujęcie wody w Zielonej Górze – jedna studnia zaopatrująca w wodę wieś Zielona Góra;
- ujęcie wody w Będzelinie, – jedna studnia zaopatruje wieś Będzelin;
- ujęcie wody w Gałkowie Małym - zaopatrujące w wodę wieś Gałków Mały (poza zarządem KPGK);

Lp.	Nazwa ujęcia	Głębokość studni	Wydajność Studni (zasoby potwierdzone w kat. „B”)	Depresja	Maksymalna wydajność ujęcia		uwagi
					m ³ /dobę	m ³ /h	
1.	Koluszki Ujęcie Komunalne Studnia nr I Studnia nr II Studnia nr III	279,0 m 149,0 m 245,0 m	146,0 m ³ /h 222,4 m ³ /h 90,0 m ³ /h		5436,0	370,0	Studnia nr III Służąca celom awaryjnym
2.	Koluszki ul. Natolińska	279,0 m	94/7 m ³ /h	34,6 m			
3.	Koluszki PKP		168,0 m ³ /h	2,68 m			
4.	Koluszki Odlewnia Żeliwa	36,0 m	72,6 m ³ /h	11,0 m			
5.	Koluszki KDH 2 studnie	302,0 m	370 m ³ /h	42 m			
6.	Stefanów Studnia nr II Studnia nr III	59,5 m 61,0 m	50,0 m ³ /h 50,0 m ³ /h	9,1 m 7,35 m	5436,0	370,0	
7.	Gańków Duży Studnia nr II	77,0 m	65 m ³ /h		336,0	42,0	
8.	Gańków Mały	52,5 m	70,0 m ³ /h	4,4 m			
9.	Regny Studnia nr I Studnia nr II	43,0 m 82,0 m	51,0 m ³ /h 66,0 m ³ /h	6,8 m 1,85 m	133,0	17,0	
10.	Kaletnik Studnia nr I	82,0 m	66,0 m ³ /h		244,5	25,5	
11.	Borowa Studnia nr I Studnia nr II	58,0 m 59,0 m	50,0 m ³ /h 54,0 m ³ /h	6,2 m	338,0	42,2	
12.	Zielona Góra Studnia nr I	53,0 m	50,0 m ³ /h		277,0	36,0	
13.	Będzelin Studnia nr I	82,0 m	66,0 m ³ /h	7,45 m	244,5	25,5	

Wykaz ujęć wody na terenie Gminy Koluszki:

Ujęcia wody posiadają znaczące rezerwy wydajności. Stopień wykorzystania nie przekracza 60%. Sieć wykonana jest z rur PCV, żeliwnych i azbesto-cementowych.

Stan techniczny sieci oceniany jest dla odcinków wykonanych z rur PCV jako bardzo dobry, dla pozostałych jako dostateczny.

Zaopatrzenie w wodę uzupełniane jest poprzez indywidualne ujęcia wody. Znaczący udział wód wykorzystywanych do celów technologicznych pobieranych jest z indywidualnych ujęć zakładowych.

Gmina zmodernizowała istniejące ujęcie wody w Koluszkach, zmodernizowała ujęcie wody w Stefanowie oraz przewiduje budowę nowych odcinków sieci wodociągowych na terenach wiejskich i miejskich (m.in. w Wierzchach, Świnach i Kazimierzowie).

7.2.2 Gospodarka ściekowa

7.2.2.1. Kanalizacja deszczowa

Miasto posiada nie najlepiej rozwiniętą sieć kanalizacji deszczowej.

Problemem jest zagospodarowanie wód opadowych. W części zachodniej miasta istnieje fragmentaryczna sieć kanalizacji deszczowej, z której wody odprowadzane są przez zbiornik retencyjno - sedymentacyjny do rzeki Mrogi. Część wschodnia miasta, w zasadzie nie posiada kanalizacji deszczowej, z wyjątkiem terenów odlewni żeliwa. Należy zauważyć, że sieć ta systematycznie się rozbudowuje.

Planowana jest realizacja systemu kanalizacji deszczowej w obszarze miasta w celu odprowadzania wód w systemie rozdzielczym. Obecnie wody deszczowe wprowadzane są z części terenu miasta do sieci kanalizacji sanitarnej.

Na obszarze wiejskim kanalizacja deszczowa nie występuje.

7.2.2.2. Kanalizacja sanitarna

W mieście znajduje się biologiczno - mechaniczna oczyszczalnia ścieków z biologicznym usuwaniem związków biogennych typu BIOBLOK, o wydajności 1600 m³/dobę, zlokalizowana w południowo - wschodniej części miasta przy ul. Reymonta. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Czarna Piasecznica, należąca do zlewni rzeki Pilicy.

Do oczyszczalni odprowadzane są ścieki z części terenu miasta – znaczny obszar we wschodniej części miasta i obszar centralny po stronie zachodniej. Obecnie oczyszczalnia obsługuje ok. 8 600 mieszkańców miasta i wsi Felicjanów, co stanowi ok. 1/3 ogólnej liczby ludności gminy.

Oczyszczalnia przyjmuje również ścieki dowożone z nieskanalizowanej części miasta i z obszarów wiejskich, pochodzące z lokalnych zbiorników bezodpływowych na nieczystości ciekłe.

Długość sieci kanalizacyjnej wynosi obecnie 34,8 km. Jest ona zbudowana z sieci betonowej (0,5 km), sieci kamionkowej (10 km) i sieci PCV (18,7 km) w tym sieć tłoczna (1,2 km).

Ukształtowanie terenu i lokalizacja oczyszczalni wymusza realizację systemów ciśnieniowych, poza systemem grawitacyjnym, dla odprowadzenia ścieków z zachodniej i centralnej części miasta. Problemem jest odprowadzanie wód deszczowych do sieci kanalizacji sanitarnej (funkcjonowanie częściowo systemu ogólnospławnego), co w sposób znaczący wpływa na efektywność systemu.

Stan techniczny sieci oceniany jest jako dobry.

Na terenach wiejskich kanalizacja sanitarna wybudowana jest tylko we wsi Felicjanów. Planowana jest budowa wiejskiej oczyszczalni ścieków we wsi Borowa.

Własną oczyszczalnię Ścieków posiadają:

1) OLPP Sp. z o. o. - Baza Paliw Nr 1.

Oczyszczalnia mechaniczno – biologiczna oczyszczająca ścieki sanitarne i przemysłowo-deszczowe odprowadzająca ścieki oczyszczone do rzeki Mrogi. Oczyszczalnia wyposażona w łapacz tłuszczu oraz osadnik Oms'a

2) kompleks koszarowy Gałków;

3) kompleks koszarowy Regny;

4) „Koluszki Foundry and Machinery” Sp. z o. o.

Oczyszczalnia mechaniczno – biologiczna oczyszczająca ścieki sanitarne i przemysłowo-deszczowe odprowadzająca ścieki oczyszczone do rzeki Piasecznicy. Oczyszczalnia wyposażona w kratę, zbiornik do magazynowania ścieków, zbiornik napowietrzania, komorę osadu czynnego, 2 osadniki wtórne, zbiornik kontaktowy.

5) Gatax Rail Poland Sp. z o. o. Zakład Gospodarki Cysternami w Słotwinach.

Oczyszczalnia mechaniczno – biologiczna oczyszczająca ścieki sanitarne i przemysłowo-deszczowe odprowadzająca ścieki oczyszczone do rzeki Piasecznicy. Oczyszczalnia wyposażona w separatory mechaniczne.

6) Dom Pomocy Społecznej w Lisowicach.

Oczyszczalnia mechaniczno – biologiczna oczyszczająca ścieki sanitarne i przemysłowo-deszczowe odprowadzająca ścieki oczyszczone do rzeki Mrogi. Oczyszczalnia wyposażona w MiniBlok M-9.

W trakcie realizacji są kolejne inwestycje na terenie miasta oraz terenów wiejskich.

7.2.3. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Istniejące jednostki osiedleńcze są zelektryfikowane w 100 %. Przez teren gminy przebiegają trasy pięciu linii wysokiego napięcia (jedna linia 400 kV, cztery 110 kV). Podstawowym źródłem zaopatrzenia w energię są dwie stacje transformatorowo-rozdzielcze zlokalizowane na terenie miasta. Dostawa energii realizowana przez sieć linii 15 kV z lokalnymi stacjami transformatorowymi i siecią linii NN. Istniejąca sieć energetyczna w pełni zabezpiecza zapotrzebowanie na energię.

Obszarem wymagającym rozbudowy sieci średniego napięcia jest rejon wsi Borowa spowodowany intensywnym rozwojem zainwestowania.

Właścicielem sieci jest Zakład Energetyczny Łódź-Teren S.A.. Gminę Koluszki obsługuje Rejon Energetyczny Tomaszów Mazowiecki oraz Rejon Energetyczny Pabianice i Rejon Energetyczny Łowicz.

7.2.4. Zaopatrzenie w gaz

Gmina zasilana jest w gaz z gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Koluszki - Tomaszów Mazowiecki, ze stacji redukcyjnej o przepustowości max 6000m³/h (zużycie szczytowe 900m³/h).

Miasto jest zgazyfikowane w 80%. Planowana jest gazyfikacja obszarów wiejskich. Z gazu przewodowego korzystają mieszkańcy wsi: Katarzynów, Zygmuntów, Żakowice, Różyca, Przanowice, Kaletnik i Felicjanów.

Istniejąca sieć gazowa posiada znaczące rezerwy przepustowości (stopień wykorzystania na poziomie 15%), pozwala na dalszy rozwój w dostosowaniu do powstających potrzeb.

Właścicielem sieci gazowej jest Mazowiecka Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. w Warszawie, tereny gminy obsługuje Oddział Gazownia Łódzka z siedzibą w Łodzi.

Dostawy gazu uzupełniane są przez sieć dystrybucyjną gazu propan-butan.

7.2.5. Zaopatrzenie w ciepło

Na terenie dawnej odlewni w Koluszkach znajduje się kotłownia miejska, która wytwarza ciepło dla osiedli mieszkaniowych we wschodniej części miasta. Jest to kotłownia węglowa, posiadająca emitor wysokości 120 m. Moc kotłowni - 65MW jest wykorzystywana w 30% - obecne zapotrzebowanie na ciepło kształtuje się na poziomie 18MW.

Istniejąca sieć przesyłowa pozwala na rozwój zaopatrzenia w ciepło na bazie istniejącej kotłowni.

Wymiany wymaga część sieci technologicznie przestarzałej, o przekrojach znacznie przekraczających potrzeby przesyłowe. Prowadzone są prace nad modernizacją sieci.

Właścicielem kotłowni i sieci jest Koluszkowskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej.

Zaopatrzenie w ciepło na terenach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz starej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej realizowane jest z lokalnych źródeł ciepła opalanych węglem lub miałem węglowym z nieznacznym udziałem gazu ziemnego i oleju opałowego.

7.2.6. Telekomunikacja

Koluszki posiadają pełne zabezpieczenie teletechniczne. Operatorem sieci przewodowej jest TP S.A. Pion Sieci w Łodzi. Istniejąca infrastruktura teletechniczna (m.in. cyfrowa centrala telefoniczna) wypełnia zapotrzebowanie na usługi telekomunikacyjne.

Gmina objęta jest zasięgiem wszystkich operatorów sieci telefonii komórkowej.

7.3. Sieci i urządzenia infrastrukturalne o znaczeniu ponadlokalnym

7.3.1. Rurociągi produktów naftowych

Przez teren miasta i wsi przebiega trasa dalekosiężnego rurociągu produktów naftowych relacji Płock – Częstochowa. Do bazy paliw doprowadzony jest naftociąg $\varnothing 406$ mm, z bazy paliw w kierunku Częstochowy wychodzi naftociąg $\varnothing 273$.

Dla rurociągu produktów naftowych winny być zachowane strefy bezpieczeństwa wprowadzające ograniczenia w sposobie zagospodarowania terenów, o szerokościach:

- 1) dla rurociągu $\varnothing 273$ – 30,0 m;
 - 2) dla rurociągu $\varnothing 406$ – 70,0 m
- gdzie rurociąg wyznacza oś strefy.

Baza paliw połączona jest ponadto z Zakładem Gospodarki Cysternami w Słotwinach dwoma rurociągami naftowymi. Rurociągi są nie eksploatowane, zabezpieczone dla ew. podjęcia eksploatacji.

7.3.2. Magazyn produktów naftowych

W północno-zachodniej części miasta zlokalizowana jest baza paliw – „Operator Logistyczny Paliw Płynnych”(OLPP) Sp. z o.o.. W 24 zbiornikach magazynowanych jest 100 tysięcy ton paliwa. Dwa największe zbiorniki mają pojemność 30 000 m³ każdy.

Na terenie bazy zlokalizowane są punkty napełniania autocystern i cystern kolejowych, komponowane są paliwa.

7.3.3. Magistrale wodociągowe

Przez teren gminy, wsie Zielona Góra i Borowa, przebiegają magistrale wodociągowe 2X $\varnothing 800$ i $\varnothing 1000$ doprowadzające wodę do Łodzi.

Dla magistrali wodociągowych winny być zachowane strefy bezpieczeństwa wprowadzające ograniczenia w sposobie zagospodarowania terenów (zakaz zabudowy) o szerokości minimum 8,0 m od skraju przewodu.

7.3.4. Linie energetyczne

Przez teren gminy przebiega przesyłowa linia energetyczna 400kV relacji Rogowiec-Miłosna, Rogowiec-Płock.

Dla linii 400kV winna być zachowana strefa bezpieczeństwa, wprowadzająca ograniczenia w sposobie zagospodarowania terenów, w szczególności wykluczająca realizację zabudowy mieszkaniowej, o szerokości minimum 40,0 m od osi linii.

7.4. Gospodarka odpadami

Koluszki posiadają składowisko odpadów stałych dla gminy Koluszki w południowo-wschodniej części miasta. Składowisko wypełnione jest w 100%. Eksploatacja składowiska została zakończona dnia 20.04.2007 roku. Nowe składowisko odpadów zlokalizowane zostało w części na terenie miasta Koluszki (działki o nr ewidencyjnych 97 i 98 obręb 8), a w części na gruntach leżących w sołectwie Słotwiny (działki o nr ewidencyjnych 59/3, 62/3, 65/4, obręb Słotwiny). Właścicielem składowiska jest gmina Koluszki, eksploatację prowadzi KPGK.

Teren gminy obsługiwany jest przez cztery firmy uprawnione do wywozu odpadów komunalnych. Odpady te trafiają na wysypiska odpadów położone poza terenem gminy Koluszki. Wysypisko odpadów odbiera odpady komunalne jedynie od mieszkańców, którzy pozbywają się nieczystości ze swoich gospodarstw domowych w sposób indywidualny. Przeważająca część gospodarstw domowych położonych na terenie miasta ma podpisane umowy na odbiór odpadów komunalnych.

Poważnym problemem gminy są „dzikie wysypiska śmieci” tworzone przez społeczeństwo zamieszkujące tereny wsi. Na terenie gminy zaewidencjonowano ponad 20 nielegalnych wysypisk powstających w dawnych wyrobiskach piasku lub gliny. Podlegają one samoczynnej rekultywacji.

Miasto rozwija system selektywnej zbiórki odpadów. Obecnie jest on dość słabo rozwinięty, jedynie w obszarze miasta funkcjonowanie systemu można ocenić jako zadowalające.

Według oceny dokonanej w Programie Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Koluszki, lipiec 2004 r., prowadzona na terenie miasta i obszarów wiejskich gospodarka odpadami charakteryzuje się m.in.:

- 1) dominacją unieszkodliwiania odpadów poprzez ich składowanie;
- 2) niskim stopniem obsługi mieszkańców w zakresie gromadzenia i wywozu zmieszanych odpadów;
- 3) prowadzeniem selektywnej zbiórki odpadów jedynie na terenie miasta i to w stopniu niedostatecznym;
- 4) funkcjonowaniem składowiska odpadów komunalnych nie posiadającego zabezpieczeń chroniących środowisko przed jego negatywnym wpływem.

Zgodnie z „Planem Gospodarki odpadami Województwa Łódzkiego 2011 (z uwzględnieniem lat 2011-2015) opracowanym przez Zarząd Województwa Łódzkiego (Uchwała Nr XXIII/549/08 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dn. 31.03.2008 r.) proponuje się dla gminy Koluszki - zakład zagospodarowania odpadów - ZZO(sortownia rozbudowa składowiska, budowa kompostowni) na terenie rejonu V Julków w gminie Skierniewice.

Wymienione, nowe składowisko gminne w Koluszkach-Słotwinach funkcjonować będzie poza programem ZZO.

8. Środowisko przyrodnicze

8.1. Stan i funkcjonowanie środowiska przyrodniczego

8.1.1. Warunki klimatyczne

Warunki klimatyczne panujące w obszarze gminy należy uznać za względnie korzystne w zakresie potrzeb gospodarczych, a szczególnie korzystne w zakresie rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Do walorów klimatycznych terenu należą:

- 1) dość korzystne warunki solarne wyróżniające się dość dużą ilością dni pogodnych (5,5 miesięcznie), średnim zachmurzeniem, stosunkowo wysokim usłonecznieniem w ciągu roku;
- 2) korzystne warunki termiczne przy okresie bezmroźnym średnio 280 dni w roku;
- 3) znaczna ilość dni bezwietrznych;
- 4) dość korzystne warunki biometeorologiczne przy wskaźniku biometeorologicznym wahającym się pomiędzy wiosną a jesienią w granicach 1,7-2,0.

Do czynników klimatycznych niekorzystnych z punktu widzenia potrzeb gospodarczych, a zwłaszcza potrzeb rolniczej przestrzeni produkcyjnej należy zaliczyć:

- 1) średnio - niską roczną sumę opadów atmosferycznych (580 mm) przy niskiej rocznej liczbie dni z opadem (8dni),
- 2) wysoką wartość rocznej sumy parowania terenowego (510 mm) powodującą okresowy deficyt wody w glebie w okresach letnio-jesiennych,
- 3) potencjalne występowanie mroźnych nocy, zwłaszcza w okresach wczesnowiosennych, w obszarach obniżen i skłonów obniżen,
- 4) długość okresu bezprzymrozkowego – ok. 140 dni w roku (dość krótko).

8.1.2. Rzeźba teren, geomorfologia

Według regionalizacji fizyczno-geograficznej J. Kondrackiego (Warszawa 1998 r) teren gminy leży w makroregionie Wzniesień Południowomazowieckich i mezoregionie Wzniesień Łódzkich. Cały obszar gminy leży w tzw. obszarze staroglacjalnym, nie objętym ostatnim zlodowaceniem.

Pod względem morfologicznym prawie cały obszar gminy jest urozmaiconą hipsometrycznie, falistą wysoczyzną morenową i wodnolodowcową (rzędne 200 – 210 m n.p.m.), obniżającą się z zachodu (kulminacja koło Justynowa, na granicy z gm. Andrespol, 233 m n.p.m.) na wschód i północny-

wschód. Większe obniżenia związane są z wyraźnie się zaznaczającymi dolinami rzek: Mrogi, Rawki i Piasecznicy, w których powierzchnia terenu występuje na poziomie 170,0 – 190,0 m n.p.m..

8.1.3. Charakterystyka hydrograficzna i hydrogeologiczna

8.1.3.1. Wody powierzchniowe

Powierzchniowa sieć hydrologiczna gminy Koluszki jest dość uboga, buduje ją:

- 1) na północnym-zachodzie rzeka Mroga (dopływ Bzury);
- 2) na północnym-wschodzie rzeka Rawka (dopływ Bzury);
- 3) na południowym-wschodzie rzeka Piasecznica (dopływ Pilicy);
- 4) na południu i południowym-zachodzie rzeka Miazga (dopływ Pilicy);
- 5) oraz mniejsze ciek.

Przez obszar gminy przebiega naturalny dział wodny pomiędzy zlewniami rzek Bzury i Pilicy, co powoduje okresowy deficyt wody na tym terenie. Na rzece Mrodze, w miejscowości Lisowice utworzony jest mały zbiornik zaporowy.

Rzeka Rawka klasyfikowana jest w III klasie czystości, Mroga i Piasecznica prowadzą wody pozaklasowe.

Na obszarze gminy zlokalizowanych jest także kilka obszarów źródłowych cieków powierzchniowych, które stanowią strefy alimentacji wód powierzchniowych.

8.1.3.2. Wody podziemne

Na terenie Gminy Koluszki występuje piętro jurajskie i czwartorzędowe. W utworach czwartorzędowych występują generalnie dwa poziomy wodonośne – nadmorenowy i międzymorenowy. Lokalnie zaś płytki poziom śródglinowy.

Poziom nadmorenowy ma na obszarze wysoczyzny charakter „wód zawieszonych” na półprzepuszczalnym stropie glin morenowych. Cechuje się zawsze swobodnym zwierciadłem, które generalnie jest silnie związane hydraulicznie z odpływem powierzchniowym w ciekach. Poziom ten związany jest z dolinami cieków powierzchniowych lub z denudacyjnymi obniżeniami terenowymi. Występuje głównie w południowo-zachodniej i południowo-wschodniej części gminy.

Poziom międzymorenowy tworzą wody wgłębne, porowe. To poziom o zwierciadle najczęściej napiętym. Ze względu na ciągłość występowania, miąższość strefy wodonośnej oraz uzyskiwane dobre parametry hydrogeologiczne (wydajności) ma on charakter pierwszego i głównego poziomu użytkowego gminy. Zasoby eksploatacyjne zatwierdzone dla eksploatowanych ujęć wynoszą od 50 do 70 m³/h. Jest często ujmowany przez ujęcia wiejskie (stwierdzono go we wszystkich ujęciach wód podziemnych). Poziom jest generalnie dobrze izolowany w stropie seria glin morenowych złodowaceń Odry i Warty. To podstawowy eksploatacyjnie poziom wodonośny na terenie gminy.

Poziom jurajski to wody głębinowe, szczelinowo-krasowe. Strefę wodonośną tworzą spękane i skrasowiaste wapienie jury górnej. Zwierciadło poziomu jest naporowe, a wody, w rejonie gminy, są dobrze izolowane w stropie przed kontaktem hydraulicznym z wodami pietra czwartorzędowego. Zwierciadło wody kształtuje się na głębokości od 70,0 m p.p.t. do 100 m p.p.t. Bazują na nim ujęcia komunalne miasta Koluszki.

Teren gminy znajduje się w obszarze Głównych Zbiorników Wód Podziemnych - na podstawie mapy obszarów GZWP w Polsce, pod red. A.S. Kleczkowskiego, Kraków 1990:

- 1) czwartorzędowego, GZWP nr 403, Basen Międzymorenowy „Brzeziny-Lipce Reymontowskie”,
- 2) górnourajskiego, GZWP nr 404, Basen „Koluszki-Tomaszów”.

Zbiornik 403 obejmuje międzymorenowy poziom wodonośny czwartorzędu. Występuje w czwartorzędowych, międzymorenowych utworach o ośrodku porowym. Zawiera wody czyste i nieznacznie zanieczyszczone (klasa Ib – Ic). Głębokość ujęć kształtuje się od ok. 30 do 80 m p.p.t. Obszar tego zbiornika zaliczany jest do obszarów wysokiej ochrony wód podziemnych (OWO).

Poziom wodonośny występujący w utworach górnej jury, w rejonie Koluszek, jest fragmentem dużego GZWP nr 404. Zawiera wody czyste i nieznacznie zanieczyszczone (klasa Ib – Ic). Głębokość ujęć kształtuje się generalnie poniżej 200 m p.p.t. Jest to obszar najwyższej ochrony wód podziemnych (ONO).

Zasięg obszarów ONO i OWO przedstawiono w części graficznej.

8.1.3.3. Zagrożenia powodziowe

W granicach gminy przepływają trzy rzeki:

- rz. Mroga – na północnych krańcach gminy;
- rz. Rawka – w północno-zachodniej części gminy ma tereny źródliskowe;
- rz. Piasecznica – na swój początek w Słotwinach i płynie w kierunku południowo wschodnim, (głównie przez tereny leśne).

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie opracował dla tych rzek:

1. Studium dla potrzeb planów ochrony przeciwpowodziowej – etap II – Rzeka Mroga – maj 2006 r.
2. Studium dla potrzeb planów ochrony przeciwpowodziowej – Rzeka Rawka – 2004 r.
3. Studium dla potrzeb planów ochrony przeciwpowodziowej – etap III – Rzeka Piasecznica – listopad 2006 r.

Celem przeprowadzonych prac studialnych było opracowanie podstawowych danych i informacji, umożliwiających w przyszłości Dyrektorowi RZGW Warszawie, zgodnie z zaleceniem art. 92 ustawy Prawo Wodne:

- opracowanie studiów ochrony przeciwpowodziowej regionu wodnego,
- opracowywanie projektów planów ochrony przeciwpowodziowej regionu wodnego,
- koordynowanie działań związanych z ochroną przed powodzią oraz suszą w regionie wodnym, w szczególności prowadzenie ośrodków koordynacyjno-informacyjnych ochrony przeciwpowodziowej.

W opracowaniach przeprowadzono symulację przepływu wód o różnych prawdopodobieństwach pojawienia się:

- woda, która może wystąpić raz na 200 lat, to woda o prawdopodobieństwie pojawienia się 0,5% ,
- woda, która może wystąpić raz na 100 lat, to woda o prawdopodobieństwie pojawienia się 1 %,
- woda, która może wystąpić raz na 50 lat, to woda o prawdopodobieństwie pojawienia się 2 %,
- woda, która może wystąpić raz na 20 lat, to woda o prawdopodobieństwie pojawienia się 5 %,
- woda, która może wystąpić raz na 10 lat, to woda o prawdopodobieństwie pojawienia się 10 %.

W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego a także w studiach zagospodarowania przestrzennego oraz planach operacyjnych zabezpieczenia przeciwpowodziowego w gminach należy przyjąć strefę zagrożenia powodziowego wody która może wystąpić raz na **100 lat** o prawdopodobieństwie pojawienia się **1 %**,

Zgodnie z art. 80a ustawy Prawo Wodne zasięgi zalewu należy wyznaczyć dla obszarów o szczególnym znaczeniu społecznym, gospodarczym lub kulturowym. W ramach zrealizowanych prac studialnych wykonano identyfikację takich obszarów i dla nich wyznaczono zasięg zalewu wodą 0,5 %.

Na podstawie opracowań zagrożenia powodziowego, przygotowanych dla rzek płynących na terenie Gminy Koluszki, należy stwierdzić, że brak jest zagrożenia powodziowego od rzeki Rawki, istnieje natomiast zagrożenie od **rzeki Mrogi** i od **rzeki Piasecznicy**

Rzeka Piasecznica prawie na całej długości odcinka płynącego przez gminę Koluszki stanowi zagrożenie powodziowe dla terenów położonych po obu jej brzegach. Wyjątek stanowi odcinek początkowy rzeki, od źródeł. Jest to zagrożenie wodą 1% -stuletnią oraz wodą 0,5% - dwustuletnią. Strefa 0,5 % jest minimalnie większa od strefy 1 %.

Ponieważ rz. Piasecznica na bardzo znacznym odcinku przepływa głównie - po stronie Gm. Koluszki- przez tereny leśnie lub łąki, nie przewidziane do zagospodarowania, w tych miejscach problem nie jest tak trudny do rozwiązania.

Problemy natomiast pojawiają się na terenie wsi Słotwiny – obręb geodezyjny -Nowy Redzeń, gdzie wzdłuż rzeki zlokalizowane są tereny przemysłowe (baza przeładunkowa), zainwestowane – położone wzdłuż trasy kolejowej Koluszki -Tomaszów Mazowiecki.

Rzeka Mroga również prawie na całej długości odcinka płynącego przez gminę Koluszki stanowi zagrożenie powodziowe dla terenów położonych po obu jej brzegach. Jest to zagrożenie wodą 1% -stuletnią. Największy obszar bezpośredniego zagrożenia wodami powodziowymi występuje we wsi Lisowice. Na terenie wsi Przanowic Majątek i wsi Gałków Parcele zasięg wylewu jest niewielki, wylewy dotyczą obu brzegów tej rzeki.

Zasięg występowania zagrożenia powodziowego od rz. Piasecznicy i od rz. Mrogi - wodami 1% pokazano granicznie na rysunkach studium – uwarunkowania.

Ponadto sporadycznie w obniżeniach dolin rzecznych i innych cieków występują obszary okresowego lub trwałego występowania wód hipodermicznych lokalnie tworzących zabagnienia. Okresowo mogą powodować ryzyko podtopień.

8.1.4. Melioracje

Na terenie gminy Koluszki zmeliorowanych jest ogółem 243 ha gruntów, z czego 181 ha to grunty orne, 62 ha to trwałe użytki zielone. Sieć drenarska obejmuje obszar 118 ha. Długość rowów melioracyjnych wynosi 14,35 km.

Lp.	Wieś	Powierzchnia zmeliorowana (ha)		Rowy m	Drenowanie (ha)	
		grunty orne	użytki zielone		ogółem	grunty orne
1	2	3	4	5	6	7
1.	Borowa I	28	11	3500	13	13
2.	Borowa II	10	-	1000	-	-
3.	Gałków Mały	10	-	800	-	-
4.	Gałków Parcela	129	-	1600	105	105
5.	Kaletnik	4	-	700	-	-
6.	Regny	-	24	1950	-	-
7.	Wierzchy	-	3	200	-	-
8.	Zielona Góra	-	24	4600	-	-
ogółem		181	62	14350	118	118

Tabela 1: Wykaz powierzchni zmeliorowanych i drenowanie na terenie gminy Koluszki

8.1.5. Gleby

Warunki glebowe w obszarze gminy są zróżnicowane genetycznie. Można wyróżnić cztery obszary zróżnicowania gleb:

- 1) obszary wysoczyzny polodowcowej zbudowane z utworów morenowych-glin lekkich i piasków gliniastych, o niskim poziomie wody gruntowej. Występują tu generalnie gleby brunatnoziemne V klasy systematycznej, pod względem bonitacyjnym są to grunty rolne w strefie klas bonitacyjnych IIIb – IVb oraz użytki rolne w 3 i 4 kompleksie rolniczej przydatności – kompleksie pszennym wadliwym i i żytnim bardzo dobrym. Zajmują one obszar północno-wschodni, wschodni oraz północną i zachodnią część gminy (Gałków Parcela, Gałków Mały);
- 2) obszary równiny sandrowej zbudowane z utworów fluwioglacjalnych-piasków luźnych i słabogliniastych, o średniowysokim a lokalnie wysokim poziomie wód gruntowych.

W obszarze tym obejmującym południową i południowo-wschodnią część gminy wytworzyły się głównie gleby bielicoziemne. Wykształciły się na nich użytki rolne średniej i słabej jakości sytuujące się w 5 i 6 kompleksie przydatności rolniczej-kompleksie żytnim i żytnim słabym oraz grunty rolne średnie i słabe w strefie klas bonitacyjnych IVb – VI. W znacznej części gleby te stanowią podłoże dla lasów mieszanych z przewagą sosny i borów sosnowych;

- 3) stokowe partie wysoczyzn i dna dolin denudacyjnych zbudowane z utworów deluwalnych i koluwalnych - piasków pylastych i pyłów oraz piasków gliniastych, o zmiennym poziomie wody gruntowej. Występują tu gleby bielicoziemne, oraz gleby napływowe, wytwarzane z pyłów i piasków gliniastych mocnych. Wykształciły się na nich użytki rolne 5 kompleksu rolniczej przydatności – kompleks żytni oraz grunty rolne średnie i słabe, w strefie klas bonitacyjnych IVb – V. Występują one w dolinach denudacyjnych w północno-wschodniej i w zachodniej części gminy.
- 4) dna dolin cieków powierzchniowych zbudowane z utworów akumulacji rzecznej. W dolinie Miazgi i górnej Rawki, dominują gleby zabagniane i bagienne, które są glebami hydromorficznymi wytworzonymi na podłożu organicznym, podlegające ustawowej ochronie w zakresie przeznaczenia na cele nierolnicze oraz gospodarki wierzchnią, próchniczą warstwą gleby.

Na istotnych powierzchniowo obszarach terenów, zwłaszcza w obszarze terenów komunikacyjnych i przemysłowych występują utwory bezglebowe. Wierzchnia warstwa gleby została trwale zdewastowana i zastąpiona nasypami antropogenicznymi.

8.1.6. Budowa geologiczna, surowce mineralne

Gmina Koluszki pod względem geologiczno-strukturalnym położona jest w północno-wschodniej części odcinka rawsko-gielniowskiego stanowiącego południową część Wału Kujawskiego (antyklinorium kujawskiego) zbudowanego z utworów permio – mezozoiku. Podłoże podkenozoiczne stanowią utwory jury: łowce, mułowce i piaskowce. Strop utworów mezozoicznych, silnie zerodowany i skrasowiały pokrywają nieciągłe płyty utworów trzeciorzędowych o średniej miąższości 25-30 m.

Dominujące znaczenie dla budowy geologicznej terenu mają utwory czwartorzędowe, neoplejstoceniowe, których miąższość w obszarze gminy waha się od 60 do ponad 100 m (rośnie w kierunku północno-zachodnim). Na powierzchni terenu w północnej części gminy – w obszarach wysoczyzny polodowcowej zalegają gliny zwałowe i utwory ablacyjne. W południowej części analizowanego terenu powierzchniowo budują utwory wodnolodowcowe (piaski sandrowe). Doliny Mrogi, Rawki, Miazgi i Piasecznicy tworzą piaski aluwialne, piaski rzeczne facji korytowej oraz utwory organiczne (młode torfy, namuły organiczne).

W obszarach zabudowy i infrastruktury występują współczesne nasypy antropogeniczne.

Nr na mapie	Nazwa złoża/ lokalizacja	Rodzaj kopaliny	Zastosowanie kopaliny	Nr rejestru	Koncesja/ data ważności	Stan zagospodarow.
1	2	3	4	5	6	7
1	Lisowice	piasek ze żwirem	budownictwo	10-5/5/400/a	Koncesja Wojewody Piotrkowskiego Nr 154 (OS-IV-7521-17/98) z 16.12.1998 r. aktualizacja ustanowiona decyzją Marszałka Województwa Łódzkiego w dniu 16.04.2009 r. znak: RO.V-KK-7513-1/09 , aktualna do 31.12.2028r.	aktualne
2	Długie	piasek	budownictwo		koncesja Starosty Łódzkiego Wschodniego z dnia 23 czerwca 2009 r., znak: RGRiOŚ.7512.II- 04/09 aktualna do 31.12.2019 r.	aktualne

Tabela 2 Zestawienie złóż kopaliny o zasobach udokumentowanych i zarejestrowanych występujących na obszarze gminy Koluszki – stan na dzień 05.07.2009r.,

Źródło: dane z Łódzkiego Urzędu Marszałkowskiego

Na terenie gminy, pomimo odnotowania kilkudziesięciu punktów dawnej i obecnej eksploatacji kopaliny oraz prowadzenia prac poszukiwawczych, prowadzone są prace zmierzające do

udokumentowania i zatwierdzenia złoża Erazmów sąsiadującego ze złożem Lisowice, poza tym innych złóż kopalin nie udokumentowano.

Ponadto w obszarze gminy zarejestrowano 22 punkty eksploatacji kopalin i odsłoneń – piaski i żwiry wydobywane w sposób niekontrolowany sporadycznie lub okresowo przez właścicieli terenu.

8.1.7. Warunki geologiczno – inżynierskie

Warunki geologiczno-inżynierskie w obszarze gminy pod względem nośności i poziomu wód gruntowych są generalnie korzystne. Na przeważającym obszarze gminy panują zespoły warunków wysoczyzny lub równiny morenowej oraz równiny wodnolodowcowej cechujące się dobrą i bardzo dobrą nośnością oraz najczęściej prostymi dla posadowień bezpośrednich warunkami gruntowymi. W tych obszarach o jakości warunków budowlanych decyduje zwykle poziom występowania I poziomu wodonośnego a także przepuszczalność podłoża.

W strefach dolin nadrzecznych panują najczęściej mało korzystne warunki gruntowo-wodne i złożone warunki geotechniczne. Jednocześnie obszary te, są obszarami o znacznych walorach przyrodniczych.

8.1.8. Obszary zagrożone osuwaniem się mas ziemnych

Zagrożenia osuwania się mas ziemnych praktycznie w obszarze gminy nie występują, jedyny problem stwarzają niestabilne brzegi rz. Mrogi.

Na podstawie opracowanych przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie studiach:

1. Studium dla potrzeb planów ochrony przeciwpowodziowej – etap II – Rzeka Mroga – maj 2006 r.
2. Studium dla potrzeb planów ochrony przeciwpowodziowej – Rzeka Rawka – 2004 r.
3. Studium dla potrzeb planów ochrony przeciwpowodziowej – etap III – Rzeka Piasecznica – listopad 2006 r.

należy stwierdzić, że problem z osuwaniem się mas ziemnych na brzegach rzek: Rawka i Piasecznica na terenie gminy Koluszki nie występuje. Na niewielkich fragmentach prawego brzegu rzeki Mrogi w/w opracowani RZGW takie zagrożenie wskazuje.

8.1.9. Lasy

Lesistość gminy kształtuje się na poziomie 41%, przy średniej krajowej 28,7%. Grunty leśne zajmują w gminie powierzchnię 6606,6 ha, z czego 6363,6 to grunty leśne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych. Lasy prywatne zajmują jedynie 239,0 ha.

Obszary leśne skoncentrowane są w części zachodniej, południowej i południowo - wschodniej gminy. Pozostałe obszary są niemal całkowicie bezleśne.

Lasy w gminie występują w przeważającej części (71,9%) na siedliskach borowych, najczęściej najuboższych piaszczystych glebach rdzawych i bielicowych. Najżyźniejsze siedliska leśne, tj. las mieszany świeży i wilgotny, las świeży i wilgotny, las łęgowy oraz siedliska olsowe, występują na 27,9% powierzchni leśnej.

Przeciętny wiek drzewostanów w lasach w obszarze Nadleśnictwa Brzeziny, w obrębie którego leży gmina Koluszki, wynosi 59 lat (średnia krajowa 58 lat).

W strukturze gatunkowej dominuje sosna i modrzew zajmują one 84,5% powierzchni leśnej. 5,2% powierzchni zajmują: dąb, klon, jawor, wiąz i jesion, 4,6% brzoza, 4,0% olsza.

Kompleksy leśne w południowej części gminy wchodzi w skład Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Spalsko-Rogowskie”, stanowią połączenie lasów spalskich z lasami Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich.

W ostatnim czasie wzrasta rola pozaprodukcyjna lasu. Ze względu na duże walory przyrodnicze, lasy spełniają również liczne funkcje turystyczne, rekreacyjno – zdrowotne, dydaktyczne, estetyczno – krajobrazowe, a także ochronne.

8.2. Zagrożenia środowiska przyrodniczego

8.2.1. Zanieczyszczenie powietrza

Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza w powiecie jest tzw. niska emisja, co dotyczy głównie miasta Koluszki i jest wynikiem emisji zanieczyszczeń z domowych systemów grzewczych opartych o piece węglowe często niskiej jakości oraz wzmożonym ruchem samochodowym. Mniejszym problemem jest niska emisja na terenach wiejskich.

W obszarze gminy większymi punktowymi źródłami emisji szkodliwych substancji do powietrza są: kotłownia miejska, OLPP Sp. z o. o. - Baza Paliw Nr 1, „Koluszki Foundry and Machinery” Sp. z o. o., Gatax Rail Poland Sp. z o. o. Zakład Gospodarki Cysternami w Słotwinach- nie notuje się przekraczania dopuszczalnego poziomu zanieczyszczeń.

L.p.	Rodzaj zanieczyszczenia	Symbol klasy
1.	Dwutlenek siarki SO ₂	A
2.	Dwutlenek azotu NO ₂	A
3.	Pył PM 10	A
4.	Ołów Pb	A
5.	Benzen C ₆ H ₆	A
6.	tlenek węgla CO	A
7.	Ozon O ₃	A
Klasa ogólna strefy		A

Klasa A – poziom stężeń zanieczyszczeń nie przekracza wartości dopuszczalnej.

Tabela 3. Klasy strefy powiatu łódzkiego wschodniego wg rodzajów zanieczyszczeń oraz klasyfikacja ogólna strefy, dokonana z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia

W celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń podejmowane są działania polegające na:

- 1) budowie i eksploatacji urządzeń ochrony powietrza;
- 2) modernizacji kotłowni;
- 3) termomodernizacji budynków.

8.2.2. Hałas

Klimat akustyczny środowiska kształtują następujące podstawowe typy źródeł hałasu:

- 1) przemysłowe;
- 2) komunikacyjne (drogowe, kolejowe, lotnicze);
- 3) komunalne.

Jedynym emitorem hałasu przemysłowego jest „Koluszki Foundry and Machinery” Sp. z o. o. Zastosowanie środki techniczne w sposób skuteczny eliminują istniejące zagrożenie.

Hałas komunikacyjny drogowy związany jest z intensywnym ruchem samochodów w centrum miasta.

W związku z zwiększeniem szybkości oraz natężenia ruchu na linii kolejowej Łódź-Warszawa zwiększona jest uciążliwość hałasu kolejowego. Na terenach zabudowy mieszkaniowej zastosowane zostały ekrany akustyczne, w celu zmniejszenia uciążliwości związanej z ruchem kolejowym.

Pozostałe linie kolejowe w związku z ich lokalizacją w terenach o niskiej gęstości zaludnienia i zmniejszeniem intensywności ruchu nie powodują znaczących uciążliwości.

8.2.3. Zanieczyszczenie wód

Główne przyczyny zanieczyszczenia wód powierzchniowych to:

- 1) zrzut surowych lub niedostatecznie oczyszczonych ścieków pochodzenia rolniczego lub bytowo-gospodarczego;

- 2) rolnicze wykorzystywanie ścieków do nawożenia pól;
- 3) stosowanie nawozów i środków ochrony roślin w nadmiernych ilościach;
- 4) nieuporządkowana gospodarka ściekowa w jednostkach osadniczych;
- 5) spływy powierzchniowe z terenów rolniczych (głównie związków biogenych) i komunikacyjnych;
- 6) wody opadowe z terenów zurbanizowanych.

Rzeka Rawka klasyfikowana jest w III klasie czystości.

Rzeka Piasecznica badana jest w profilu pomiarowo – kontrolnym w Ujeździe, rzeka osiąga tam IV klasę czystości – wody niezadowolającej jakości. Zły stan jakości wód rzeki Piasecznicy w znacznym stopniu spowodowany jest presją ze strony gospodarki komunalnej.

Gmina znajduje się w zasięgu obszaru wysokiej ochrony wód podziemnych (OWO) – fragment głównego zbiornika wód podziemnych nr 403 oraz obszar najwyższej ochrony wód podziemnych (ONO) - fragment głównego zbiornika wód podziemnych nr 404.

Wody podziemne zgodnie z klasyfikacją i jakością wód podziemnych sklasyfikowane zostały na terenie miasta i gminy Koluszki na II klasę czystości w 2008r.¹.

Wody podziemne narażone są na zanieczyszczenie poprzez infiltracje zanieczyszczeń. Główne poziomy wodonośne są generalnie dobrze izolowane, jednak jego izolacja stropowa jest nieciągła.

Trudna sytuacja występuje w centrum gminy od Koluszek po Redzeń Stary oraz od Justynowa poprzez Gałków do Redzenia, gdzie nakładają się w/w GZWP.

8.2.4. Zagrożenia nadzwyczajne

Poza zagrożeniami naturalnymi (pożary, wichury, podtopienia) na terenie miasta i gminy występują zagrożenia cywilizacyjne (transport materiałów niebezpiecznych, awarie urządzeń przemysłowych i infrastruktury technicznej).

Na terenie gminy zlokalizowane są następujące źródła potencjalnych zagrożeń nadzwyczajnych:

- 1) zakład magazynujący i przetwarzający substancje niebezpieczne – Baza Paliw Nr 1 „OLPP”;
- 2) drogi oraz sieć kolejowa, po których prowadzony jest transport substancji niebezpiecznych;
- 3) rurociągi produktów naftowych.

Sposób rozwiązywania mogących wystąpić zagrożeń bezpieczeństwa mieszkańców zawarto w Planie Reagowania Kryzysowego Gminy Koluszki.

Stworzono system wczesnego ostrzegania oraz Centrum Reagowania Kryzysowego, które powołane jest do zbierania informacji o zagrożeniach, ich przetwarzania i reagowania na występujące zagrożenia co pozwala na racjonalizację wykorzystania wszystkich podmiotów działających w sferze ładu, porządku i bezpieczeństwa oraz prowadzenia akcji ratunkowych.

W celu realizacji zadań gminy w zakresie bezpieczeństwa funkcjonuje Komisja Rady Miejskiej ds. Bezpieczeństwa i Ochrony Przeciwożarowej.

Służby zinstytucjonalizowane realizujące w gminie i powiecie zadania z zakresu bezpieczeństwa to:

- 1) Powiatowa Komenda Policji w Koluszkach;
- 2) Powiatowa Komenda Straży Pożarnej, działająca przy pomocy 6 ochotniczych straży pożarnych i Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza.

8.3. Ochrona środowiska przyrodniczego

Różnorodne cechy środowiska przyrodniczego to przede wszystkim zbiorniki leśne, bardzo dobre warunki klimatyczne, czystość powietrza predestynują obszar miasta i gminy do rozwijania turystyki i agroturystyki.

¹ „informacja o stanie środowiska na obszarze powiatu łódzkiego – wschodniego” Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi. Łódź, czerwiec 2009r.

Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego wymaga utrzymania i/lub przywracania do właściwego stanu różnorodności biologicznej i krajobrazowej. Jako najważniejsze cele w tym zakresie określa się m.in.:

- 1) renaturalizację i poprawa stanu najcenniejszych ekosystemów i siedlisk,
- 2) utrzymanie urozmaiconego krajobrazu rolniczego z gospodarstwami średniej wielkości, w tym przede wszystkim rozwój rolnictwa ekologicznego.

W celu utrzymania a zarazem ciągłego podnoszenia jakości środowiska naturalnego władze samorządowe podejmują inwestycje mające na celu zmniejszenie oddziaływania człowieka na środowisko naturalne. Są to przede wszystkim działania polegające na budowie kanalizacji sanitarnej, modernizacji miejskiej oczyszczalni ścieków, budowie składowiska odpadów, budowie sieci wodociągowych i wymianie starych odcinków wodociągów wykonanych z rur azbestocementowych, modernizacji istniejących ujęć wody i stacji uzdatniania wody, modernizacji systemów ciepłowniczych celem zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do atmosfery wraz z zamianą na przyjazne środowisku źródła ciepła.

8.4. Elementy chronione

Gmina dysponuje licznymi walorami przyrodniczymi. Na jej obszarze zlokalizowane są rezerwy przyrody, pomniki przyrody, lasy Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Spalsko – Rogowskie”, lasy ochronne, użytki ekologiczne, planowane jest włączenie części obszaru gminy w system obszarów chronionego krajobrazu, planowane jest również wprowadzenie na terenie gminy dwóch obszarów „NATURA 2000”.

8.4.1. Rezerwy przyrody

1. **Rezerwat „Gałków”** – rezerwat leśny, powierzchnia całkowita 57,85 ha. Rezerwat utworzony z Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 18 lipca 1958 r.. Celem ochronnym jest zachowanie fragmentu lasu bukowo-jodłowego o cechach pierwotnych. W obszarze rezerwatu znajduje się kilkadziesiąt buków w wieku 160 - 200 lat lub ponad 200 lat. 5 buków o obwodach 320-380cm uznano za pomniki przyrody. Udział gatunkowy: Buk - 50,4% Jodła - 41%, Dąb - 8%.

2. **Rezerwat „Rawka”** - powierzchnia - 3,40 ha. Rezerwat utworzony 24 listopada 1983 r. Celem ochronnym jest zachowanie w naturalnym stanie typowej rzeki nizinnej, średniej wielkości wraz z korytem jej doliny. W obszarze gminy składa się on z dwóch elementów - górnych odcinków źródłowych Rawki Turbowickiej i Rawki Rewickiej.

8.4.2. Obszary chronionego krajobrazu

Obszary chronionego krajobrazu, obok istniejących wyższych form ochrony przyrody w postaci parków i rezerwatów, (których są uzupełnieniem), spełniają funkcje ekologiczne, gospodarcze i kulturowe.

Celem wydzielenia obszarów chronionego krajobrazu jest przede wszystkim zachowanie ciekawego przyrodniczo i małoprzekształconego krajobrazu dla potrzeb rekreacji i turystyki, stworzenie warunków dla ochrony gatunkowej oraz szczególnie wartościowych elementów przyrody, utworzenie systemu łączności ekologicznej powiązanego z terenem całego kraju, ochrona terenów o wzmożonej degradacji gleb w wyniku erozji wodnej i eolicznej, ochrona terenów przeznaczonych do produkcji zdrowej żywności oraz zapewnienie wymaganej czystości powietrza i wód. Obszary te łączą się z obszarem parku krajobrazowego oraz jego otuliną. Jednym z zadań takiej sieci jest umożliwienie funkcjonowania tzw. korytarzy ekologicznych, gwarantujących łączność biologiczną najciekawszych przyrodniczo obszarów występujących na terenie powiatu między sobą, a także z pozostałą częścią Niżu Polskiego.

Znacząca powierzchnia gminy z wyłączeniem terenu miasta Koluszki oraz wsi: Zygmuntów, Felicjanów, Regny, Redzeń Nowy, Gałków Mały, Przanowice oraz Różyca postulowana jest w „Planie województwa łódzkiego” do utworzenia obszarów chronionego krajobrazu:

- 1) Koluszkowsko-Lubochniańskiego – południowo-zachodnia i południowo – wschodnia część gminy;
- 2) Mrogi-Mrożycy - północno-zachodnia część gminy;
- 3) Górnej i Środkowej Rawki – poza północno – wschodnią granicą gminy, poza terenem gminy.

Wraz z innymi OCHK i Parkami Krajobrazowymi mają stworzyć spójny System Obszarów Chronionych Województwa Łódzkiego.

8.4.3. Obszary „NATURA 2000”

W obszarze gminy Koluszki proponowane są dwa obszary do objęcia ochroną w ramach sieci NATURA 2000:

Specjalny Obszar ochrony Siedlisk (SOO) Buczyna Gałkowska – stanowi ona fragment uroczyska Gałków – rozległego kompleksu leśnego o powierzchni 103,6 ha. Szata roślinna uroczyska jest przestrzennie znacznie zróżnicowana: w części północnej dominują siedliska lasowe (głównie grądy i lasy jodłowo-bukowe), w części południowej powszechnie występują siedliska borowe – bory mieszane i bory świeże. Obszar Natura 2000 obejmuje rezerwat przyrody Gałków, utworzony w 1958 roku na powierzchni 58,6 ha, wraz z otaczającymi go oddziałami leśnymi.

Przedmiotem ochrony są lasy bukowe z udziałem jodły, zajmujące ok. 90% powierzchni obszaru. Położenie na północnej granicy naturalnego zasięgu jodły i buka, nadaje temu obiektowi szczególne znaczenie. Reprezentuje on naturalny typ lasu bukowo-jodłowego charakterystyczny dla wysoczyzn morenowych na obszarze wododziałowym. Na terenie obszaru występują liczne okazy wiekowych drzew (buki w wieku do 200 lat) o pomnikowym charakterze.

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk (SOO) Dąbrowy Świetliste koło Redzenia – położone w północnej części rozległego kompleksu leśnego rozciągającego się między Koluszkami i Ujazdem na powierzchni 44,3 ha. W kompleksie tym dominują siedliska lasowe, w wielu przypadkach silnie zniekształcone wskutek dawnej gospodarki leśnej preferującej sosnę. W wielu miejscach na lokalnych żwirowych lub piaszczysto-żwirowych wzniesieniach zachowały się płaty lasu z udziałem gatunków ciepłolubnych.

W północnej części lasu redzeńskiego rzeźba terenu jest stosunkowo urozmaicona, co jest związane z obecnością w tej części lasu doliny źródłiskowej rzeki Rawki (chronionej jako rezerwat przyrody). Dąbrowa świetlista występuje w postaci stosunkowo wąskiego pasa na stoku doliny Rawki, pomiędzy zajmującymi niższe położenie siedliskami grądu i występującymi w wyższych partiach stoku kwaśnymi dąbrowami i borami mieszanymi.

Przedmiotem ochrony są dobrze zachowane płaty dąbrowy świetlistej mające duże znaczenie dla utrzymania bioróżnorodności na poziomie regionalnym. W dąbrowach koło Redzenia występuje większość gatunków charakterystycznych rzędu *Quercetalia pubescentis*. Stwierdzono tu stanowisko dzwonecznika wonnego *Adenophora liliifolia* – gatunku silnie zagrożonego.

8.4.4. Pomniki przyrody

Położenie	Opis chronionego obiektu	Ustanowione na mocy:
Leśnictwo Gałkówek	5 buków pospolitych o obwodzie 380 cm	Zarządzenie nr 45/87 wojewody piotrkowskiego z dnia 15 grudnia 1987r.(Dz. U. Nr 17 z dnia 30.12.1987r.)
Leśnictwo Zieleń	1 buk pospolity, wiek 100-130 lat o obwodzie 220 cm	zarządzenie nr 45/87 wojewody piotrkowskiego z dnia 15 grudnia 1987r. (Dz. U. Nr 17 z dnia 30.12.1987r.)
Lisowice PARK	3 lipy drobnolistne o obwodzie 350 - 400 cm	zarządzenie nr 45/87 wojewody piotrkowskiego z dnia 15 grudnia 1987r. (Dz. U. Nr 17, z dnia 30.12.1987r.)
Lisowice PARK	19 klonów, 8 lip drobnolistnych, 3 modrzewie europejskie, 3 buki	Zarządzenie Wojewody Piotrkowskiego Nr 45/87 z dnia 15.12.1987r. (Dz. U. Nr 17 z dnia 30.12.1987r.)

	pospolite, 1 wiąz szypułkowy	
Redzeń Stary	2 lipy drobnolistne	Rozporządzenie Wojewody Piotrkowskiego Nr 4/96 z dnia 04.11.1996r. (Dz. U. W. P. Nr 21 z 04.11.1996r.)
Koluszki ul. Spacerowa 22	1 lipa szerokolistna,	Rozporządzenie Wojewody Piotrkowskiego Nr 4/96 z dnia 04.11.1996r. (Dz. U. W. P. Nr 21 z dnia 04.11.1996r.)
Koluszki ul. Smugowa 2	1 dąb szypułkowy,	Rozporządzenie Wojewody Piotrkowskiego Nr 4/96 z dnia 04.11.1996r. (Dz. U. W. P. Nr 21 z dnia 04.11.1996r.)
Koluszki, ul. Armii Krajowej	1 buk pospolity,	Rozporządzenie Wojewody Piotrkowskiego Nr 4/96 z dnia 04.11.1996r. (Dz. U. W. P. Nr 21 z dnia 04.11.1996r.)
Koluszki Stare, przy drodze Koluszki - Brzeziny	1 lipa drobnolistna o obwodzie 410 cm	Zarządzenie Wojewody Piotrkowskiego Nr 45//87 z dnia 15.12.1987r. (Dz. U. Nr 17 z dnia 30.12.1987r.)
Będzelin, ul. Główna 25	1 dąb szypułkowy,	Uchwała nr XXII/82/04 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 18 października 2004 r.
Będzelin, ul. Strażacka 16 (OSP)	1 lipa drobnolistna,	Uchwała nr XXII/82/04 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 18 października 2004 r.
Wierzchy (w pasie drogi powiatowej nr 2918E)	1 lipa drobnolistna,	uchwała nr XXII/82/04 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 18 października 2004 r.
Koluszki, ul. 11-go Listopada 17	1 buk pospolity czerwony,	Uchwała nr XXII/82/04 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 18 października 2004 r.

Tabela 4. Wykaz pomników przyrody na terenie gminy Koluszki

8.4.5. Użytki ekologiczne

Użytki ekologiczne są to grunty nieproduktywne, na których istnieją, bądź mogą powstać układy ekologiczne, korzystnie oddziałujące na otoczenie. Są one gruntami trwałymi, mogącymi być w określony sposób gospodarczo wykorzystanymi.

Do użytków ekologicznych zalicza się pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk takich jak: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne „oczka wodne”, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nie użytkowanej roślinności, wychodnie skalne, starorzeczka, skarpy, kamieńce itd.

Na terenie gminy Koluszki ustanowionych zostało 6 użytków ekologicznych, zgodnie z rozporządzeniem Nr 5/96 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 4 listopada 1996r. w sprawie uznania za zespoły przyrodniczo – krajobrazowe oraz użytki ekologiczne. Użytki ekologiczne na terenie gminy Koluszki zajmują powierzchnię 10,07 ha, są to kompleksy śródleśnych torfowisk oraz terenów okresowo zalewanych wodą.

Użytki ekologiczne:

- W leśnictwie Białobrzegi o powierzchni:
 - w oddziale leśnym 118h – 0,22 ha
 - w oddziale leśnym 124c – 0,79 ha
- W leśnictwie Chrusty o powierzchni:
 - w oddziale leśnym 64k – 1,41 ha
 - w oddziale leśnym 65d – 0,40 ha
 - w oddziale leśnym 286d – 0,55 ha
- W leśnictwie Gałków o powierzchni:
 - w oddziale leśnym 276d – 0,28 ha
 - w oddziale leśnym 276g – 0,63 ha
 - w oddziale leśnym 284Am – 0,24 ha
- W leśnictwie Redzeń o powierzchni:
 - w oddziale leśnym 8c – 1,18 ha
 - w oddziale leśnym 23u – 0,55 ha
 - w oddziale leśnym 32c – 0,45 ha
- W leśnictwie Regny o powierzchni:
 - w oddziale leśnym 118h – 0,22 ha

- w oddziel leśnym 124c – 0,79 ha
 - W leśnictwie Zieleń o powierzchni:
- w oddziel leśnym 64k – 1,41 ha
- w oddziel leśnym 65d – 0,40 ha
- w oddziel leśnym 286d – 0,55ha.

8.4.6. Leśny kompleks promocyjny

Leśny Kompleks Promocyjny „Lasy Spalsko – Rogowskie” został utworzony w roku 2002 na podstawie Zarządzenia Nr 85 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych. Lasy gminy Koluszki znajdują się w całości w obrębie Kompleksu Promocyjnego Lasów Spalsko-Rogowskich. Spełniają one m.in. następujące cele:

- 1) trwałe zachowanie lub odtwarzanie naturalnych walorów lasu metodami racjonalnej gospodarki leśnej prowadzonej na zasadach ekologicznych;
- 2) integrowanie celów gospodarki leśnej z aktywną ochroną przyrody;
- 3) promowanie wielofunkcyjnej i zrównoważonej gospodarki leśnej;
- 4) prowadzenia edukacji ekologicznej społeczeństwa i szkoleń leśników.

9. Stan i ochrona dziedzictwa kulturowego, zabytków i dóbr kultury współczesnej

Na terenie gminy Koluszki znajduje się wiele różnorodnych obiektów zabytkowych nieruchomych i ruchomych. Ochrona prawna – niestety obecnie niewielkiej ilości tych zabytków - odbywa się poprzez:

- objęcie ochroną prawną zabytku nieruchomego - zespołu dworsko-parkowego w Lasowicach na podstawie wpisu do rejestru wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- objęcie ochroną prawną występujących na terenie gminy zabytków ruchomych na podstawie wpisu do rejestru wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- objęcie ochroną prawną poprzez ustalenie ochrony - w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, których wykaz podano na początku niniejszego opracowania - zabytków architektury na terenie miasta Koluszki i obszarów wiejskich gminy, ustanowienie w planach stref ochronnych dla najcenniejszych obiektów oraz wyznaczenie granic oraz objęcie ochroną stanowisk archeologicznych i konserwatorskich stref archeologicznych wyznaczonych wokół tych stanowisk.

Na terenie miasta i obszarów wiejskich gminy brak jest obiektów uznanych za pomniki historyczne i parków kulturowych.

Podstawą określenia stanu i ochrony dziedzictwa kulturowego, zabytków i dóbr kultury współczesnej w niniejszym opracowaniu są – wykonane przez Gminę:

- „Gminna ewidencja zabytków dla gminy Koluszki” wykonana przez Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków w Łodzi w czerwcu 2007 roku
- oraz

- „Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Koluszki na lata 2008-2011” wykonany przez Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków w Łodzi w kwietniu 2009 roku, przyjęty Uchwałą Nr XXXIII/48/09 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 27 kwietnia 2009 roku i opublikowany w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego Nr 169 poz. 1565 z dnia 20 czerwca 2009 r.

Oba te dokumenty stanowią podstawę do wyznaczenia obiektów, obszarów chronionych i stref ochrony konserwatorskiej w niniejszym Studium oraz będą podstawowym materiałem źródłowym dla innych opracowań, m.in. – planów miejscowych i wydawanych decyzjach administracyjnych.

W studium wskazuje się również inne, liczne obiekty nie wyszczególnione w powyższych opracowaniach, które ze względu na ich wartość historyczno-architektoniczną i stan zachowania zasługują na ochronę oraz włączenie do gminnej ewidencji zabytków.

Obrazują one historyczne tradycje architektoniczne tych miejsc, kształtowane na przestrzeni wieków mogące być wzorem lub inspiracją dla budownictwa współczesnego.

Do środowiska kulturowego zalicza się (w niniejszym opracowaniu) zarówno stanowiska archeologiczne, przestrzenne układy uznane za zabytkowe, kompleksy zabudowań historycznych i poszczególne obiekty podlegające ochronie konserwatorskiej jak i tradycje miasta, jego walory krajobrazowe, osiągnięty stan wyposażenia w infrastrukturę komunalną i społeczną, kształt i estetykę zabudowy, współzależność zabudowy ze środowiskiem przyrodniczym, życie kulturalne i oświatowe miasta.

Miasto charakteryzuje się wieloma wartościami dziedzictwa kulturowego i tradycji, które stanowią o jego atrakcyjności turystycznej i badawczej:

- 1) elementy strefy archeologicznej, wykopaliska z VI-VIII wieku;
- 2) obiekty zabytkowe z XVIII i XIX w., wśród których na szczególną uwagę zasługują zespoły budynków kolejowych;
- 3) harmonijna zabudowa ulic: Brzezińska i 3-go Maja,
- 4) chronione układy ruralistyczne,
- 5) elementy strefy krajobrazowej związane z naturalnymi walorami krajobrazu,
- 6) świadectwa walki o niepodległość i polskość.

9.1. Zarys dziejowy obszaru gminy (oprac. wg Tadeusza Biernackiego)

Miasto Koluszki

Początki Koluszek

Pierwsza wzmianka o Koluszkach pochodzi z 1399 roku, kiedy to Coluszcovice zostały zarejestrowane w Sądowych Księgach Brzezin. Na przełomie XIV i XV wieku poprzez Koluszki przechodził ważny szlak handlowy bałtycko – ruski (od Łęczycy, przez Brzeziny, Koluszki, Inowódz, Opoczno do Sandomierza).

W 1775 roku żyło tu 141 osób w 19 domach. W 1790 roku, w najstarszej części osady znajdowały się 23 domy, a także młyn, browar, karczma i tartak. W latach 1797 - 1846 w pobliżu osady powstały cztery kolonie czynszowe, w których zamieszkiwało 20 rodzin kolonistów niemieckich. Osady te to Katarzynów, Felicjanów, Stefanów i Słotwiny. W 1831 roku nową częścią Koluszek jest Kowalszczyzna, w której istniał już folwark i kolonia Wypalenisko.

Ranga Koluszek wzrosła w związku z budową kolei Warszawsko - Wiedeńskiej w 1840 roku. Pierwszy pociąg z Koluszek do Łodzi wyruszył 19 XI 1865 roku. Znaczenie węzła wzrosło jeszcze bardziej, gdy w 1885 roku nastąpiło dalsze połączenie Koluszek ze Skarżyskiem Kamienną przez Tomaszów Mazowiecki oraz wybudowanie linii kolejowej do Łodzi Kaliskiej i połączenie jej z Pabianicami, Zduńską Wolą, Kaliszem i Poznaniem.

Po obu stronach linii kolejowej zaczęło rozwijać się budownictwo mieszkaniowe. Ulice: Brzezińska i 3-Maja stały się najważniejszymi ulicami osady. Centrum Koluszek to dworzec kolejowy. Wybudowano tu budynek stacyjny, wieżę ciśnieniową oraz budynki dla kolejarzy. Według danych z 1883 roku w osadzie mieszkało 399 mieszkańców. Praca na kolei, w usługach i handlu miały duży wpływ na dalszy rozwój tej miejscowości.

W 1904 r. powstaje parafia rzymsko - katolicka pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia NMP.

Koluszki w okresie międzywojennym

Osiedle miejskie w Koluszkach zaczęło dość szybko rozwijać się po zakończeniu I wojny światowej. W pasie podmiejskim powstaje wiele domów jednorodzinnych, letniskowych i domów kolejarzy. Na ogólną liczbę 15 tysięcy mieszkańców zamieszkałych w latach 30-tych w granicach gmin Długie i Gałkówek w osadzie Koluszki zamieszkiwało 3557 osób. Głównymi źródłami utrzymania ludności była praca na kolei, handel i praca w przemyśle.

Przed wybuchem II wojny światowej Koluszki osiągały stan rozwoju typowy dla dużej osady miejskiej. Wraz z rozwojem zabudowy mieszkalnej zaczęły powstawać różnego typu przedsiębiorstwa, instytucje typowe dla osiedli miejskich oraz obiekty przemysłowe.

Pod koniec lat 30-tych zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna na terenie osady stanowiła 68,8% całej substancji mieszkalnej. Domostwa od 5-15 izb mieszkalnych charakterystyczne dla architektury małych miast stanowiły 27,5 % zabudowy, nieliczny procent stanowiły obiekty większe: dwu i trzy kondygnacyjne. Koluszki w ostatnich latach tuż przed wybuchem wojny reprezentowały pod względem urbanistycznym typ pośredni, między dużą osadą a małym miastem.

Koluszki po II wojnie światowej

Koluszki spod okupacji hitlerowskiej wyzwolone zostały 18 stycznia 1945 roku. Już 4 godziny po wyzwoleniu z inicjatywy Włodzimierza Mikołajewskiego zwołano zebranie mieszkańców Koluszek. Utworzono na nim Komitet Obywatelski. Inicjator zebrania wybrany został tymczasowym burmistrzem. 1 kwietnia 1949 roku Zarządzeniem Ministra Administracji Publicznej Koluszki uzyskują prawa miejskie.

Koluszki szybko się zaludniały. Według wstępnego spisu ludności wynikało, że na dzień 4 kwietnia 1945 roku zamieszkiwało na terenie osady 6874 osoby.

W Koluszkach było już wtedy 5 średnich przedsiębiorstw przemysłowych, 65 sklepów i sklepików. Na terenie Koluszek było 620 domów mieszkalnych w tym 32 dwukondygnacyjne i 12 o trzech kondygnacjach.

Brak mieszkań i zły stan techniczny substancji mieszkaniowej stał się przyczynkiem do rozwoju spółdzielni mieszkaniowych. Liczba mieszkańców objętych budownictwem spółdzielczym w latach 90-tych przekroczyła 5 tysięcy.

Zakłady pracy, które powstały w okresie powojennym dały zatrudnienie dla kilku tysięcy osób.

W okresie powojennym wybudowano 4 szkoły, uruchomiono Szkołę Specjalną z internatem dla dzieci specjalnej troski, 3 przedszkola, Kolejowy Dom Kultury, 2 miejskie przychodnie zdrowia i 3 przychodnie zakładowe. Powstał park miejski po wschodniej stronie miasta.

Przekształcenia gospodarcze w latach 80-tych spowodowały upadek m.in. „Odlewni Żeliwa” – największego zakładu przemysłowego na terenie gminy, w sposób znaczący zmniejszyła się aktywność kolei, zarówno pod względem ilości prowadzonego ruchu, jak i jego obsługi.

Zmiany w gospodarce przyczyniły się do zahamowania rozwoju przestrzennego miasta, zmianie uległ sposób użytkowania części terenów kolejowych oraz terenu „Odlewni”.

Gmina Koluszki

Na gminę Koluszki składają się 25 sołectwa, gdzie położonych jest 28 miejscowości. Znajdują się tu obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków, co świadczy o bogatej historii gminy Koluszki. Poniżej opisane zostały miejscowości, gdzie znajdują się wartościowe obiekty pod względem kulturowym, historycznym i krajobrazowym.

Będzelin

Wieś rządowa położona w powiecie brzezińskim, gm. Koluszki (dawniej gm. Mikołajów). Wieś należąca do parafii Nowe Chrusty (dawniej parafia Łaznów). Położenie charakteryzuje Słownik geograficzny: wieś położona wśród lasów, na lewo od linii kolejowej Warszawsko – wiedeńskiej, między stacjami Koluszki – Rokiciny. W 1827r. wieś liczyła 34 domy i 204 mieszkańców.

Borowa

Wieś i kolonia w powiecie brzezińskim i gminie Gałków, parafia Rastrzew, dawniej parafia Gałkówek. Wieś położona na wzgórzach wśród lasów na prawo od linii drogi żelaznej w odległości 5 wiorst od Rokicin. Należy do majoratu Gałkówek, ziem włościańskich jest 393 mórg, 59 domów i 625 mieszkańców.

Felicjanów

Kolonia w powiecie brzezińskim, gm. Długie, dawniej należąca do parafii Jeżów, obecnie należy do dwóch parafii w Koluszkach. W 1827 r. znajdowało się tam 19 domów, 125 mieszkańców, w latach 80 XIX wieku znajdowały się tam 24 domy, 255 mieszkańców. Na dobra wsi Długie składały się

również osady: Tatarzynów, Felicjanów, Stefanów, Słotwiny, Zygmuntów, Jeziorko, Lisowice, Kowalszczyzna.

Gałków Duży

Wieś donacyjna, położona w powiecie brzezińskim, gm. Gałkówek, parafia Gałków. Leży przy drodze Brzeziny – Ujazd. Kościół parafialny erygowany w 1636 r. przez abp gnieźnieńskiego Jana Wężyka. Pierwotnie był to kościół drewniany, wzniesiony przed 1616 r., rozebrany w 1633r. Kolejny drewniany kościół przetrwał do 1873 r. Kościół znajdujący się we wsi obecnie powstał w latach 1873 – 1897 wzniesiony jest w stylu neoromańskim. Dobra majoratu Gałków wraz z kolonią Gałkówek wynoszą 1640 mórg.

Lisowice

Wieś nad rzeką Mrogą w powiecie brzezińskim, gm. Długie, parafia Brzeziny. We wsi znajdowała się stacja drogi żelaznej Warszawsko – wiedeńskiej. Zachował się tu pałac, park i kaplica. Autor Słownika geograficznego zauważa, że obfitość wody, las, malownicze położenie uczyniły to miejsce jedną z letnich siedzib dla mieszkańców pobliskich miast. Wzniesiono tu pewną liczbę domów letnich. W Lisowicach w końcu XIX w. znajdowało się 11 domów, zamieszkałych przez 170 osób. Gospodarzyli oni na 175 morgach włościańskich i 324 morgach dworskich. Lisowice do 1874 r. stanowiły dominium dóbr Długie.

Leosin

Kolonia włościańska, w powiecie brzezińskim, gm. Długie, parafia Świny (dawniej parafia Jeżów). W 1827r. na jej terenie znajdowało się 14 domów, w których mieszka 105 osób, gospodarujących na 280 morgach.

Przanowice

Dawniej wieś podzielona na Przanowce Wielkie i Przanowice Małe. Należały do nich folwark, kolonie i osada nad rzeką Mrogą (jedną z kolonii to Kowalszczyzna), leżąca w powiecie brzezińskim, gmina Gałków, parafia Kaletnik (dawniej parafia Brzeziny). Wieś położona w bezpośrednim sąsiedztwie Koluszek. We wsi znajdowała się stacja drogi żelaznej Warszawsko – Wiedeńskiej i Dąbrowskiej. W XVI w. w osadzie były dwie części. Przanowice Wielkie miały 1 łan kmiecy i pustą karcznię należącą do sukcesorów Jakuba Lasockiego oraz 7 części łąnu, na których niekiedy mieszkali zagrodnicy. W Przanowicach małych było pół łana kmiecego oraz cztery części łąna szlacheckiego.

Regny

Kolonia i osada leśna w powiecie brzezińskim, gm. Mikołajewice, parafia Budziszewice, stacja drogi żelaznej Warszawsko – wiedeńskiej. W 1827r. we wsi było 6 domów i 48 mieszkańców.

Redzeń

Osada włościańska w powiecie brzezińskim, gm. Mikołajewice, parafia Budziszewice. Na jej terenie znajduje się szkoła początkowa. W 1827r. we wsi znajdowało się sześć domów i 48 mieszkańców. W 1888 roku domów było 51, a mieszkańców 560, gospodarzących na 1210 morgach.

Słotwiny

Słotwina lub Joanna – kolonia w powiecie brzezińskim, gm. Długie, parafia Koluszki (dawniej parafia Jeżów). Pod koniec XIX w. we wsi znajdowało się 11 domów zamieszkałych przez 124 mieszkańców, gospodarzących na 225 morgach. Osad a dwór ma 1 dom. 5 mieszkańców posiadają 8 mórg. Wchodzi ona w skład dóbr Długie.²

9.2. Elementy tożsamości funkcjonalno-przestrzennej

Podstawowymi elementami wyznaczającymi tożsamość funkcjonalno-przestrzenną gminy są:

- 1) linie kolejowe stanowiącej o wysokiej komunikacyjnej randze Koluszek oraz związana z nimi infrastruktura i zabytkowa zabudowa;

² Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla gminy Koluszki na lata 2008 - 2011 – uchwała Nr XXXIII/48/09 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 27 kwietnia 2009r., opracowane na podstawie „Słownika geograficznego Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich”.

- 2) krajobraz:
 - a) pasma zagrodowej zabudowy przydrożnej wśród pól w otwartym krajobrazie rolniczym z falistą rzeźbą terenu,
 - b) rozległe obszary leśne;
- 3) węzły sieciowych elementów infrastruktury technicznej czyniące z obszaru gminy newralgiczny punkt sieci przemysłowych nośników energetycznych.

9.3. Wartości kulturowe

Na terenie gminy Koluszki znajduje się wiele obiektów zabytkowych. Niestety niewiele jest objętych ochroną poprzez wpis do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Lista obiektów i obszarów objętych Gminną ewidencją zabytków jest znacznie dłuższa i wraz z zabytkami wpisanymi do rejestru obejmuje ok. 60 pozycji.

Na terenie gminy Koluszki znajdują się ponadto obiekty zasługujące na uwagę, przedstawiające wartości kulturowe i historyczne, które również wskazano w opracowaniu Studium.

9.3.1 Obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków

Na terenie gminy Koluszki większość cennych obiektów i obszarów wpisana została do „Gminnej ewidencji zabytków dla gminy Koluszki” wykonanej przez Regionalny Ośrodek Badań Dokumentacji Zabytków w Łodzi w czerwcu 2007 roku.

Lp.	Miejscowość	Nr karty gminnej ewidencji zabytków	Nr i data wpisu do rejestru zabytków	Obiekt	Adres	Nr ewid. działki	Konstrukcja	Datowanie	Stan	Obecna funkcja
1.	Lisowice	1/1593	W rejestrze zabytków znajdują się wnętrza obiektu. B/218/65	Pałac	Lisowice	24/2	Ceglana	Przełom XVIII i XIXw.	Bardzo dobry	Dom Pomocy Społecznej
2.	Lisowice	2/1593	A/379/95	Park podworski	Lisowice	24/2	-----	Przełom XVIII i XIXw.	Dobry	-----
3.	Koluszki	3/1593	-----	Kościół Niepokalanego Poczęcia NMP	Koluszki ul. 11 – go Listopada 17	19 obr.7	Ceglana	1903r.	Dobry	Kościół
4.	Koluszki	4/1593	-----	Plebania	Koluszki ul. 11 – go Listopada 17	18/6 obr.7	Ceglana	1903r.	Dobry	Plebania
5.	Koluszki	6/1593	-----	Dom	Koluszki, ul. Brzezińska 3	299	Drewniana	Pocz. XX w.	Zaniedbany	Mieszkalna i usługowa
6.	Koluszki	8/1593	-----	Dom	Koluszki, ul. Brzezińska 16	501	Ceglana	1921r.	Dobry	Mieszkalna i usługowa
7.	Koluszki	7/1593	-----	Dom	Koluszki, ul. Brzezińska 4	508 obr. 4	Ceglana	1930r.	Dobry	Mieszkalna i usługowa
8.	Koluszki	9/1593	-----	Dom	Koluszki, ul. Brzezińska 22	498 obr.4	Ceglana	1921r.	Dobry	Mieszkalna i usługowa
9.	Koluszki	10/1593	-----	Dom	Koluszki ul. Brzezińska 24	497	Ceglana	1921r.	Dobry	Mieszkalna i usługowa
10.	Koluszki	11/1593	-----	Dom	Koluszki ul. Brzezińska26	496 obr. 4	Ceglana	Pocz. XX w.	Dobry	Mieszkalna i usługowa
11.	Koluszki	13/1593	-----	Dom	Koluszki ul. Brzezińska 35	269 obr.4	Ceglana	1901r.	Zaniedbany	Mieszkalna

Lp.	Miejscowość	Nr karty gminnej ewidencji zabytków	Nr i data wpisu do rejestru zabytków	Obiekt	Adres	Nr ewid. działki	Konstrukcja	Datowanie	Stan	Obecna funkcja
12.	Koluszki	12/1593	-----	Dom	Koluszki ul. Brzezińska 30	494 obr.4	Ceglana	1912r.	Dobry	Mieszkalna
13.	Koluszki	14/1593	-----	Dom	Koluszki ul. Brzezińska 178	3 obr.1	Ceglana	1925r.	Dobry	Mieszkalna
14.	Koluszki	15/1593	-----	Dom	Koluszki ul. Kolejowa 2	399/9	Ceglana	IV ćw. XIX.	Dobry	Mieszkalna
15.	Koluszki	16/1593	-----	Dom	Koluszki ul. Kolejowa 2A	399/9	Ceglana	IV ćw. XIX.	Dobry	Mieszkalna
16.	Koluszki	17/1593	-----	Dom	Koluszki ul. Kolejowa 2B	399/9	Ceglana	IV ćw. XIX.	Dobry	Mieszkalna
17.	Koluszki	18/1593	-----	Dom	Koluszki ul. Kolejowa 6	399/9	Ceglana	IV ćw. XIX.	Dobry	Mieszkalna
18.	Koluszki	19/1593	-----	Dom	Koluszki ul. Kolejowa 9	399/12	Ceglana	IV ćw. XIX.	Dobry	Mieszkalna
19.	Koluszki	20/1593	-----	Dom	Koluszki ul. Kolejowa 11	399/12	Ceglana	IV ćw. XIX.	Dobry	Mieszkalna
20.	Koluszki	21/1593	-----	Dom	Koluszki ul. Kolejowa 13	399/12	Ceglana	IV ćw. XIX.	Dobry	Mieszkalna
21.	Koluszki	22/1593	-----	Dom	Koluszki ul. Kolejowa 15	399/12	Ceglana	IV ćw. XIX.	Dobry	Mieszkalna
22.	Koluszki	23/1593	-----	Cmentarz parafialny	Koluszki, ul. 11 – go Listopada 49 - 53	32 i 33	-----	Założony na pocz. XX w.	Bardzo dobry	Sepulkralna
23.	Koluszki	62/1593	-----	Zespół budynków gospodarczych	Koluszki ul. Kolejowa 2 - 6	399/9	Ceglana	Koniec XIX w.	Zaniedbany	Gospodarcza

Lp.	Miejscowość	Nr karty gminnej ewidencji zabytków	Nr i data wpisu do rejestru zabytków	Obiekt	Adres	Nr ewid. działki	Konstrukcja	Datowanie	Stan	Obecna funkcja
24.	Koluszki	63/1593	-----	Zespół budynków gospodarczych	Koluszki ul. Kolejowa 9 -15	399/15	Ceglana	Koniec XIX w.	Zaniedbany	Gospodarcza
25.	Koluszki	24/1593	-----	Wieża ciśnień	Koluszki ul. Kolejowa	399/11	Betonowa/ żelbetowa	1926r.	Zaniedbany	Nie użytkowany
26.	Koluszki	64/1593	-----	Obelisk poświęcony T. Kościuszce	Koluszki ul. Towarowa 3	724/18 obr.4	-----	-----	Dobry	Pamiętkowa
27.	Gałków Duży	26/1593	-----	Kościół pw. Św. Trójcy	Gałków Duży ul. Dzieci Polskich 32	365	Ceglana	Lata 1873 - 1879	Bardzo dobry	Kultowa
28.	Gałków Duży	27/1593	-----	Plebania	Gałków Duży ul. Dzieci Polskich 32	70	Ceglana	1879r.	Bardzo dobry	Mieszkalna, administracyjna
29.	Gałków Duży	28/1593	-----	Cmentarz przykościelny	Gałków Duży ul. Dzieci Polskich 32	365	-----	XVII w.	-----	Lapidarium
30.	Gałków Duży	29/1593	-----	Cmentarz parafialny	Gałków Duży ul. Dzieci Polskich	215	-----	Założony w XIX w.	Dobry	Sepulkralna
31.	Gałków Mały	31/1593	-----	Cmentarz wojenny	Wzniesienie w lesie	-----	-----	Mogiły z lat 1914 i z 1939r.	Dobry	Pamiętkowa
32.	Będzelin	33/1593	-----	Dom	Będzelin ul. Główna 77	228	Drewniana	Pocz. XX w.	Dobry	Mieszkalna
33.	Słotwiny	34/1593	-----	Dom	Słotwiny ul. Wąska 13	-----	Drewniana	1 ćw. XX w.	Zaniedbany	Mieszkalna
34.	Słotwiny	35/1593	-----	Cegielnia	Słotwiny, ul. Tomaszowska	3/11	Ceglana	Koniec XIX w.	Zły	Nie użytkowany
35.	Słotwiny	36/1593	-----	Cmentarz ewangelicki	Słotwiny	75	-----	Pocz. XX w.	Bardzo zły	Nie użytkowane

Lp.	Miejscowość	Nr karty gminnej ewidencji zabytków	Nr i data wpisu do rejestru zabytków	Obiekt	Adres	Nr ewid. działki	Konstrukcja	Datowanie	Stan	Obecna funkcja
36.	Słotwiny	37/1593	-----	Kapliczka	Słotwiny, ul. Długa	-----	Ceglana	Lata 50 XXw.	Dobry	Kultowa
37.	Słotwiny	61/1593	-----	Obelisk upamiętniający bitwy partyzanckie	Słotwiny	294/2 i 292	-----	Koniec XXw.	Dobry	Pamiątkowa
38.	Kaletnik	39/1593	-----	Cmentarz parafialny	Kaletnik ul. Cmentarna	181 i 233	-----	Założony w 2 połowie XXw.	Dobry	Sepulkralna
39.	Kaletnik	40/1593	-----	Dom	Kaletnik ul. Cmentarna 4	122	Ceglana	Lata 20 XXw.	Zaniedbany	Mieszkalna
40.	Kaletnik	41/1593	-----	Dom	Kaletnik ul. Klonowa 17	113/1 i 113/2	Drewniana	Lata 20 XXw.	Dobry	Mieszkalna
41.	Borowa	42/1593	-----	Cmentarz ewangelicki	W kompleksie leśnym	64 obr.1	-----	1 połowa XXw.	Bardzo zły	Nieczynny
42.	Borowa	43/1593	-----	Dom	Borowa ul. Długa 24	306/1	Drewniana	Koniec XIX w.	Dobry	Mieszkalna
43.	Borowa	44/1593	-----	Dom	Borowa ul. Długa 333	27/1	Drewniana	Przełom XIX i XX w.	Dobry	Mieszkalna
44.	Regny	45/1593	-----	Dom	Regny ul. Główna 45	76/2	Drewniana	Lata 20 XXw.	Dobry	Mieszkalna
45.	Erazmów	46/1593	-----	Cmentarz ewangelicki	Erazmów	150	-----	1 połowa XXw.	Bardzo zły	Nie czynny
46.	Felicjanów	48/1593	-----	Cmentarz ewangelicki	Felicjanów	156 i 202	-----	XIXw.	Zły	Nieczynny
47.	Felicjanów	65/1593	-----	Mogiła – obelisk żyd. ofiar terroru wojennego	Felicjanów	156	-----	1990r.	Dobry	Pamiątkowa

Lp.	Miejscowość	Nr karty gminnej ewidencji zabytków	Nr i data wpisu do rejestru zabytków	Obiekt	Adres	Nr ewid. działki	Konstrukcja	Datowanie	Stan	Obecna funkcja
48.	Leosin	49/1593	-----	Cmentarz ewangelicki	Leosin	311	-----	1 połowa XXw.	Dobry	Nieczynny
49.	Leosin	50/1593	-----	Dom	Leosin 12	370	Drewniana	Koniec XIXw.	Dobry	Mieszkalna
50.	Przanowice	52/1593	-----	Cmentarz ewangelicki	Przanowice	137	-----	1 połowa XXw.	Nie istnieje	Nieczynny
51.	Przanowice	53/1593	-----	Dom	Prznowice 13	159	Drewniana	Początek XXw.	Zaniedbany	Mieszkalny
52.	Stamirowice	54/1593	-----	Cmentarz ewangelicki	Stamirowice	367	-----	1 połowa XXw.	Zły	Nieczynny
53.	Żakowice	55/1593	-----	Cmentarz ewangelicki	Żakowice	38	-----	Początek XXw.	Zaniedbany	Nieczynny
54.	Różyca	56/1593	-----	Dom	Różyca ul. Kolejowa 16	92/1	Drewniana	Lata 20 XXw.	Dobry	Mieszkalna
55.	Różyca	57/1593	-----	Dom	Różyca ul. Sportowa8	129	Drewniana	Lata 20 XXw.	Zaniedbany	Mieszkalna
56.	Redzeń Stary	58/1593	-----	Dom	Redzeń Stary 20	-----	Drewniana	Początek XXw.	Dobry	Mieszkalna
57.	Redzeń Stary	59/1593	-----	Dom	Redzeń Stary 23	-----	Drewniana	Początek XXw.	Dobry	Mieszkalna
58.	Redzeń Nowy	66/1593	-----	Mogiła żydowskich dziewczynek zamordowanych przez hitlerowców	Redzeń Nowy	-----	-----	1940r.	Dobry	Sepulkralna, pamiątkowa
59.	Świny	67/1593	-----	Cmentarz parafialny	Świny	125	-----	Początek XXw.	Dobry	Sepulkralna

Tabela 5. Gminna ewidencja zabytków – czerwiec 2007 rok

Najciekawsze obiekty wyszczególnione w gminnej ewidencji zabytków, charakteryzujące historyczne osadnictwo gminy:

1. Obiekty o charakterze letniskowym – wille letniskowe
 Wyjątkowo interesującym obiektem jest budynek znajdujący się w **Kaletniku przy ul. Klonowej 17**. Jest to drewniany budynek jednotraktowy, o układzie kalenicowym, zbudowany na planie prostokąta, wzniesiony w ok. 1930 roku. Posiada on charakterystyczny mansardowy dach dwuspadowy, pokryty oryginalną dachówką cementową. We frontowej elewacji znajduje się facjata i oraz ozdobna drewniana weranda.
 Inny ciekawy obiekt znajduje się w **Kaletniku przy ul. Cmentarnej 4**. Jest to murowany budynek jednokondygnacyjny z poddaszem i dachem dwuspadowym. Elewacja frontowa posiada ganek przykryty drewnianym daszkiem, podpartym słupami. Z tyłu budynku znajduje się taras i balkon otoczone ozdobną drewnianą balustradą.
 Interesującym budynkiem jest również drewniany dom usytuowany przy **ul. Kolejowej 16 w Różycy**. Jest to budynek jednokondygnacyjny z poddaszem użytkowym, pokryty dachem dwuspadowym. W elewacji frontowej znajduje się facjata z ozdobnym drewnianym tarasem i gankiem.
2. Charakterystyczne domy wiejskie – najczęściej drewniane
 Najbardziej reprezentatywna dla tej grupy i najlepiej zachowana jest zagroda wiejska z końca XIX w. – **dom w Leosinie nr 12**
3. Architektura sakralna
 Bardzo skromnie reprezentowana przez dwa kościoły neogotyckie: **kościół w Koluszkach** oraz **kościół w Gałkowie Dużym**, są to jedyne tego typu obiekty umieszczone w ewidencji wojewódzkiego konserwatora zabytków. Na terenie przykościelnym w Gałkowie Dużym znajduje się interesujące lapidarium – pozostałość po cmentarzu przykościelnym.
4. Zabudowa związana z rozwojem miasta „przy kolei”
 Na terenie miasta Koluszki, w rejonie dworca i torów kolejowych zlokalizowane jest, w dwóch grupach, **osiedle mieszkaniowe pracowników kolei**. Jest to grupa ośmiu domów ceglanych z budynkami gospodarczymi również ceglanych, jednopiętrowych, zlokalizowanych przy ul. Kolejowej oraz z murowaną wieżą ciśnień, która stanowi dominantę całego układu. Zespół położony jest w bezpośrednim sąsiedztwie parku miejskiego. W gminnym programie opieki nad zabytkami zespół ten został wytypowany do utworzenia parku kulturowego.
5. Cmentarze ewangelickie
 Są one pozostałością po osadnikach pochodzenia niemieckiego, zlokalizowane w ośmiu miejscowościach gminy, zaniedbane i niszczone, bez ogrodzenia, wyróżniające się w terenie obecnością wysokiego drzewostanu najczęściej samosiewnego.
6. Cmentarze żołnierzy i pomniki
 Lasy koluszkowskie stanowiły arenę działań wojennych, która w spadku pozostawiła mogiły poległych żołnierzy w I i II wojnie światowej. Największą nekropolią z tamtych czasów jest cmentarz w Gałkowie Małym. W Felicjanowie natomiast wznosi się Pomnik poświęcony ludności cywilnej, którym oddano cześć zamordowanym pochodzenia żydowskiego.

9.3.2. Obiekty zabytkowe nieruchome - wpisane do rejestru zabytków

Lp.	Obiekt	Nr decyzji/data/rejestr
1.	Lisowice – wnętrze Dworu, mur. XVIII/XIX w., zabytki ruchome: - piece kaflowe, - dekoracje stiukowe, - boazerie drewniane sufitów, - elementy żelazne, kute elewacji.	WUOZ – 640/34/05 z dn. 03 lutego 2005 B/218/65
2.	Lisowice – Park podworski typu angielskiego	WUOZ – 640/34/05 z dn. 03 lutego 2005 A/379/95

Tabela 6a. Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków

Dwór i park dworski w Lisowicach

Zespół Dworsko-Parkowy w Lasowicach to : dwór murowany w stylu klasycystycznym pochodni z przełomu XVIII i XIX wieku i park krajobrazowy z XVIII wieku, położony na wschód od dworu. Dwór został zbudowany przez Dobieckich, z końcem XIX wieku przeszedł na własność bogatych fabrykantów łódzkich, Marksa i Teresy Silberstein z Łodzi. Ostatnią właścicielką była ich córka, Sara Poznańska. Przebudowany w 1894 r. wg. Projektu Adolfa Zeligsona, zyskuje taras i dobudówkę. Jest to budowla wzniesiona na planie prostokąta, skierowana fasadą na wschód. Bryłę urozmaicają piętrowe ryzality na osi wschód-zachód oraz półkolista przybudówka od południa. Przy ryzalicie wschodnim znajduje się taras.

W czasie drugiej wojny, budynek był okupowany przez Niemców. Po wojnie znajdował się tu dom starców, następnie zakład dla niewidomych. Aktualnie mieści się w nim dom pomocy społecznej dla dorosłych. Ze względu na swoją wyjątkową wartość, wewnątrz dworu zostało wpisane w rejestr zabytków: 2 piece kaflowe, dekoracje stiukowo-malarskie oraz boazerie drewniane sufitów, cztery żelazne latarnie kute, z końca XIX wieku. Do rejestru zabytków został także wpisany park dworski. Jest to park krajobrazowy o powierzchni 6,95 ha, typu angielskiego, nieregularny ogród naśladowujący swobodnie przyrodę ze zróżnicowanym drzewostanem i stawem usytuowanym na osi założenia.

9.3.3. Inne obiekty zabytkowe ruchome - wpisane do rejestru zabytków

Lp.	Obiekt	Nr rejestru/data
	Kościół w Gałkowie Dużym – we wnętrzu kościoła znajduje się :	
1.	- manierystyczny tryptyk z XVII w. z umieszczonym w centralnej części obrazem Ukrzyżowania namalowanym temperą na desce	Nr 10/1 z dn. 25.07.1970 r.
2.	- krucyfiks z Grupą Ukrzyżowania z połowy XVII w.	Nr 10/2- 10/4
3.	- krucyfiks z połowy XVII w.	Nr 10/5
4.	- barokowa monstrancja wieżyczkowa z pocz. XVII w.	Nr 10/6

Tabela 6b. Wykaz zabytków ruchomych wpisanych do rejestru zabytków

Zabytki te pochodzą z poprzedniego kościoła, na miejscu którego wzniesiono obecna budowlę.

9.3.4. Obiekty ruchome w ewidencji wojewódzkiego konserwatora zabytków i inne

1. Wnętrze dworu w Lasowicach – do najciekawszych elementów wyposażenia wnętrza należą:
 - boazeria w dawnej jadalni,
 - eklektyczny piec kaflowy,
 - mosiężny żyrandol z przełomu XIX i XX w.
2. Wnętrze kościoła w Gałkowie Dużym - do najciekawszych elementów wyposażenia wnętrza należą:
 - neobarokowy ołtarz główny z obrazem Matki Boskiej z Dzieciątkiem,
 - kilka obrazów ukazujących świętych,
 - ambona,
 - chrzcielnica,
 - krzyże, jeden pochodzący z Warszawskiej wytwórni Norblina,
 - tablice epitafijne umieszczone na ścianach,

3. Wnętrze kościoła parafialnego w Koluszkach - do najciekawszych elementów wyposażenia wnętrza należą:

- ołtarz główny pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny,
- ołtarz boczny pw. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy,
- ołtarz boczny pw. Św Józefa,
- neogotycka polichromowana ambona,

Na uwagę zasługują również przedmioty liturgiczne w stylu eklektycznym i epitafium jednego z proboszczów w kościele w Koluszkach, kute, wykonane z żelaza: 4 latarnie z końca XIX w. i ozdobne kraty z przełomu XIX i XX w. z dworu w Lisowicach oraz nagrobki na cmentarzach w Koluszkach (z pocz. XX) i Gałkowie Dużym (z końca XIX w.).

9.3.5. Wartościowe układy ruralistyczne

W obszarze gminy jako wartościowy układ ruralistyczny zaewidencjonowano Wieś Gałków Duży - wieś sznurową, z charakterystyczną zabudową drewnianą w układzie kalenicowym. Licznie zachowane parterowe drewniane budynki, o spadzistych dachach (spadki od 35 do 45 stopni) z wejściem od frontu zlokalizowanym centralnie, budują wartościowy charakter miejscowości. Dla zachowania wartości konieczne jest zaewidencjonowanie, zinwentaryzowanie i ochrona zabudowy oraz zapewnienie kontynuacji jej cech w nowych realizacjach.

9.3.5. Inne obiekty o wartościach zabytkowych

Na terenie gminy znajduje się wiele budynków o wysokiej wartości historyczno-architektonicznej, nie ujętych w rejestrze lub gminnej ewidencji zabytków. Obiekty te są świadectwem tradycyjnego wiejskiego budownictwa.

Na szczególną uwagę zasługuje obecna jeszcze na terenie gminy tradycyjna wiejska zabudowa powstała na przełomie XIX i XX wieku. Są to przeważnie drewniane domy jednorodzinne, zbudowane na planie prostokąta, w układzie kalenicowym. Posiadają one najczęściej jedną kondygnację z poddaszem (użytkowym lub nie) i gankiem oraz dachy dwuspadowe.

Na terenie gminy istnieje wiele wartościowych i dobrze zachowanych obiektów zasługujących na ochronę i waloryzację, na przykład:

- 1) we wsi Kaletnik – domy: ul. Główna 87 i 91; ul. Klonowa 1; ul. Kościelna 13, 16, 20, 21, 22, 25, 30 i 49;
- 2) w Gałkowie Dużym - domy nr 18, 30, 43, 92, 167;
- 3) w Różycy – domy: ul. Kolejowa 10/2, 28; ul. Sportowa 1, 18; ul. Towarowa 12;
- 4) w Będzelinie – domy: ul. Główna 17, 25, 35, 45;
- 5) w Borowej – domy: ul. Długa 94, 129 i 205;
- 6) w Felicjanowie - domy nr 14 i 49;
- 7) w Koluszkach – dom przy ul. 11 Listopada 13;
- 8) w Redzeniu Nowym - domy nr 11, 20;
- 9) w Redzeniu Starym (domy nr 9, 21, 33, 50, 52, 80, stodoła w zagrodzie nr 26);
- 10) Przanowice (drewniany dom pokryty strzechą nr 43),
- 11) Regny (ul. Główna 17, 39, 67),
- 12) Żakowice (budynki przy ul. Piotrkowskiej 57, 125).

Oryginalną architekturę posiada **dom nr 163 w Gałkowie Dużym**, drewniany, budynek w układzie kalenicowym, przykryty dwuspadowym dachem z naczółkami. Jest to budynek jednokondygnacyjny z poddaszem użytkowym, oświetlony dzięki frontowej facjacie i oknom w ścianach szczytowych. Elewacja frontowa posiada także drewnianą oszkloną werandę.

W **Słotwinach przy ul. Wąskiej 1** znajduje się oryginalny drewniany budynek w układzie kalenicowym, dwupiętrowy z poddaszem użytkowym, drewnianym gankiem i balkonem przekrytym daszkiem i otoczonym balustradą.

Na szczególną uwagę zasługuje także **zagroda nr 12 w Stefanowie** zbudowana (pocz. XX wieku) na planie prostokąta. Dom i budynki gospodarcze zwrócone są szczytem do drogi. Oba budynki posiadają dachy dwuspadowe pokryte strzechą. W głębi działki znajduje się stodoła.

Gałków Duży dom nr 163

Słotwiny ul. Wąska 1

Stefanów – dom w zagrodzie nr 12

Stefanów – zagroda nr 12

Na terenie gminy można także spotkać murowane budynki z cegły, powstałe na początku XX wieku i w okresie międzywojennym o charakterystycznej sylwecie (zbudowane na planie prostokąta, jednokondygnacyjne, pokryte dachem dwuspadowym) i charakterystycznych dekoracjach elewacji. Najbardziej interesujące i najlepiej zachowane są następujące budynki:

- 1) Będzelin: domy na ul. Głównej 29 i ul. Strażackiej 14 i 42;
- 2) Borowa: dom na ul. Długiej 183;
- 3) Felicjanów: dom nr 27;
- 4) Jeziorko: dom nr 42;
- 5) Kaletnik: dom na ul. Piotrkowskiej 8;
- 6) Koluszki: domy na ul. Łódzkiej 1, ul. Słowackiego 1 i ul. Wigury 21;
- 7) Różyca: murowany dworek na ul. Kolejowej 28 i ul. Towarowej 3;
- 8) Stary Redzeń: dom nr 72;
- 9) Żakowice: dom na ul. Piotrkowskiej 26.

Inne obiekty zabytkowe, które powinny podlegać ochronie:

- 1) kapliczki: w Będzelinie na ul. Głównej, w Borowej na ul. Długiej, w Erazmowie, w Gałkowie Parceli, w Koluszkach na ul. Piotrkowskiej i Brzezińskiej oraz w Żakowicach;

- 2) krzyże: murowany krzyż na skrzyżowaniu ul. 11 Listopada i Partyzantów w Koluszkach, drewniany krzyż na ul. Brzezińskiej w Koluszkach oraz krzyż w Redzeniu Nowym;
- 3) cegielnia i żuraw wodny w Koluszkach;
- 4) pomnik partyzantów w Słotwinach.

9.3.7. Stanowiska archeologiczne

Zgodnie z rozpoznaniem archeologicznym, przeprowadzonym w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP) na terenie gminy zewidencjonowano n/w stanowiska:

L.p.	Miejscowość	Rodzaj stanowiska	Nr stan. w miejscowości	Nr stan. Arch. na arkuszu AZP	Nr arkusza AZP	
1.	Jeziorko, Gm. Koluszki	osada nowożytna	1	18.	66-55	
2.	Kolonia Długie, Gm. Koluszki (obecnie Długie)	osada późnośredniowieczna	1	19.		
3.	Koluszki	stanowisko archiwalne	1.	1.		
4.	Koluszki	śląd osadnictwa pradziejowego	2.	8.	67-55	
5.	Koluszki	stanowisko archiwalne	3.	14.		
6.	Katarzynów	śląd osadnictwa pradziejowego	1.	2.		
7.	Redzeń Nowy	Ślad osadnictwa pradziejowego i osada nowożytna	1.	3.		
8.	Redzeń Stary	osada nowożytna	1.	4.		
9.	Redzeń Stary	osada nowożytna	2.	5.		
10.	Redzeń Stary	śląd osadnictwa pradziejowego i osada nowożytna	3.	6.		
11.	Redzeń Stary	śląd osadnictwa pradziejowego i osada nowożytna	4.	7.		
12.	Będzelin	osada późnośredniowieczno - nowożytna	1.	9.		
13.	Będzelin	osada nowożytna	2.	10.		
14.	Będzelin	osada nowożytna	3.	11.		
15.	Będzelin	śląd osadnictwa pradziejowego	4.	12.		
16.	Redzeń Nowy	osada nowożytna	2.	13.		
17.	Zielona Góra	osada średniowieczno - nowożytna	1. -archiw.	2.		67-54
18.	Gałków Duży	śląd osadnictwa i osada nowożytna	1. -archiw.	3.		
19.	Gałków Duży	osada późnośredniowieczno - nowożytna	2. -archiw.	4.		
20.	Gałków Duży	osada nowożytna	3. -archiw.	5.		
21.	Gałkówka Parcela (obecnie Gałków Parcela)	późnośredniowieczny punkt osadniczy	1.	6.		
22.	Gałkówka Parcela (obecnie Gałków Parcela)	późnośredniowieczny punkt osadniczy	2.	7.		
23.	Gałkówka Parcela (obecnie Gałków Parcela)	śląd osadnictwa pradziejowego	3.	8.		
24.	Gałkówka Parcela (obecnie Gałków Parcela)	śląd osadnictwa pradziejowego i średniowiecznego	4.	9.		
25.	Gałkówka Parcela (obecnie Gałków Parcela)	punkt osadniczy późnośredniowieczno - nowożytny	5.	10.		
26.	Gałkówka Parcela (obecnie Gałków Parcela)	nowożytny punkt osadniczy	6.	11.		

27.	Różyca	śląd osadnictwa nowożytnego	1.	12.	67-54	
28.	Borowo(Borowa)	śląd osadnictwa nowożytnego	1.	13.		
29.	Borowo(Borowa)	śląd osadnictwa nowożytnego	2.	16.		
30.	Borowo(Borowa)	śląd osadnictwa nowożytnego	3.	17.		
31.	Borowo(Borowa)	śląd osadnictwa nowożytnego	4.	18.		
32.	Borowo(Borowa)	śląd osadnictwa nowożytnego	5.	19.		
33.	Borowo(Borowa)	śląd osadnictwa nowożytnego	6.	20.		
34.	Borowo(Borowa)	śląd osadnictwa nowożytnego	7.	21.		
35.	Borowo(Borowa)	śląd osadnictwa nowożytnego	8.	22.		
36.	Borowo(Borowa)	śląd osadnictwa nowożytnego	9.	23.		
37.	Borowo(Borowa)	śląd osadnictwa nowożytnego	10.	24.		
38.	Borowo(Borowa)	śląd osadnictwa nowożytnego	11.	25.		
39.	Borowo(Borowa)	śląd osadnictwa nowożytnego	12.	26.		
40.	Borowo(Borowa)	śląd osadnictwa nowożytnego	13.	27.		
41.	Borowo(Borowa)	śląd osadnictwa nowożytnego	14.	28.		
42.	Borowo(Borowa)	śląd osadnictwa nowożytnego	15.	29.		
43.	Gałków Mały	śląd osadnictwa pradziejowego i nowożytnego	1.	14.		68-55
44.	Gałków Mały	śląd osadnictwa nowożytnego	2.	15.		
45.	Gałków Duży	materiał archiwalny	4.	31.		68-54
46.	Chrusty Stare, Gm. Rokiciny	śląd osadnictwa późnośredniowieczno - nowożytny	1.	30.		
47.	Mikołajów, Gm. Rokiciny	śląd osadnictwa pradziejowego i nowożytnego	1.	4.	66-56	
48.	Mikołajów, Gm. Rokiciny	śląd osadnictwa pradziejowego	3.	6.		
49.	Borowo(Borowa)	osada nowożytna	1.	26.	66-56	
50.	Świny-Pieńki, Gm. Koluszki (obecnie Świny)	śląd osadnictwa pradziejowego	1.	33.		
51.	Świny-Pieńki, Gm. Koluszki (obecnie Świny)	śląd osadnictwa późnośredniowieczno - nowożytny	2.	34.		
52.	Świny-Pieńki, Gm. Koluszki (obecnie Świny)	śląd osadnictwa pradziejowego	3.	35.		
53.	Świny-Pieńki, Gm. Koluszki (obecnie Świny)	osada neolityczna	4.	37.		
54.	Świny-Pieńki, Gm. Koluszki (obecnie Świny)	śląd osadnictwa neolitycznego	5.	38.		
55.	Wierzchy Stare, Gm. Koluszki (obecnie Wierzchy)	osada późnośredniowieczno - nowożytna	1	36.		
56.	Wierzchy Stare, Gm. Koluszki (obecnie Wierzchy)	śląd osadnictwa późnośredniowiecznego	2	43.		

57.	Wierzchy Stare, Gm. Koluszki (obecnie Wierzchy)	ślad osadnictwa pradziejowego	1.	39.	68-56
58.	Wierzchy Stare, Gm. Koluszki (obecnie Wierzchy)	osada nowożytna	2.	40.	
59.	Wierzchy Stare, Gm. Koluszki (obecnie Wierzchy)	osada nowożytna	3.	41.	
60.	Michałów, Gm. Koluszki (obecnie Świny)	osada nowożytna	1.	42.	
61.	Władysławowo, Gm. Jeżów	osada nowożytna	1.	45.	
62.	Regny, Gm. Koluszki	osada nowożytna	1.	30.	
63.	Regny, Gm. Koluszki	osada nowożytna	2.	31.	
64.	Regny, Gm. Koluszki	osada nowożytna	3.	32.	
65.	Regny, Gm. Koluszki	osada nowożytna	4.	33.	

Łącznie: 65 stanowisk archeologicznych (stan na czerwiec 2005 r.)

Tabela 7. Wykaz stanowisk archeologicznych na terenie gminy Koluszki

9.3.7. Miejsca pamięci narodowej

Na terenie gminy zaewidencjonowano miejsca pamięci świadczące o: bohaterach walk w latach 1939 - 1945, ofiarach II wojny światowej, powstańcach z 1863r.

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Data
1.	Felicjanów	Mogiła zbiorowa 501 Żydów z okr. II w.ś.	1941
		Mogiła żydowskiej ofiary terroru, z kamiennym obeliskiem	1944
2.	Gańków Duży	Grób nieznanego żołnierza poległego w 1939 r.	
3.	Redzeń Nowy	Mogiła zbiorowa 6-ciu dziewczynek żydowskich rozstrzelanych w 1943r.	
4.	Gańków Mały	Mogiła zbiorowa 14 NN żołnierzy W.P. z 1939 r	
		Pomnik 500 żołnierzy ros. z listopada 1914 r	
5.	Redzeń Stary	Mogiła ofiar terroru (żydowska)	1940
6.	Słotwiny	Plac przy dworcu PKP – obelisk w miejscu partyzanckich bitew z 1944r	
7.	Koluszki	ul. Towarowa 3 – obelisk poświęcony Tadeuszowi Kościuszce	
8.	Koluszki /cmentarz parafialny/	Mogiła rosyjskich żołnierzy z 1945 r	
9.	Koluszki	Mogiła ofiar terroru z 1943 r	
10.	Koluszki /cmentarz parafialny/	Mogiła zbiorowa polskich żołnierzy i partyzantów	1945
11.	Koluszki /cmentarz rzym.-kat./	Mogiła partyzanta polskiego	

Tabela 8. Wykaz miejsc Pamięci Narodowej.

9.3.7. Cmentarze

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Data założenia
1.	Borowa	Cmentarz ewangelicki, nieczynny, o powierzchni 0,49 ha.	I poł. XX
2.	Erazmów	Cmentarz ewangelicki – nieczynny, o powierzchni 0,09 ha.	I poł. XX
3.	Felicjanów	Cmentarz ewangelicki – czynny, o powierzchni 0,2 ha	XIX
		Mogiła zbiorowa Żydów z okresu II wojny Światowej Obelisk 1990 r.	1941
4.	Gańków Duży	Cmentarz parafialny rzym.-kat.-czynny, o powierzchni 1 ha	XIX
		Cmentarz przy kościele rzym.-kat. p.w. św. Trójcy, nieczynny, o powierzchni 0,3 ha	prawdopodobnie XVII
		Grób nieznanego żołnierza poległego w 1939 r.	
5.	Gańków Mały	Cmentarz wojenny z I i II w.ś. - pomnik 500 żołnierzy rosyjskich z listopada 1914 r. - pomnik i mogiła żołnierzy polskich z 1939 r.	
6.	Kaletnik	Cmentarz rzym.-kat.-czynny, o powierzchni 1,5 ha	II poł. XX
7.	Koluszki	Cmentarz parafialny rzym.-kat.-czynny, o powierzchni 3,4 ha	pocz. XX
8.	Leosin	Cmentarz ewangelicki – nieczynny, o powierzchni 0,09 ha,	I poł. XX

9.	Przanowice	Cmentarz ewangelicki – nieczynny, o powierzchni 0,09 ha,	I poł. XX
10.	Redzeń Nowy	Mogiła zbiorowa 6 dziewczynek żydowskich rozstrzelanych w 1940 r.	1940
11.	Słotwiny Stare	Cmentarz ewangelicki – nieczynny, o powierzchni 0,2 ha	pocz. XX
12.	Stamirowice	Cmentarz ewangelicki – nieczynny, o powierzchni 0,14 ha	I poł. XX
13.	Świny	Cmentarz parafialny rzym.-kat.-czynny, o powierzchni 0,4 ha	I poł. XX
14.	Żakowice	Cmentarz ewangelicki – nieczynny, o powierzchni 0,2 ha	pocz. XX

Tabela 9. Wykaz cmentarzy na terenie gminy i miasta Koluszki

9.3.7. Dobra kultury współczesnej

Dobra kultury współczesnej to, zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, niebędące zabytkami dobra kultury, takie jak pomniki, miejsca pamięci, budynki, ich wnętrza i detale, zespoły budynków, założenia urbanistyczne i krajobrazowe, będące uznanym dorobkiem współcześnie żyjących pokoleń, jeżeli cechuje je wysoka wartość artystyczna lub historyczna.

Gmina Koluszki nie posiada spisu dóbr kultury współczesnej.

Dla potrzeb Studium dokonano próby zdefiniowania potencjalnego gminnego spisu dóbr kultury współczesnej.

Przyjęto, jako wymóg dla włączenia obiektu lub zespołu obiektów do zbioru dóbr kultury współczesnej spełnianie przez niego następujących kryteriów:

- 1) nowatorstwo w zakresie rozwiązań architektonicznych, urbanistycznych i technicznych;
- 2) tworzenie wartości przestrzennej samodzielnie lub poprzez współistnienie z innymi obiektami lub tworzenie warunków dla dalszego wartościowego rozwoju miejsca lokalizacji;
- 3) budowanie „tradycji miejsca” – funkcjonowanie jako obiekt szczególny, rozpoznawalny, dostrzegany przez społeczeństwo;
- 4) wartość służąca budowaniu korzystnego wizerunku miasta – dbającego o zabytki i środowisko;
- 5) wartość artystyczna lub historyczna;
- 6) uznanie – wyróżnienia, nagrody.

Po przeprowadzeniu analizy stwierdzono, iż w obszarze gminy jedynym obiektem kwalifikującym się do wpisania do gminnego spisu dóbr kultury współczesnej jest pomnik z 1928 r. poświęcony odzyskaniu przez Polskę niepodległości autorstwa Władysława Strzemińskiego – malarza, teoretyka sztuki, pioniera konstruktywistycznej awangardy lat 20 i 30, pedagoga - związanego z Koluszkami w latach 1927-28, gdzie uczył w gimnazjum przemysłowo – handlowym.

Pomnik zlokalizowany jest na skwerze pomiędzy ul. 3-go Maja a placem przeddworcowym.

9.3.7. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych

W granicach gminy nie ma zlokalizowanych Pomników Zagłady, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz.U. z 1999 r. Nr 41, poz. 412 z późn. zm.).

9.4. Wymogi ochrony krajobrazu kulturowego

Krajobrazem kulturowym jest historycznie ukształtowana przestrzeń w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze.

Położenie miasta i gminy w ciekawym krajobrazowo obszarze, duży udział terenów leśnych, tradycje Koluszek jako ośrodka obsługującego transport kolejowy powodują nierozzerwalne powiązanie obszarów przekształconych przez człowieka z walorami przyrodniczymi.

W obszarze gminy nie występują żadne formy ochrony krajobrazu kulturowego.

Bogactwo występujących form krajobrazu poddanych silnej presji realizacji zainwestowania (zabudowa mieszkaniowa i rekreacyjna) na terenach dotychczas użytkowanych rolniczo, realizacja

w obszarze centrum miasta zabudowy o skali nie odpowiadającej skali historycznej zabudowy - wskazują na konieczność zapobieżenia zagrożeniom mogących spowodować trwałe zniekształcenie lub zniszczenie krajobrazu.

Uchwałą Rady Miejskiej Nr XXXIII/48/09 z dnia 27 kwietnia 2009 roku uchwalony został Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Koluszki na lata 2008 – 2011. W ramach obowiązującego Programu wskazane zostały elementy przestrzeni mające wysokie walory kulturowe, komponujące się, oraz wypełniające otaczające tereny. Wyznacza on cele strategiczne w kierunkach działań do realizacji, wśród których należy wyróżnić:

- wprowadzenie na terenie miasta obszarowej formy ochrony przyrody w formie parku kulturowego zespołu osiedla mieszkaniowego pracowników kolei;
- promocja miejsc i obszarów zabytkowych;
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego jako instrument pomocniczy w kształtowaniu krajobrazu przyrodniczo – kulturowego;
- ochrona naturalnie ukształtowanych form przestrzennych – panoramy, doliny rzeczne;
- walory przyrodnicze i kulturowe jako elementy atrakcyjności turystycznej obszaru;
- powszechna edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego oraz ochrony środowiska przyrodniczego;
- wspomaganie lokalnych przedsięwzięć z zakresu ochrony krajobrazu kulturowego i przyrodniczego z wykorzystaniem funduszy UE;
- rozwój szlaków turystycznych na terenie gminy i miasta Koluszki;

Na terenie gminy i miasta Koluszki znajduje się szereg obiektów, które wykazują dużą wartość kulturową oraz przyrodniczą:

- 1) obszaru centrum miasta (obszar w rejonie ulic Brzezińska i 3-go Maja);
- 2) zespołu kolejowych budynków mieszkalnych wraz z budynkami gospodarczymi i górującą nad nimi wieżą ciśnienia zlokalizowanymi przy ul. Kolejowej – teren predysponowany do stworzenia parku kulturowego;
- 3) ekspozycji kościoła parafialnego p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP w Koluszkach;
- 4) ekspozycji kościoła parafialnego p.w. Św. Trójcy w Gałkowie Dużym,
- 5) zabytkowy park podworski oraz pałac w Lisowicach,
- 6) szereg obiektów sepulkralnych, pamiątkowych oraz lapidaria;
- 7) doliny rzek, dominanty oraz panoramy;
- 8) kompleksy leśne o dużych walorach przyrodniczych, gdzie ustanowione są rezerваты przyrody.

10. Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej

10.1. Demografia i zatrudnienie

10.1.1. Struktura ludności

Gminę Koluszki zamieszkuje 23 tys. mieszkańców. Średnia gęstość zaludnienia miasta Koluszki wynosi 1356 osób/km², natomiast gminy 65 osób/km². Gęstość zaludnienia gminy kształtuje się na poziomie 146 osób/km². W porównaniu gęstość zaludnienia w powiecie łódzkim wschodnim wynosi 126 osób/km², a w województwie łódzkim 143 osób/km².

Struktura demograficzna ludności w 2008 roku			
Ludność	razem	mężczyźni	kobiety
MIASTO	13 439	6 344	7097
OBSZAR WIEJSKI	9 673	4 653	5035

Tabela 10. Struktura demograficzna ludności w 2008 r. Opracowanie własne na podstawie: www.stat.gov.pl/

Struktura demograficzna ludności w latach 2004, 2006 i 2008															
Płeć / 10-letnia grupa wiekowa															
Gmina Koluszki	Razem	Mężczyźni							Kobiety						
		0-14	15-19	20-29	30-39	40-59	60-64	≥65	0-14	15-19	20-29	30-39	40-59	60-64	≥65
2008															
MIASTO	13439	961	443	1220	946	1815	342	604	942	413	1079	986	2156	458	1063
OBSZAR WIEJSKI	9673	755	317	692	748	1362	228	543	729	304	664	737	1364	323	914
2006															
MIASTO	13391	975	507	1224	869	1887	289	583	935	435	1010	950	2220	347	1054
OBSZAR WIEJSKI	9624	805	296	714	742	1340	196	540	752	274	693	711	1380	275	906
2004															
MIASTO	13331	1032	556	1167	831	1913	265	546	966	484	1125	919	2232	301	944
OBSZAR WIEJSKI	9566	838	302	720	713	1300	200	536	753	287	720	651	1387	242	917

Tabela 10. Struktura demograficzna ludności w 2008 r. – płeć/grupa wiekowa. Opracowanie własne na podstawie: www.stat.gov.pl/

10.1.2. Prognoza zmian w strukturze ludności

Liczba mieszkańców w gminie utrzymuje się na stałym poziomie.

Zauważa się wyraźną tendencję przyrostu ludności w wieku poprodukcyjnym przy spadku przyrostu ludności w wieku przedprodukcyjnym. Jest to zjawisko niekorzystne. Starzenie się populacji ma wpływ na obciążenie ekonomiczne społeczeństwa i związane z nim zagrożenie ubożenia ludności jak i zmniejszania się jej liczby. Szczególnie niekorzystna sytuacja jest na terenach wiejskich, gdzie procent osób w wieku poprodukcyjnym jest większy niż na terenie miasta.

W roku 2009 przyrost naturalny na terenie gminy Koluszki wyniósł -2,8 na 1000 osób, natomiast na obszarze miasta Koluszki na 1000 osób przyrost naturalny wyniósł 1,6.

Bardzo niekorzystnym zjawiskiem jest ujemny przyrost naturalny na terenach wiejskich.

Gmina Koluszki stała się bardzo atrakcyjnym miejscem dla lokalizacji zabudowy mieszkaniowej, w związku z czym należy spodziewać się napływu mieszkańców do gminy.

W najbliższych latach należy się spodziewać:

- 1) zwiększenie się liczby dzieci i młodzieży w wielu przedszkolnym i szkolnym;
- 2) wzrostu liczby ludności w wieku produkcyjnym (okres najbliższych 6 lat);
- 3) wzrostu liczby ludności w wieku emerytalnym (okres min. 30 lat).

10.1.3. Struktura wykształcenia ludności

Grupy wieku	Ogółem	Poziom wykształcenia								
		Wyższe	Policealne	Średnie			Zasadnicze zawodowe	Podstawowe ukończone	Podstawowe nieukończ. i bez wyksz.	Nieustalony
ogółem	19656	1600	530	6088	1866	4222	4403	6204	672	159
≤19 lat	2523	-	-	264	181	83	127	1908	200	24
20-29	3515	497	139	1713	638	1075	841	287	12	26
30-39	3007	390	100	1157	222	935	1054	268	6	32
40-49	3672	338	140	1269	276	993	1202	673	23	27
50-59	3033	220	107	970	290	680	767	901	41	27
60-64	1013	72	21	232	87	145	176	474	30	8
≥65	2893	83	23	483	172	311	236	1693	360	15
mężczyźni	9252	668	125	2744	441	2303	2618	2812	219	66
kobiety	10404	932	405	3344	1425	1919	1785	3392	453	93

Tabela 11. Struktura wykształcenia ludności

10.1.4. Aktywność zawodowa - rynek pracy

Bezrobotni zarejestrowani	
ogółem	2377
mężczyźni	1322
kobiety	1055

Tabela 12. Liczba osób zarejestrowanych w Urzędzie Pracy jako bezrobotni w 2009 roku na terenie miasta i gminy Koluszki

płeć	ogółem	Sektory działalności					Forma własności	
		rolniczy	przemysłowy	usługowy razem	usługi rynkowe	usługi nierynkowe	publiczna	prywatna
ogółem	3526	59	1752	1715	975	740	1644	1882
mężczyźni	1943	40	1073	830	630	200	877	1066
kobiety	1583	19	679	885	345	540	767	816

Tabela 13. Struktura zatrudnienia na terenie gminy i miasta Koluszki

10.1.5. Ludność według źródła utrzymania

Wyszczególnienie	Ogółem	Utrzymująca się						
		z pracy				z pozostałych źródeł		
		razem	najemnej	na własny rachunek		razem	w tym	
				razem	w gosp. rolnym		z emerytur	rent
Ogółem	22886	13892	11456	2436	783	8850	4195	2557
Miasto	13413	8293	7090	1203	83	5012	2258	1523
Wieś	9473	5599	4366	1233	700	3838	1937	1034

Tabela 14. Struktura źródeł utrzymania ludności na terenie gminy i miasta Koluszki

10.1.6. Ludność według ekonomicznych grup wieku

Ludność według płci i ekonomicznych grup wieku				
	wiek	ogółem	mężczyźni	kobiety
ogółem		23108	10976	12132
przedprodukcyjnym	≤15	3387	1716	1671
produkcyjnym ogółem	15-64 M / 15-59 K	15816	8113	7703
w wieku poprodukcyjnym	≥65 M / ≥59 K	3905	1147	2758

Tabela 15. Ludność według ekonomicznych grup wieku w 2008 roku na terenie miasta i gminy Koluszki

10.1.7. Bezrobocie

Na obszarze gminy Koluszki występuje wysoki poziom bezrobocia. Głównymi przyczynami tego zjawiska jest przede wszystkim restrukturyzacja przemysłów tradycyjnych (m.in. Odlewni Żeliwa i PKP) oraz przekształcenia w rolnictwie.

Ze wszystkich bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy Łódź Wschód, mieszkańcy gminy Koluszki stanowią 44,37%.

Wg danych PUP z czerwca 2005 r. zarejestrowanych bezrobotnych z terenu gminy było 2456 osób, w tym 1243 mężczyzn i 1213 kobiet.

Tabela. Struktura bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy Łódź-Wschód w okresie 2005-2009r. wg okresu pozostawania w ewidencji osób bezrobotnych

Wyszczególnienie			Miasto i Gmina Koluszki				
			2005	2006	2007	2008	2009
Okres pozostawania w ewidencji bezrobotnych	< 1 m-c	Ogółem	172	139	112	129	123
		Kobiety	79	78	52	71	62
	1 - 3 m-cy	Ogółem	246	219	155	245	269
		Kobiety	107	93	70	105	108
	3 – 6 m-cy	Ogółem	241	238	169	118	246
		Kobiety	104	95	75	61	108
	6 – 12 m-cy	Ogółem	280	261	197	84	242
		Kobiety	135	123	86	40	111
	12 – 24 m-cy	Ogółem	354	285	241	76	76
		Kobiety	175	135	109	36	35
	> 24 m-ce	Ogółem	1065	953	777	305	287
		Kobiety	588	526	428	155	139

Tabela. Struktura bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Łódź-Wschód w okresie 2005-2009 r. wg wieku.

Wyszczególnienie			Miasto i Gmina Koluszki				
			2005	2006	2007	2008	2009
Wiek	18-24 lat	Ogółem	481	408	226	157	178
		Kobiety	230	198	107	73	73
	25-34 lat	Ogółem	649	555	430	265	297
		Kobiety	342	305	233	143	143
	35-44 lat	Ogółem	487	409	332	178	220
		Kobiety	274	223	179	98	114
	45-54 lat	Ogółem	606	554	490	238	271
		Kobiety	313	278	258	118	130
	55-59 lat	Ogółem	103	134	138	84	123
		Kobiety	29	46	43	36	103
	60-64 lata	Ogółem	32	35	35	35	154
		Kobiety	X	X	X	X	X

Tabela. Struktura bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy Łódź-Wschód w okresie 2005-2009 r. wg wykształcenia.

Wyszczególnienie			Miasto i Gmina Koluszki				
			2005	2006	2007	2008	2009
Wykształcenie	Wyższe	Ogółem	121	141	92	82	88
		Kobiety	68	102	66	57	62
	Policealne i średnie zawodowe	Ogółem	528	461	323	230	275
		Kobiety	282	254	182	121	135
	Średnie ogólnokształcące	Ogółem	199	197	165	112	133
		Kobiety	152	132	106	75	78
	Zasadnicze zawodowe	Ogółem	825	692	554	285	389
		Kobiety	371	295	235	111	151
	Gimnazjalne	Ogółem	685	604	517	248	358
		Kobiety	315	267	231	104	137

Tabela. Struktura bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy Łódź-Wschód w okresie 2005-2009r. bez i z prawem do zasiłku

Bezrobotni zarejestrowani		Miasto i Gmina Koluszki				
		2005	2006	2007	2008	2009
ogółem	razem	2358	2095	1651	957	1243
	kobiety	1188	1050	820	468	563
z prawem do zasiłku	razem	277	254	193	175	385
	kobiety	135	116	94	90	117

Liczba bezrobotnych w gminie utrzymuje się na stałym poziomie. Zjawisko bezrobocia w gminie w równym stopniu dotyczy kobiety i mężczyźn. Zadowolający jest spadek ilości osób będących bez pracy dłużej niż 24 miesiące. Liczną grupę wśród bezrobotnych stanowią osoby w wieku 25-34 lata, tj. 12,5% populacji bezrobotnych z Koluszek, wskaźniki w poszczególnych grupach kształtuje się na podobnym poziomie, najmniej jest osób najstarszych i najmłodszych.

Na stałym poziomie utrzymuje się bezrobocie wśród osób mających wykształcenie wyższe dla pozostałych grup jest ono coraz niższe. Osoby z wyższym wykształceniem zorientowane są na poszukiwanie zatrudnienia w Łodzi lub Warszawie.

W związku z ujemnym przyrostem naturalnym, przyrostem ludności w wieku poprodukcyjnym zmniejsza się mobilność zawodowa (ogólna tendencja w Polsce).

Konieczne jest podjęcie działań mających na celu stworzenie korzystnych warunków dla rozwoju sektora MŚP, wzmocnienie otoczenia rolnictwa oraz stworzenie dogodnych warunków dla procesów rozwojowych w sektorze prywatnym, głównie poprzez wprowadzenie inwestycji infrastrukturalnych sprzyjających korzystnym warunkom inwestowania.

10.2. Zasoby mieszkaniowe oraz możliwości zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych

Ośrodki zamieszkania usytuowane są dosyć równomiernie na obszarze gminy z wyłączeniem dwóch głównych obszarów leśnych. Ośrodkiem dominującym nad układem zabudowy gminy pozostaje miasto Koluszki położone centralnie w stosunku do obszaru gminy wiejskiej.

Nazwa regionu	Ilość mieszkańców
Koluszki-miasto	13439
Będzelin	423
Borowo I, Borowo II, Zielona Góra	695
Długie, Turobowice, Stefanów, Satmirowice, Leosin	561
Felicjanów, Erazmów, Jezioro, Lisowice	687
Gańków Duży, Gańków Mały, Gańków Parcela	2700
Kaletnik, Różyca, Żakowice, Przanowice	2329
Katarzynów, Zygmuntów	423
Redzeń Nowy, Redzeń Stary, Słotwiny	1059
Regny	458
Wierzchy, Świny, Kazimierzów	338

Według Narodowego spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań oraz Powszechnego Spisu Rolnego z roku 2002 na terenie gminy Koluszki znajduje się 4539 budynków w tym 4497 budynków stanowiących własność: osób fizycznych – 4193, spółdzielni mieszkaniowych – 41, gminy – 54, Skarbu Państwa – 65, zakładów pracy – 38, wspólną – 118, pozostałych podmiotów – 9.

Ogólna liczba mieszkań w gminie – 7810. Struktura własności mieszkań przedstawia się następująco: mieszkania stanowiące własność: osób fizycznych – 5495, spółdzielni mieszkaniowych – 1318, gminy – 467, Skarbu Państwa – 342, zakładów pracy – 199.

Przeciętna powierzchnia mieszkania to 73,2 m². Przeciętna liczba izb w mieszkaniu to 3,87. Na jedną izbę przypadają 0,8 osoby, przy czym w 78% mieszkań liczba osób na izbę nie przekracza 1,0.

Ilość i stan techniczny oraz stopień wyposażenia mieszkań wybudowanych po 1944 r. należy ocenić jako dobry.

Mieszkania wybudowane przed 1944 r. (18% ogólnej liczby) znacząco odbiegają od średniego poziomu wyposażenia w gminie – brak wodociągu w 24%, ustępu spłukiwanego w 56%, łazienki w 58%. Niedostatki koncentrują się głównie w mieszkaniach stanowiących własność osób fizycznych oraz na obszarze wiejskim.

W celu wspierania budownictwa mieszkaniowego, przygotowania terenów budowlanych, wspierania remontów budynków mieszkalnych, wspieranie budownictwa socjalnego i udzielania pomocy i wspierania wspólnot mieszkaniowych powołano uchwałą nr X/62/03 z dnia 27 sierpnia 2003r. Rady Miejskiej w Koluszkach fundację pn. „Fundacja Mieszkaniowa”.

Gmina w 2006 r. oddała do użytku budynek socjalny z 58 mieszkaniami.

10.2.1 Zasoby mieszkaniowe gminy

Zasady gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy Koluszki w latach 2008-2012 zostały uregulowane uchwałą nr XVII/01/08 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 28 stycznia 2008 r. w sprawie wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy Koluszki.

Zasoby mieszkaniowe Gminy Koluszki obejmują 55 budynków mieszkalnych, którymi zarządza Zakład Usług Komunalnych w Koluszkach. Budynki mieszkalne znajdujące się w gminnym zasobie zlokalizowane są w mieści Koluszki oraz w Różycy, Gałkowie, Zielonej Górze, Borowej, Długim, Leosinie.

W 55 budynkach znajduje się 467 lokali, z czego 83 lokale to lokale socjalne. W budynkach mieszkalnych należących do Gminy Koluszki zamieszkuje 1139 osób.

Większość budynków wybudowana została w latach przedwojennych, wymagają remontów oraz termomodernizacji, 8 spośród tych budynków kwalifikuje się do rozbiórki, ponieważ koszty remontów przewyższyłyby wartość ich odtworzenia. W ostatnim czasie na terenie miasta Koluszki zrealizowano nowy budynek socjalny na ulicy Warszawskiej. Budynek wyposażony jest we wszystkie media.

Budynki wybudowane w latach 1950 – 1970 stanowią 31,5% zasobów – 17 obiektów. 10 spośród nich stanowi własność Gminy, natomiast 7 stanowi współwłasność Gminy i właścicieli lokali.

Wyposażenie w media budynków w Gminnym Zasobie Mieszkaniowym jest niedostateczne:

- Zaopatrzenie w wodę posiada 42 budynków,
- Kanalizacje podłączoną do sieci miejskiej posiada 13 budynków,
- Centralne ogrzewanie z sieci ogólnomiejskiej posiada 9 budynków,
- Ciepłą wodę posiada 9 budynków,
- Z sieci gazowej korzysta 8 budynków.

10.3. Infrastruktura społeczna

Na terenie gminy Koluszki funkcjonują urządzenia obsługi ludności o znaczeniu powiatowym, gminnym i lokalnym, które kształtują warunki i jakość życia mieszkańców.

10.3.1. Oświata

W gminie odnotowuje się spadek liczby uczniów, a co za tym idzie spadek liczby oddziałów wychowawczych. Niemniej jednak nie planuje się likwidacji placówek na poziomie kształcenia podstawowego i gimnazjalnego.

10.3.1.1. Placówki prowadzone przez miasto i gminę Koluszki wg informacji z roku szkolnego 2009/2010

W zakresie kompetencji gminy jest prowadzenie placówek przedszkolnych oraz szkół podstawowych oraz gimnazjów. Pozostałe placówki na terenie gminy prowadzone są przez powiat.

Przedszkola

Placówka	Liczba oddziałów	Liczba dzieci w oddziałach
Przedszkole Nr 1 w Koluszkach, ul. Budowlanych 4a	3	61
Przedszkole Nr 2 w Koluszkach, ul. M. Reja 5	7	155
Przedszkole Nr 3 w Koluszkach im. Cz. Janczarskiego, ul. Staszica 36	6	130
Przedszkole w Gałkowie Dużym, ul. Dzieci Polskich 20	3	59
Przedszkole w Różycy, ul. Piotrkowska 11a	3	59

Szkoły podstawowe

Placówka	Liczba oddziałów	Liczba dzieci w oddziałach
Szkoła Podstawowa Nr 1 w Koluszkach, ul. Zagajnikowa 12	16	409
Szkoła Podstawowa Nr 2 w Koluszkach, ul. Kościuszki 16	22	536
Szkoła Podstawowa w Będzelinie, ul. Szkolna 10	6+1	53+10
Szkoła Podstawowa w Długiem, Długie nr 4	6+1	101+17
Szkoła Podstawowa w Gałkowie Dużym, ul. Dzieci Polskich 14	11	214
Szkoła Podstawowa w Różycy, ul. Piotrkowska 11	8	171

Gimnazja

Placówka	Liczba oddziałów	Liczba dzieci w oddziałach
Gimnazjum Nr 1 w Koluszkach, ul. Zagajnikowa 12	13	375
Gimnazjum Nr 2 w Koluszkach, ul. Mickiewicza 8	14	380
Gimnazjum w Gałkowie Dużym, ul. Dzieci Polskich 14	6	161

10.3.1.2. Szkoły ponadgimnazjalne

1. I Liceum Ogólnokształcące im. H. Sienkiewicza w Koluszkach, ul. T. Kościuszki 16.
2. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 1 w Koluszkach, ul. Wigury 2
 W skład zespołu wchodzi:
 - 1) Technikum Nr 1 - profile: elektryczny, mechaniczny i informatyczny;
 - 2) Zasadnicza Szkoła Zawodowa
3. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 w Koluszkach, ul. Budowlanych 8
 W skład zespołu wchodzi:
 - 1) I Liceum Profilowane - profile: socjalny i ekonomiczno - administracyjny;
 - 2) Technikum Nr 2 - profile: technik logistyki i technik mechatronik;
4. II Liceum Ogólnokształcące (wygaszające, aktualnie kl. V).

10.3.1.3. Szkoły specjalne

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Koluszkach, ul. Budowlanych nr 8

W skład Ośrodka wchodzi:

- 1) Szkoła Podstawowa Nr 3;
- 2) Gimnazjum Nr 3;
- 3) Szkoła przysposobienia do pracy.

10.3.2. Kultura

Działalność kulturalna gminy Koluszki skupia się wokół istniejącego od 1997 roku Miejskiego Ośrodka Kultury i Miejskiej Biblioteki Publicznej. Ukazuje się jedna gazeta lokalna.

10.3.2.1. Miejski Ośrodek Kultury

Miejski Ośrodek Kultury w Koluszkach realizuje zadania w dziedzinie wychowania, edukacji i upowszechniania kultury. Prowadzi wielokierunkową działalność zgodną ze statutem placówki oraz możliwościami kadrowymi i finansowymi, w oparciu o roczny plan pracy.

Miejski Ośrodek Kultury w Koluszkach został powołany Uchwałą Rady Miejskiej w 1997 roku. Ośrodek Kultury mieści się przy ul. 3 Maja 2. Skupia dzieci, młodzież i dorosłych z gminy Koluszki. Z jego oferty korzystają również mieszkańcy sąsiednich gmin. W skład struktury M.O.K wchodzi:

- 1) kino "Odeon";
- 2) świetlica środowiskowa w kinie;
- 3) świetlica w Regnach.

Miejski Ośrodek Kultury prowadzi zajęcia: tańca ludowego - Zespół Pieśni i Tańca "Koluszkowianie", tańca nowoczesnego "OSKAR", plastyki i rekreacji, gry na keyboardach oraz nauki śpiewu. Organizuje również imprezy plenerowe i okolicznościowe takie jak: Dni Koluszek, Przegląd Piosenki Koluszkowskiej, Przegląd Artystycznego Ruchu Seniora, Dożynki.

W Miejskim Ośrodku Kultury działają dwie grupy teatralne: Nieformalna Grupa Teatralna „Atmosfera” oraz Teatr Społecznie Zaangażowany. Prężnie działa również Klub Seniora, reprezentujący Koluszki poza terenem Gminy.

10.3.2.2. Miejska Biblioteka Publiczna

Miejska Biblioteka Publiczna w Koluszkach posiada 1 filię na terenach wiejskich. W Miejskiej Bibliotece funkcjonuje czytelnia internetowa.

Księgozbiór biblioteki składa się z 63529 woluminów. Z biblioteki korzysta ok. 3109 osób.

10.3.2.3. Kina

Kino "Odeon" w Koluszkach, gruntownie zmodernizowane, posiada jedną salę z 125 miejscami na widowni.

10.3.2.4. Wydawnictwa i przepływ informacji

W mieście ukazuje się jedno czasopismo lokalne: "Tydzień w Koluszkach". "Tydzień w Koluszkach" jest pismem samorządowym wydawanym przez Gminę Koluszki.

10.3.3. Służba zdrowia

Dostępność usług medycznych jest dobrze rozwinięta. Na terenie gminy funkcjonują:

- 1) 3 ośrodki zdrowia: NZOZ Eskulap, ul. Korczaka 5; NZOZ MED-KOL, ul. Przejazd; NZOZ Zdrowie, ul. Korczaka 5, Punkt Ratownictwa Medycznego;
- 2) Laboratorium - NZOZ Laboratorium Analiz Lekarskich "Analityk" ul. Przejazd 5;
- 3) 9 aptek.

Opiekę psychiatryczną oferuje Ośrodek Psychoedukacji i Psychoterapii w Koluszkach, ul. Staszica 34. Pomoc ośrodka kierowana jest do osób dorosłych, młodzieży, małżeństw i rodzin, doświadczających trudności wynikających z sytuacji kryzysowych, potrzebują porad lub rozmowy psychologicznej, mają problemy alkoholowe.

10.3.4. Opieka społeczna

W ramach pomocy społecznej swoją działalność prowadzi miejsko-gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koluszkach. Aktualnie głównym powodem przyznawania świadczeń z pomocy społecznej jest bezrobocie.

Gmina Koluszki realizuje jako zadanie własne wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń o osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych. Finansuje poprzez dotację celową działalność Abstynenckiego Stowarzyszenie Klubu Wzajemnej Pomocy „Ostoja”, która skupia ok. 50 członków.

10.3.5. Sport

W Koluszkach funkcjonuje dobrze rozbudowana infrastruktura służąca uprawianiu sportu w postaci trzech pełnowymiarowych boisk sportowych (KKS Koluszki, LZS Różyca, OSP Koluszki), sal gimnastycznych przy szkołach i hali sportowej.

W Koluszkach funkcjonuje kompleks dwóch boisk „Orlik 2012” – boisko piłkarskie oraz boisko wielofunkcyjne oraz boisko w Gałkowie Dużym. Przy kompleksie funkcjonuje zaplecze sanitarne oraz plac zabaw dla dzieci.

Na terenie gminy funkcjonują następujące kluby sportowe:

- 1) Koluszkowski Klub Sportowy;
- 2) Ludowy Klub Sportowy Koluszki;
- 3) Ludowy Klub Sportowy Gałków;
- 4) Ludowy Zespół Sportowy Różyca,
- 5) Klub żeglarski HORYZONT;
- 6) Koluszkowski Klub Karate „KIOKUSMINKAI”

10.3.6. Rekreacja, turystyka i agroturystyka

Gmina Koluszki nie posiada bogatej tradycji turystycznych, brak jest wartościowych obiektów o znaczeniu ponadlokalnym. Umiejscowienie w urozmaiconej krajobrazowo, pagórkowatej okolicy, porośniętej w ponad 40% lasami, czystość powietrza, stwarzają możliwości czynnego wypoczynku, rozwoju turystyki pobytowej i weekendowej w okresie całego roku. Uroki takich miejscowości jak Gałków Mały, Kaletnik, Różyca, Borowo, Zielona Góra i Lisowice docenione zostały przez mieszkańców Łodzi. Powstaje tu coraz więcej działek rekreacyjnych i domków letniskowych. Teren w/w miejscowości postrzegany jest również jako atrakcyjny dla stałego zamieszkania.

Dogodne położenie komunikacyjne oraz walory krajobrazowe i przyrodnicze sprawiają, że Gmina Koluszki jest coraz częściej odwiedzana przez turystów. Rozbudowuje się infrastruktura turystyczna: powstaje coraz więcej moteli, hoteli, restauracji oraz gospodarstw agroturystycznych:

Na terenie gminy działają trzy gospodarstwa agroturystyczne:

- Gospodarstwo Agroturystyczne Anna Kwiatkowska – ul. Grzybowa, Będzelin;
- Gospodarstwo Agroturystyczne Iwona i Włodzimierz Kowalczyk – Lisowice 5;
- Gospodarstwo Agroturystyczne Lidia Szlacheta – ul. Napoleńska 25, Gałków Mały.

Gmina Koluszki dysponuje dosyć dobrze rozbudowaną siecią gastronomiczną. Większość lokali gastronomicznych usytuowanych jest na terenie miasta Koluszki.

W miejscowości Będzelin zrealizowano ścieżkę ekologiczno-edukacyjną. Tereny wokół zbiornika wodnego w Lisowicach (na rzece Mrodze) o powierzchni 28,84 ha przeznaczono w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego na tereny dla funkcji rekreacyjnej i usług związanych z obsługą turystyki.

10.3.7. Ogrody działkowe

Na terenie miasta i gminy zlokalizowanych jest kilka terenów zajmowanych przez pracownicze ogrody działkowe.

Na terenie miasta Koluszki ogrody działkowe zlokalizowane są:

- przy ul. Św. Stanisława Kostki – na działkach nr ew. 1,3,5 ob. 8;
- przy ul. Czarneckiego – na działce nr ew. 26/2 ob. 3;
- przy ul. Kasprowicza – na działce nr ew. 384/4 ob. 4.

Na terenie wiejskim gminy Koluszki ogrody działkowe zlokalizowane są:

- w Kaletniku – na działkach nr ew. 177 i 178;
- w Regnach – na działkach nr ew. 220/4, 220/1, 221/1;
- w Zielonej Górze – na działce nr ew. 11.

10.3.8. Targowiska

W mieście Koluszki funkcjonują 3 targowiska (jedyne na terenie gminy):

- 1) Rynek – wschodnia strona miasta (pow. 6000 m²) – targi we wtorki;
- 2) „Plac węglowy” przy ul. Mickiewicza (pow. 5000 m²) – targi w soboty;
- 3) plac przy ul. 3-go Maja (pow. 1000 m²) – handel stały.

Wyposażone są w wodę i toalety. Powierzchnia targowisk jest wystarczająca dla obecnych potrzeb handlowych.

10.5. Rolnictwo

10.5.1 Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Naturalne warunki glebowo-przyrodnicze i klimatyczne nie sprzyjają zbyt rozwojowi produkcji rolniczej. W gminie Koluszki jakość gleb jest słaba. Gleby I i II klasy bonitacyjnej w ogóle nie występują. Przeważają gleby bielcowe słabe i bardzo słabe V i VI klasy. Większość gleb to gleby kompleksu żyniego słabego i bardzo słabego.

Wskutek realizacji systemów melioracji wyłącznie jako odwadniających oraz budowy zakładów przemysłowych obniżył się poziom wód gruntowych.

Mimo niekorzystnych warunków do prowadzenia działalności rolniczej gmina Koluszki jest typową gminą rolniczą. Na jej obszarze znajduje się 1600 gospodarstw rolnych.

Na terenie gminy brak jest bazy magazynowej, która ułatwiłaby rolnikom z terenu gminy sprzedaż nadmiaru zbóż i ziemniaków w okresie późniejszym.

Gmina posiada niski wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej (IUNG – 100) wynoszący 54,4 pkt.

Relatywnie najkorzystniejsze warunki dla rozwoju rolnictwa posiada rejon północno-wschodni z uwagi na lepsze gleby i większe gospodarstwa. Niekorzystne natomiast warunki rozwoju rolnictwa występują w miejscowościach Gałków Mały, Kaletnik, Różyca i Borowo, ze względu na słabe gleby i znaczne rozdrobnienie gospodarstw.

Klasa bonitacji	Udział w %
I	0,00
II	0,00
III	10,50
IV	53,30
V	28,30
VI	7,90

razem	100,00
-------	--------

10.5.2. Struktura użytkowania gruntów (wg danych GUS z 2008 r.)

Sposób użytkowania	Powierzchnia (ha)
powierzchnia użytków rolnych	7868
grunty orne	7179
sady	139
łąki	382
pastwiska	168
Lasy i grunty leśne	6605
Pozostałe grunty i nieużytki	1245

10.5.3. Struktura gospodarstw

Wyszczególnienie	Ilość	%
Gospodarstwa rolne ogółem	1689	100,00
Gospodarstwa wg rodzaju i grup obszarowych użytków rolnych		
do 1 ha włącznie	580	34,34
powyżej 1 do mniej niż 2 ha	353	20,90
od 2 do mniej niż 5 ha	409	24,22
od 5 do mniej niż 7 ha	106	6,28
od 7 do mniej niż 10 ha	90	5,33
od 10 do mniej niż 15 ha	93	5,51
od 15 do mniej niż 20 ha	25	1,48
od 20 do mniej niż 50 ha	27	1,60
od 50 do mniej niż 100 ha	5	0,30
100 ha i więcej	0	0,00
Gospodarstwa wg rodzaju i celu produkcji		
nie prowadzące produkcji rolniczej	569	33,69
produkujące wyłącznie na potrzeby własne	150	8,88
produkujące głównie na potrzeby własne	529	31,32
produkujące głównie na rynek	441	26,11
Gospodarstwa wg rodzaju gospodarstwa i rodzaju działalności gospodarczej		
nie prowadzące żadnej działalności gospodarczej	502	29,72
prowadzące wyłącznie działalność rolniczą	926	54,83
prowadzące wyłącznie działalność pozarolniczą	67	3,97
prowadzące działalność rolniczą i pozarolniczą	194	11,49
Gospodarstwa wg rodzaju i wykształcenia rolniczego osoby kierującej		
wyższe rolnicze	3	0,27
policealne rolnicze	4	0,36
średnie zawodowe rolnicze	40	3,57
zasadnicze zawodowe rolnicze	62	5,54
kurs rolniczy	336	30,00
brak wykształcenia rolniczego	675	60,27

W gminie Koluszki występują wyłącznie gospodarstwa indywidualne. Aktualna struktura agrarna nie jest korzystna. 55% gospodarstw to gospodarstwa małe o powierzchni nie przekraczającej 2,0 ha. Zauważa się tendencję do zwiększania się przeciętnej wielkości gospodarstwa rolnego, która w 2007 r. wynosiła 5,9 ha (w 1996 r. 5,5 ha).

Wysoki jest udział gospodarstw nie prowadzących produkcji rolniczej. Ma to odzwierciedlenie w strukturze źródeł utrzymania ludności na obszarach wiejskich – spośród osób utrzymujących się z pracy 78% utrzymuje się z pracy najemnej, a jedynie 12,5% z pracy w swoim gospodarstwie rolnym. Działalność rolnicza jest głównym źródłem utrzymania jedynie dla 226 gospodarstw domowych.

Bardzo niski jest poziom wykształcenia rolniczego - 60% prowadzących gospodarstwa nie posiada wykształcenia (średnia krajowa 50,2%), wykształcenie minimum zasadnicze zawodowe ma 9,74% (średnia krajowa 19,9%).

10.5.4. Struktura upraw

Powierzchnia zasiewów	
Wyszczególnienie	Powierzchnia (ha)
rolnictwo ogółem	4707,50
pszenica ozima	283,06
pszenica jara	115,99
żyto	1000,16
jęczmień ozimy	53,40
jęczmień jary	360,77
owies	261,45
pszenżyto ozime	508,25
pszenżyto jare	65,07
mieszanki zbożowe ozime	170,20
mieszanki zbożowe jare	1101,73
gryka, proso i inne zbożowe	4,20
kukurydza na ziarno	40,29
kukurydza na zielonkę	68,55
strączkowe jadalne	4,41
ziemniaki	318,71
buraki cukrowe	0,60
rzepak ozimy	62,12
rzepak jary	14,60
okopowe pastewne	1,50
warzywa gruntowe	10,92
truskawki	10,15

Struktura upraw	Wskaźnik %
Zboża	68,40
Ziemniaki	10,50
Buraki pastewne	1,84
Kukurydza	0,70
Oleiste	0,56
Pastewne (trawy, mieszanki, koniczyny z trawami, saradela, łubin i inne)	18,00
Razem	100,00

W produkcji roślinnej dominują zboża (żyto, pszenżyto i mieszanki zbożowe), ziemniaki oraz rośliny pastewne. Nie ma rozwiniętej produkcji sadowniczej i ogrodniczej (48 ha sadów – 0,5% ogólnej powierzchni użytków rolnych). Wiąże się to ściśle ze słabą jakością gleb.

10.5.5. Hodowla

W produkcji zwierzęcej głównymi kierunkami są chów trzody chlewnej, bydła oraz drobiarstwo.

Pogłowie zwierząt gospodarskich	
Wyszczególnienie	Ilość (szt.)
Bydło	1407
Krowy	684
Trzoda chlewna	10706
Trzoda chlewna lochy	632
Konie	104
Owce	102
Kury	360609
Kury nioski	15543
Kozy	101

10.6. Charakterystyka strefy gospodarczej

10.6.1. Podmioty gospodarcze

Według danych GUS w końcu 2008 r. na terenie gminy było zarejestrowanych 2208 podmiotów. Najwięcej jednostek gospodarczych trudniło się handlem detalicznym i hurtowym - 851, kolejne miejsce pod względem ilości jednostek zajmuje przetwórstwo przemysłowe – 452 jednostki, dalsze działalność obejmująca obsługę nieruchomości, wynajmu i usług związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej - 165, usługi komunalne, społeczne i indywidualne – 162, budownictwo – 161, transport - 126, ochrona zdrowia - 72, pośrednictwo finansowe – 65, rolnictwo – 52, restauracje – 48, edukacja – 42.

Ilość podmiotów wskazuje na duży potencjał i aktywność mieszkańców. Udział handlu na poziomie 38% jest typowy dla Polski, natomiast udział przetwórstwa przemysłowego w gminie na poziomie 20% znacząco przewyższa średnią dla województwa 15% i średnią dla kraju 11%.

10.6.2. Usługi

Struktura podmiotów działających na terenie miasta jest bardzo złożona i obejmuje szeroki zakres usług związane z zaspokojeniem potrzeb mieszkańców na dobrym poziomie zarówno w zakresie usług podstawowych jak i ponadpodstawowych.

10.6.3. Produkcja, składy i magazyny

Koluszki to największa i najlepiej rozwinięta gospodarczo gmina powiatu łódzkiego wschodniego. Znajdują się tu zakłady zatrudniające od kilkudziesięciu do kilkuset osób. Największe z nich to:

- 1) „Koluszki Foundry and Machinery” Sp. z o. o. - dawna odlewnia;
- 2) OLPP sp. z o.o., Baza Paliw nr 1 w Koluszkach;
- 3) Agat sp. z o.o. (energetyka, automatyka, telekomunikacja, przewiertory sterowane);
- 4) POL-HUN sp. j. (produkcja chemii gospodarczej);
- 5) ELEKTROLUX Poland sp. z o.o. w Warszawie, centralny magazyn szwedzkiej firmy Husqvarna (sprzedaż sprzętu do prac leśnych i ogrodniczych);
- 6) Gatax Rail Poland Sp. z o. o. Zakład Gospodarki Cysternami w Słotwinach;
- 7) PKP.

Ponadto na terenie gminy funkcjonuje wiele mniejszych przedsiębiorstw produkcyjnych zatrudniających od kilku do kilkudziesięciu osób, największą grupę wśród nich stanowią zakłady odzieżowe.

10.7. Gminny zasób nieruchomości

Powierzchnia gruntów skomunalizowanych wg prawnych form użytkowania stan na 2008 r.	
Wyszczególnienie	Powierzchnia (ha)
ogółem	538,10
tworzące gminny zasób nieruchomości	487,40
przekazane w trwały zarząd gminnym jednostkom organizacyjnym	9,40
przekazane w użytkowanie wieczyste	48,00
przekazane w użytkowanie wieczyste osobom fizycznym	26,3

Ilość gruntów komunalnych 538,1 ha jest znaczna. W 2008 r. skomunalizowano dalszych kilkadziesiąt hektarów gruntów należących do Skarbu Państwa. Gmina dąży do pozyskania na rzecz miasta części terenów kolejowych. Korzystna jest struktura gruntów tworzących gminny zasób nieruchomości nie będących drogami – w granicach miasta znaczna ich część obejmuje zwarte kilkadziesięciohektarowe obszary zlokalizowane w pobliżu istniejących terenów

przemysłowych, dogodnie położone pod względem komunikacyjnym, w pobliżu węzłowych elementów infrastruktury technicznej.

11. Stan planowania przestrzennego w gminie

Na terenie miasta Koluszki obowiązuje 5 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, zasięgiem obejmują teren całego miasta. Dla gminy Koluszki uchwalone zostały 4 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części terenu wsi Lisowice, zatwierdzony uchwałą Nr XLIVI/22/02 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 31 maja 2002 r., obejmuje obszar ok. 29 ha – wyznacza tereny pod realizację usług związanych z turystyką i wypoczynkiem;
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części terenu wsi Borowo I, zatwierdzony uchwałą Nr XLII/16/98 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 5 marca 1998 r., obejmuje obszar ok. 130 ha – wyznacza tereny pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną i lotniskową;
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części wsi Kaletnik, zatwierdzony uchwałą Nr III/16/02 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 30 grudnia 2002 r., obejmuje teren działek 148 i 149 – wyznacza tereny pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną;
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części wsi Zygmunty, zatwierdzony uchwałą Nr XI/83/03 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 29 września 2003 r., obejmuje teren działek 394, 393/1 i 393/2 – wyznacza tereny pod zabudowę produkcyjno - usługową.
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obrębu ewidencyjnego Nr 1 Miasta Koluszki – uchwała Nr VIII/31/07 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 26 kwietnia 2007 r., obszar obejmuje ok. 136 ha. Zagospodarowanie terenu wskazuje na zabudowę miejską z przeznaczeniem na tereny: mieszkaniowe jednorodzinne, mieszkaniowe jednorodzinne i usługowe, zabudowy usługowej, produkcji, składów, magazynów. W peryferyjnej części opracowania MPZP zachowane zostało przeznaczenie na użytkowanie rolnicze terenów. Plan wyznacza ciągi komunikacyjne oraz wytyczne do rozwoju infrastruktury technicznej.
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obrębów ewidencyjnych Nr 2 i 3 Miasta Koluszki – uchwała Nr IX/39/07 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 28 maja 2007 r., obszar obejmuje ok. 166 ha. Teren w granicach MPZP położony jest w północnej części miasta. Na terenie zlokalizowana jest Baza Paliw Nr 1. Peryferyjnie położona część terenu przeznaczona została na użytkowanie rolnicze. Zachodnia część terenu opracowania została na lokalizację obiektów produkcyjnych. Większa część obszaru opracowania została podzielona na tereny o przeznaczeniu: zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, zabudowy wielorodzinnej i jednorodzinnej, zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usług, zabudowy usługowej, zieleni urządzonej, ogródki działkowe, lasów i zalesień. Plan wyznacza ciągi komunikacyjne oraz wytyczne do realizacji infrastruktury technicznej.
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obrębów ewidencyjnych 4 i 6 Miasta Koluszki – uchwała Nr XL/44/06 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 28 sierpnia 2006 r., obszar obejmuje ok. 245 ha. Zagospodarowanie w granicach MPZP ma charakter śródmiejski, dominuje przeznaczenie terenów zabudowy: mieszkaniowej jednorodzinnej, zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usług, zabudowę mieszkaniową wielorodzinną, zabudowę mieszkaniową wielorodzinną i usług. Plan wyznacza przeznaczenie na tereny usług sportu, usług oświaty, usług kultury, tereny zieleni urządzonej, obsługi komunikacji. Plan wyznacza ciągi komunikacyjne oraz wytyczne do realizacji infrastruktury technicznej.
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obrębu ewidencyjnego Nr 5 Miasta Koluszki - uchwała Nr VII/32/07 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 26 kwietnia 2007 r. obszar obejmuje ok. 154 ha. W granicach MPZP wyodrębnione zostały tereny: zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usług, zabudowy

mieszkańcowej wielorodzinnej, zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i usług, zabudowy usługowej, tereny rolnicze, obiektów produkcyjne, składów, magazynów, zieleni urządzonej, tereny lasów. Plan wyznacza ciągi komunikacyjne oraz wytyczne do realizacji infrastruktury technicznej.

- Miejskowy plan zagospodarowania dla obrębów ewidencyjnych Nr 7 i 8 Miasta Koluszki – uchwała Nr IX/40/07 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 28 maja 2007 r., obszar obejmuje ok. 219 ha. Na terenie opracowania MPZP wyróżnione zostały tereny o przeznaczeniu: zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej, zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i usługowej, zabudowy usługowej, zabudowy usług kultu religijnego, teren cmentarza, obsługi komunikacji, rolniczym, tereny zalesień, obiektów produkcyjnych, składów, magazynów. Plan wyznacza ciągi komunikacyjne oraz wytyczne do realizacji infrastruktury technicznej.
- Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego części obszaru miasta Koluszki w rejonie ulic: Reja, Kościuszki i Kilińskiego, uchwała Nr XXXVI/81/2009 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 27 sierpnia 2009 r. Opublikowany w Dz. Urz. Woj. Łódzkiego nr 318 poz. 2671 z 27.10.2009 r. Plan wyznacza tereny o przeznaczeniu zabudowy usługowej;
- Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części obrębu Lisowice w gminie Koluszki, projekt planu wyznacza tereny o przeznaczeniu: zabudowy usługowej i mieszkaniowej, zabudowy usługowej i mieszkaniowej wielorodzinnej, tereny usług sportu i rekreacji, tereny rolnicze z zabudową mieszkaniową jednorodziną, tereny rolnicze, tereny zieleni urządzonej; uchwała Nr XLVI/106/2010 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 14 czerwca 2010 r.;

Zasięg obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego pokazuje załącznik graficzny: „Polityka przestrzenna: instrumentalizacja”

Obecnie w opracowaniu są następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obrębu Gałków Mały w gminie Koluszki, projekt planu wyznacza tereny o przeznaczeniu: zabudowy mieszkaniowej i usługowej oraz wyznacza wszystkie funkcje pomocnicze niezbędne dla funkcjonowania miejscowości Gałków Mały;
- Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części obrębu Gałków Parcele w gminie Koluszki, projekt planu wyznacza tereny o przeznaczeniu zabudowy mieszkaniowej;
- Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obrębów ewidencyjnych nr 2 i 3 miasta Koluszki (uchwała RGK Nr XXXVIII/121/09).

12. Plan rozwoju Gminy Koluszki

Sporządzając plan rozwoju lokalnego Gminy Koluszki na lata 2004 – 2010 przeprowadzono kompleksową ocenę sytuacji społeczno-gospodarczej, zdefiniowano cele rozwoju gminy i zadania służące ich realizacji. Plan zatwierdzony został uchwałą Nr XX/57/04 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 1 lipca 2004 r..

Cel główny i cele strategiczne

Cel główny

Zapewnienie mieszkańcom wysokiego poziomu życia poprzez przeciwdziałanie trwałej marginalizacji społecznej i ekonomicznej obszaru gminy Koluszki, wzrost konkurencyjności gminy oraz poprzez podniesienie jakości podstawowej infrastruktury technicznej i społecznej.

Cel strategiczny I

Zwiększenie atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej gminy oraz wspieranie przedsiębiorczości na terenie gminy Koluszki, w szczególności poprzez aktywizację zasobów lokalnych oraz:

- 1) tworzenie na terenie gminy stref zorganizowanej aktywności gospodarczej;
- 2) rozwój otoczenia okołobiznesowego.

Cel strategiczny II

Ochrona środowiska przyrodniczego i kształtowanie ładu przestrzennego poprzez:

- 1) poprawę stanu środowiska naturalnego;
- 2) dbanie o ład przestrzenny miasta i jego funkcjonalność dla mieszkańców.

Cel strategiczny III

Poprawa warunków życia mieszkańców poprzez podniesienie jakości podstawowej infrastruktury technicznej i społecznej, dostęp do oświaty i edukacji, tworzenie korzystnych warunków zamieszkania w szczególności poprzez:

- 1) inwestycje infrastrukturalne na terenie gminy;
- 2) inwestycje w dziedzinie edukacyjno-oświatowej;
- 3) tworzenie podstaw społeczeństwa informacyjnego;
- 4) rozwój budownictwa socjalnego.

Cel strategiczny IV

Pielęgnacja kultury i dziedzictwa cywilizacyjnego oraz rozwój sportu, rekreacji i turystyki na terenie gminy Koluszki poprzez:

- 1) zachowanie stanu dziedzictwa kulturowego i jego promocja w skali lokalnej;
- 2) inwestycje w dziedzinie sportu i turystyki.

Cel strategiczny V

Rozwój Obszarów Wiejskich w Gminie Koluszki

1. Rozwój przedsiębiorczości w regionie na obszarach wiejskich poprzez realizację pilotażowego programu LEADER+.
2. Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego.

Planowane zadania

W Planie Rozwoju Lokalnego przyjęto do realizacji projekty i zadania służące poprawie sytuacji na danym obszarze z uwzględnieniem:

- 1) zmiany w strukturze gospodarczej obszaru;
- 2) zmiany w sposobie użytkowania terenu poprzez stworzenie warunków do powstania zakładów produkcyjnych oraz rozwój drobnej przedsiębiorczości;
- 3) rozwoju systemu komunikacji i infrastruktury;
- 4) poprawy stanu środowiska naturalnego;
- 5) poprawy stanu środowiska kulturowego;
- 6) poprawę warunków i jakości życia mieszkańców, w tym zmiany w strukturze zamieszkania.

13. Dokumenty, programy o znaczeniu ponadlokalnym

13.1. Polityka przestrzenna państwa

Polityka przestrzenna państwa, identyfikacja najistotniejszych makroekonomicznych i strukturalnych uwarunkowań polityki rozwoju regionalnego, przekładających się na polityki regionalne i lokalne, definiowana jest w rządowych dokumentach programowych.

Dokumentami tymi są m.in.:

- 1) „Koncepcja Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju”;

- 2) „Narodowa strategia rozwoju regionalnego”;
- 3) „Polska 2025. Długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju”;
- 4) plany i strategie, w zakresie zróżnicowanych dziedzin rozwoju, dotyczące:
 - a) ochrony środowiska,
 - b) dróg i transportu,
 - c) energetyki,
 - d) telekomunikacji.

Generalnym założeniem w/w dokumentów jest realizacja strategii dynamicznego zrównoważenia rozwoju, umożliwiająca likwidację dysproporcji rozwojowych i poziomu życia mieszkańców.

13.2. Strategia rozwoju województwa łódzkiego

„Strategia rozwoju województwa łódzkiego na lata 2007 - 2020” przyjęta uchwałą Nr LI/865/2006 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 31 stycznia 2006r. wyznacza priorytetowe strefy działań i jest podstawą do opracowywania uszczegółowionych programów operacyjnych.

Celem podstawowym zdefiniowanym w „Strategii ...” jest podniesienie atrakcyjności województwa łódzkiego w strukturze regionalnej Polski i Europy jako obszaru sprzyjającego zamieszkaniu ludzi i gospodarce oraz dążenie do budowy wewnętrznej spójności regionu przy zachowaniu różnorodności jego miejsc, wykorzystując atut centralnego położenia regionu, przekształcenie jego gospodarki z produkcyjnej (przemysłowo – rolniczej) na usługowo – produkcyjną.

Cele główne strategii przypisano trzem strefom, każdej z nich priorytetowe kierunki działań:

- 1) sferze społecznej-
 - wzrost ogólnego poziomu cywilizacyjnego województwa, poprzez przejście z społeczeństwa przemysłowego do informacyjnego;
 - zwiększenie możliwości adaptacyjnych społeczeństwa do ciągle zmieniającej się gospodarki zewnętrznej;
 - podniesienie poziomu wykształcenia mieszkańców;
 - podniesienie jakości życia mieszkańców;
 - zmniejszenie zjawisk wykluczenia społecznego i modernizacja systemów pomocy społecznej;
 - podniesienie poziomu aktywności społecznej.
- 2) sferze ekonomicznej:
 - poprawa pozycji konkurencyjności gospodarki województwa;
 - zwiększenie dostępności gospodarczej regionu;
 - tworzenie nowoczesnej, prorozwojowej i innowacyjnej bazy gospodarczej;
 - budowa społeczeństwa informacyjnego;
 - trwałe i zrównoważony rozwój obszarów wiejskich;
 - podniesienie ogólnego poziomu zatrudnialności i mobilności zawodowej mieszkańców województwa;
 - tworzenie wizerunku regionu przyjaznego i atrakcyjnego dla podejmowania współpracy, inwestowania i życia mieszkańców;
- 3) sferze funkcjonalno – przestrzennej:
 - stworzenie rzeczywistego regionu społeczno – ekonomicznego posiadającego własną podmiotowość kulturową i gospodarczą;
 - stymulowanie przemian w sieci osadniczej polegających na wzroście roli miast w organizacji funkcjonalno – przestrzennej województwa łódzkiego;
 - uporządkowanie gospodarki przestrzennej;
 - umocnienie identyfikacji mieszkańców z województwem;
 - poprawa warunków życia mieszkańców regionu poprzez poprawę jakości środowiska.

13.3. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego, zatwierdzonego uchwałą Nr XLV/524/2002 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 9 lipca 2002 roku:

- 1) m. Koluszki, zakwalifikowano do grupy ośrodków ponadlokalnych;
- 2) gminę sytuuje się w strefach:
 - a) koncentracji związków metropolitarnych (gminę Koluszki określono jako obszar wspierający węzłowy ośrodek wojewódzki – część pasma wzmożonej urbanizacji i aktywności gospodarczej uzupełnione zabudową rekreacyjno – mieszkaniową),
 - b) potencjalnego zintegrowanego regionu metropolitarnego warszawsko - łódzkiego,
 - c) strefie potencjalnych koncentracji procesów rozwojowych,
 - d) strefie wielofunkcyjnych przekształceń obszarów wiejskich;
- 3) w zakresie rozwoju rolnictwa obszar gminy Koluszki zdefiniowany jest jako obszar o mało korzystnych warunkach dla rozwoju rolnictwa wskazany do łączenia funkcji rolniczych z komplementarnymi dziedzinami nierolniczymi, jak usługi i turystyka;
- 4) obszar gminy wyróżniono jako rejon atrakcyjny przyrodniczo dla rozwoju turystyki;
- 5) Koluszki wskazują jako ośrodek mający możliwość utworzenia specjalistycznego ośrodka logistycznego (węzeł kolejowy i terminal paliwowy), mogącego, przy sprzyjających warunkach rozwoju, przekształcić się w specjalistyczne centrum logistyczne.

Zadania dla realizacji ponadlokalnych celów publicznych wskazane w planie województwa opisano w punkcie 13.4.

Obecnie trwają prace nad aktualizacją Planu zagospodarowania województwa łódzkiego. Projekt planu zakłada nowe inwestycje do zrealizowania zawarte w planach i programach wyższego rzędu. Dla gminy Koluszki przewidziane do realizacji są dodatkowe zadania z zakresu:

1. komunikacji i infrastruktury:
 - planowana obwodnica drogowa miasta Koluszki w ciągu drogi wojewódzkiej;
 - planowana droga wojewódzka Łódź – Koluszki – dwa warianty;
 - budowa kolei dużych prędkości Warszawa – Łódź – Wrocław / Poznań wraz z połączeniem do Centralnej Magistrali Kolejowej (CMK);
 - uzupełnienie Transeuropejskiej Sieci Transportowej TEN – T w zakresie kolei;
 - modernizacja międzyregionalnych i regionalnych linii kolejowych;
2. ochrony środowiska przyrodniczego:
 - „System Obszarów Chronionych”;
 - Obszary „Natura 2000”: Buczyny w Gałkowie oraz Dąbrowy Świetliste koło Redzenia;
 - Obszary Chronionego Krajobrazu;
3. ochrony wartości kulturowych:
 - projektowany samochodowy szlak turystyczny – „Szlak Romański”, zawarty w Wojewódzkim programie opieki nad zabytkami, Programie rozwoju turystyki w województwie łódzkim na lata 2007 – 2020 oraz w Koncepcji funkcjonalno – przestrzennej europejskich szlaków kulturowych;
 - projektowany szlak konny im. H. Dobrzańskiego „Hubala”, zawarty w Programie rozwoju turystyki w województwie łódzkim na lata 2007 – 2020 oraz w Koncepcji funkcjonalno – przestrzennej wojewódzkiego szlaku konnego im. H. Dobrzańskiego „Hubala”;
 - projektowany szlak Kolei warszawsko – Wiedeńskiej;
4. sfery funkcjonalno – przestrzennej:
 - tereny zagrożenia przeciwpowodziowego, zgodnie z Studium dla potrzeb planów ochrony przeciwpowodziowej Etap II.

Wymienione w projekcie planu województwa cele do realizacji nie są ostateczne bądź mogą ulec modyfikacji.

13.4. Zadania dla realizacji ponadlokalnych celów publicznych

W obszarze gminy Koluszki nie ustanowiono zadań rządowych.

Koluszki znajdują się w obszarze projektowanych programów regionalnych Pilica II i Bzura (gospodarka odpadami, gospodarka ściekowa, mała retencja).

Część gminy objęta jest projektowanymi obszarami chronionego krajobrazu.

W granicach gminy, zgodnie z planem województwa, wskazano propozycje zadań dla realizacji ponadlokalnych celów publicznych:

- 1) w zakresie komunikacji i transportu:
 - a) modernizacja drogi wojewódzkiej Nr 716 Koluszki – Piotrków Trybunalski (postulowana),
 - b) droga wojewódzka Nr 715 w Koluszkach: na odcinku Brzeziny - Koluszki (modernizacja), w m. Koluszki przełożenie (postulowane), modernizacja na odcinku Koluszki – Ujazd (postulowana),
 - c) wyprowadzenie pasma Koluszkowskiego (postulowane) - budowę drogi regionalnego znaczenia Łódź – Koluszki (klasy G lub Z),
 - d) modernizacja linii kolejowej Łódź – Warszawa z dostosowaniem do prędkości 160 km/h,
 - e) modernizację linii kolejowej Koluszki – Częstochowa - podwyższenie parametrów (postulowana),
 - f) modernizacja linii kolejowej Koluszki – Tomaszów Mazowiecki - usprawnienie połączeń (postulowana),
 - g) obwodnica miasta Koluszki,
 - h) lokalizacja wyspecjalizowanego ośrodka logistycznego w Koluszkach (postulowana);
- 2) w zakresie infrastruktury technicznej:
 - a) linie elektroenergetyczne 110kV: Koluszki – Rawa Mazowiecka (modernizacja), Koluszki – Brzeziny budowa (postulowana),
 - b) gazociągi o parametrach DN250/200/150: Koluszki – Brzeziny (budowa), Tomaszów Mazowiecki – Koluszki (modernizacja);
 - c) linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia 400 kV planowana przez Polską Grupę Energetyczną,
- 3) w zakresie weryfikacji granic obszarów chronionego krajobrazu - postulowane OCHK: Mrogi i Mrożyce, Koluszkowsko-Lubochniański, Górnej i Środkowej Rawki.

W zakresie przedsięwzięć o znaczeniu ponadlokalnym, poza postulowaną realizacją nowych zadań, plan wskazuje w granicach gminy istniejące elementy infrastruktury - linie kolejowe, terminal paliwowy, linię przesyłową elektroenergetyczna 400kV, linie 110kV i magistrale wodociągowe oraz istniejące drogi wojewódzkie.

14. Analiza S.W.O.T. dla gminy Koluszki

Analiza obejmuje w sposób syntetyczny istniejące i przewidywane uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne rzutujące na możliwości rozwoju miasta i terenów wiejskich gminy. Metodą SWOT, dokonano identyfikacji silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń rozwoju miasta.

Analiza ta daje wyjście dla określenia optymalnych kierunków działań w zakresie instrumentów dostępnych w gospodarce przestrzennej służących społeczno-gospodarczemu rozwojowi gminy w poszanowaniu walorów przyrodniczych, kulturowych i ekonomicznych przestrzeni.

S - strenght – siła, W - weekness – słabość, O - opportunity – szansa, T - threat – zagrożenie

14.1. Analiza zbiorcza

SIŁY	SŁABOŚCI
<ol style="list-style-type: none"> 1. Duża aktywność społeczna i gospodarcza mieszkańców. 2. Funkcjonowanie dużych, rozwijających się przedsiębiorstw 3. Konsekwentnie realizowana polityka inwestycyjna miasta 4. Wolne, w niskiej cenie, tereny inwestycyjne 5. Wysokie walory środowiska przyrodniczego służące rozwojowi rekreacji oraz tworzące dogodne warunki dla zamieszkiwania. 6. Dobre położenie miasta względem regionalnej i ogólnopolskiej sieci komunikacyjnej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wysoki poziom bezrobocia 2. Wysoki udział ludności utrzymujących się z rolnictwa na terenach o niskiej przydatności rolniczej 3. Brak uzbrojonych terenów inwestycyjnych 4. Zdegradowany obszar centrum miasta – tereny kolejowe 5. Słabo rozwinięta infrastruktura i poziom usług towarzyszących turystyce 6. Przebieg przez miasto ruchu tranzytowego i ciężkiego 7. Brak aktów prawa miejscowego (miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego) chroniących i kształtujących tereny wartościowe przyrodniczo i kulturowo. 8. Słabo rozwinięty system selektywnej zbiórki odpadów 9. Słabo rozwinięty system kanalizacji sanitarnej i deszczowej w mieście 10. Brak systemów odprowadzania ścieków na obszarach wiejskich
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Pozyskanie środków unijnych na rozwój gminy. 2. Rozwój funkcji turystycznych i rekreacyjnych. 3. Wzrost popularności aktywnych form wypoczynku. 4. Stworzenie i realizacja programu rewitalizacji układów i obiektów wartościowych kulturowo. 5. Rozwój budownictwa mieszkaniowego, agroturystyki i budownictwa letniskowego 6. Objęcie ochroną form przyrodniczych. 7. Budowanie wizerunku miasta i gminy jako miejsca atrakcyjnego dla inwestowania, zamieszkania i wypoczynku oraz jego promocja. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zubożenie społeczeństwa 2. Starzenie się społeczeństwa 3. Odpływ wykwalifikowanych kadr do ośrodków o większej atrakcyjności rynku pracy. 4. Brak absorpcji środków unijnych 5. Brak działań inwestycyjnych gminy 6. Brak działań mających na celu ochronę i rewitalizację środowiska kulturowego i przyrodniczego. 7. Transport przez teren miasta produktów ropopochodnych – możliwość powstania zagrożeń nadzwyczajnych.

14.2. Analiza sektorowa

14.2.1. Sytuacja społeczno – gospodarcza

SIŁY	SŁABOŚCI
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dobre położenie miasta względem regionalnej i ogólnopolskiej sieci komunikacyjnej 2. Położenie miasta w rejonie atrakcyjnym przyrodniczo dla rozwoju turystyki 3. Istnienie dużych rynków zbytu w bezpośredniej bliskości gminy 4. Funkcjonowanie dużych, rozwijających się przedsiębiorstw 5. Duża ilość małych i średnich przedsiębiorstw 6. Duży udział ludności w wieku produkcyjnym 7. Wolne tereny pod inwestycje 8. Niskie ceny gruntów 9. Wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Emigracja produkcyjnej grupy wiekowej, młodych osób z wyższym wykształceniem 2. Brak struktur instytucjonalnych i mechanizmów społecznych stymulujących rozwój miasta i gminy 3. Starzenie się społeczeństwa 4. Znaczący udział miejsc pracy finansowanych ze środków budżetu Państwa 5. Wysoki poziom bezrobocia o charakterze strukturalnym dotyczący zwłaszcza osób młodych 6. Brak grup producenckich rolników i zakładów przetwórczych 7. Malejąca dynamika przyrostu podmiotów

10. Rezerwa siły roboczej, niskie koszty pracy i ceny działek pod budowę obiektów produkcyjnych 11. Zaplecze do przemysłu rolno – spożywczego 12. Działania samorządu na rzecz wspierania inwestycji 13. Niski stopień zadłużenia budżetu miasta 14. Wieloletni i konsekwentnie realizowany program inwestycyjny miasta 15. Dobrze rozwinięta sieć usług oświaty i ochrony zdrowia 16. Wolne tereny pod budownictwo letniskowe i rekreacyjne 17. Rozbudowana baza sportowa 18. Powiatowe komendy Policji i straży Pożarnej	gospodarczych 8. Brak pozytywnych doświadczeń w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych na realizację przedsięwzięć 9. Brak informacji gospodarczej 10. Brak instytucji wspierania przedsiębiorczości 11. Niska dochodowość pracy w rolnictwie brak alternatywnych źródeł dochodu spoza rolnictwa 12. Niska jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej 13. Brak szpitala w Koluszkach 14. Brak pływalni 15. Rozproszenie usług publicznych w obszarze miasta 16. Brak planu zagospodarowania przestrzennego gminy 17. Niezagospodarowane tereny kolejowe w obszarze centrum miasta 18. Brak uzbrojonych terenów pod inwestycje i budownictwo mieszkaniowe 19. Niski standard oraz zły stan techniczny części komunalnych zasobów mieszkaniowych. 20. Brak lokali socjalnych 21. Niedostateczny dostęp do internetu 22. Niskie nakłady na pomoc społeczną
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Pozyskanie funduszy na realizację projektów w zakresie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, kultury, edukacji, infrastruktury, ochrony środowiska 2. Uzbrajanie terenów pod zabudowę mieszkaniową, letniskową i pod tereny inwestycyjne 3. Wzrost popularności aktywnych form wypoczynku 4. Wykorzystanie możliwości obsługi ruchu tranzytowego wykorzystujących walory przyrodnicze i kulturowe 5. Rozwój agroturystyki i budownictwa letniskowego 6. Realizacja budynków z lokalami socjalnymi 7. Tworzenie obszarów zorganizowanej aktywności gospodarczej 8. Rozwój rynków wewnętrznych i giełdy towarów rolnych i przemysłowych 9. Promocja gminy jako miejsca atrakcyjnego dla inwestowania, zamieszkania i rozwoju 10. Rozwój przedsiębiorczości i aktywność i aktywności społecznej 11. Napływ kapitału zagranicznego i inwestorów	1. Ubożenie społeczeństwa 2. Odptyw wykwalifikowanych kadr do ośrodków o większej atrakcyjności rynku pracy 3. Spadek przyrostu naturalnego 4. Spadek konkurencyjności miejscowych przedsiębiorstw, zawężenie rynków zbytu 5. Brak absorpcji środków unijnych 6. Brak zdecydowanej promocji gminy na zewnątrz 7. Niewystarczająca współpraca samorządu lokalnego z przedsiębiorcami 8. Pasywna i roszczeniowa postawa części mieszkańców 9. Niskie tempo zmian strukturalnych w rolnictwie 10. Marginalizacja i wysokie bezrobocie w regionie łódzkim 11. Brak instrumentów wspierania przedsiębiorczości i redukcji bezrobocia 12. Słaba kondycja finansowa samorządów 13. Brak reformy finansów publicznych 14. Niestabilny i niespójny system prawny 15. Nieadekwatny podział środków finansowych w stosunku do ilości zadań przekazanych gminom

14.2.2. Środowisko przyrodnicze i kulturowe

SIŁY	SŁABOŚCI
1. Zróżnicowane formy ochrony przyrody: rezerwy, Leśny Kompleks Promocyjny, projektowane OCHK, pomniki przyrody 2. Wysoki stopień lesistości 3. Czyste środowisko naturalne	1. Wysoki stopień zanieczyszczenia wód powierzchniowych ograniczający rozwój turystyki i rekreacji 2. Występowanie „szpecących” obiektów w obszarach o wykształconym historycznie

<ol style="list-style-type: none"> 4. Funkcjonujące powiązania ekologiczne z zewnętrznymi układami przyrodniczymi 5. Wysokie walory środowiska przyrodniczego służące rozwojowi rekreacji 6. Zróżnicowanie przestrzennych struktur przyrodniczych i urbanistycznych 7. Istnienie obiektów o znaczących walorach kulturowych i historycznych 8. Oferta kulturalna oraz aktywność sportowa i rekreacyjna w mieście (Dni Koluszek i Święto Plonów) 9. Działalność MOK, GCI, Miejskiej Biblioteki Publicznej 10. Wydawnictwa lokalne 	<ol style="list-style-type: none"> 3. Brak aktów prawa miejscowego (miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego) chroniących i kształtujących tereny wartościowe przyrodniczo i kulturowo 4. Brak kanalizacji w obszarach wiejskich 5. Słabo rozwinięta sieć kanalizacji deszczowej w mieście, funkcjonowanie systemu ogólnospławnego 6. Niski poziom skanalizowania gminy 7. Niski poziom świadomości mieszkańców w zakresie edukacji ekologicznej 8. Dzikie wysypiska odpadów, zanieczyszczenie lasów 9. Nie rozwinięty system selektywnej zbiórki odpadów 10. Brak systemu monitoringu środowiska 11. Istnienie zagrożeń nadzwyczajnych związanych z magazynowaniem, transportem i przesyłem produktów ropopochodnych
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizacja przy wsparciu środkami zewnętrznymi działań rewitalizacyjnych w obszarze miasta 2. Wykorzystanie obiektów zabytkowych dla budowania wizerunku i tożsamości miasta 3. Budowa wizerunku gminy jako miejsca atrakcyjnego dla zamieszkania i wypoczynku 4. Oferta, po korzystnych cenach, gruntów (pod budownictwo mieszkaniowe i rekreacyjne) położonych na terenach o wysokich walorach przyrodniczych 5. Powstanie w Lisowicach planowanego sezonowego ośrodka wodnego, o funkcji rekreacji, sportu i turystyki 6. Objęcie ochroną prawną form przyrodniczych 7. Wzrost popularności aktywnych form wypoczynku wykorzystujących walory przyrodnicze i kulturowe 8. Stworzenie kompleksowego, informacyjno - promocyjnego serwisu internetowego 9. Stworzenie parku kulturowego osiedla mieszkańców kolei wraz z wieżą ciśnień w Koluszkach; 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak działań mających na celu ochronę i rewitalizację środowiska kulturowego i przyrodniczego. 2. Brak wsparcia finansowego dla działań na rzecz ochrony zabytków 3. Brak akceptacji przez mieszkańców działań „ekologicznych” władz miasta. 4. Nieuporządkowana gospodarka wodno – ściekowa 5. Wystąpienie katastrof komunikacyjnych i technicznych 6. Zbyt niskie nakłady na promocję kultury i sportu

14.2.3. Komunikacja

SIŁY	SŁABOŚCI
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dobre położenie geograficzne w centrum Polski 2. Dobre położenie miasta względem regionalnej i ogólnopolskiej sieci komunikacyjnej 3. Położenie na szlaku komunikacyjnym Warszawa - Łódź 4. Rozwinięta sieć dróg 5. Ogólnie dobry stan techniczny dróg 6. Bardzo dobre połączenia kolejowe w skali kraju 7. Powiązania komunikacją autobusową 8. Istniejąca infrastruktura obsługi transportu kolejowego i jego taboru 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przebieg przez miasto ruchu tranzytowego i ciężkiego – wysokie obciążenie dróg nieprzystosowanych do jego przeniesienia 2. Transport przez miasto ładunków niebezpiecznych – ryzyko wystąpienia zagrożeń nadzwyczajnych 3. Wysoki poziom emisji hałasu generowany przez ruch samochodowy i kolejowy 4. Zły stan techniczny dróg 5. Niewłaściwe parametry techniczne dróg – niedostosowane do rangi jaką pełnią

	6. Zły stan techniczny lub brak chodników dla pieszych 7. Brak ścieżek rowerowych 8. Niewydolny układ komunikacyjny w rejonie wiaduktu PKP
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Usprawnienie ruchu wewnątrz miasta – wyprowadzenie ruchu tranzytowego z obszaru ścisłego centrum 2. Rozbudowa i modernizacja dróg przy wsparciu funduszami zewnętrznymi 3. Budowa obwodnicy drogowej miasta; 4. Modernizacja infrastruktury kolejowej.	1. Wzrost natężenia ruchu. 2. Brak działań w zakresie modernizacji układu komunikacyjnego 3. Brak wsparcia finansowego dla działań związanych z realizacją dróg 4. Wystąpienie katastrof komunikacyjnych i technicznych

14.2.4. Infrastruktura techniczna (zaopatrzenie w energię elektryczną, w gaz, wodę, gospodarka ściekowa, gospodarka odpadami)

SIŁY	SŁABOŚCI
1. Pełny i sprawny system zaopatrzenia w energię elektryczną 2. Wysoki stopień zwodociągowana gminy, znaczące rezerwy ujęć wody 3. Dobrze rozwinięta na terenie miasta sieć kanalizacji sanitarnej 4. Dobrze rozwinięta sieć ciepłna, rezerwy mocy ciepłowni miejskiej 5. Zmodernizowana oczyszczalnia ścieków i rezerwy w jej przepustowości 6. Zakończony we wszystkich osiedlach proces gazyfikacji miasta 7. Prowadzona gazyfikacja terenów wiejskich 8. Wysoki stopień obsługi w zakresie gromadzenia i wywozu odpadów komunalnych	1. Niski stopień wykorzystania istniejącej sieci gazowej 2. Niski poziom gazyfikacji 3. Funkcjonujący w mieście system kanalizacji ogólnospławnej 4. Słabo rozwinięta sieć kanalizacji deszczowej w mieście 5. Nieuporządkowana gospodarka ściekowa na terenach wiejskich 6. Znaczący udział sieci wodociagowych wykonanych z rur azbestocementowych 7. Niski poziom skanalizowania gminy 8. Niepełne zwodociągowanie gminy - brak wodociągów w niektórych miejscowościach na terenie gminy 9. Brak układów pierścieniowych sieci na terenach wiejskich, spadki ciśnień 10. Przeszarżały system przesyłu ciepła
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Postęp gazyfikacji terenów wiejskich 2. Rozbudowa i modernizacja sieci wodno-kanalizacyjnych przy wsparciu funduszami zewnętrznymi	1. Brak zainteresowania mieszkańców wykorzystaniem gazu sieciowego do celów grzewczych 2. Wysoki koszt inwestycji infrastrukturalnych 3. Intensywny rozwój zainwestowania na terenach wymagających rozbudowy systemów infrastruktury 4. Brak wsparcia środkami zewnętrznymi rozbudowy sieci 5. Brak wzrostu świadomości ekologicznej mieszkańców

15. Główne wnioski wynikające z analizy uwarunkowań

- 1) Miasto Koluszki jest ważnym ośrodkiem administracyjnym, przemysłowym i usługowym.

- 2) Miasto i tereny wiejskie gmina posiada dobre położenie – w strefie aglomeracji łódzkiej, na trasie Łódź – Warszawa, istniejące dobre powiązania komunikacyjne, obszary wartościowe przyrodniczo.
- 3) Gmina dysponuje dużym rozwijającym się potencjałem ludzkim.
- 4) Gmina jest w trudnej sytuacji społeczno-gospodarczej – wysokie bezrobocie, słaba kondycja rolnictwa.
- 5) Gmina dysponuje obiektami zabytkowymi wartościowymi kulturowo i historycznie dających podstawę dla budowy jej wizerunku i tożsamości.
- 6) Zasoby przyrodnicze w obszarze miasta i jego otoczeniu dają bazę do rozwoju funkcji mieszkaniowych i turystycznych gminy.
- 7) Struktury przestrzenne centrum miasta są zdegradowane i wymagają rewitalizacji.
- 8) Wymagają objęcia ochroną istniejące wartościowe obiekty.
- 9) Występuje silna presja w obszarze zachodnim gminy realizacji zabudowy mieszkaniowej.
- 10) Wyposażenie w infrastrukturę społeczną jest dobre.
- 11) Sieci infrastruktury technicznej są dobrze rozwinięte.
- 12) Rozbudowy wymaga sieć kanalizacyjna, modernizacji winna być poddana sieć wodociągowa i ciepła.
- 13) Powiązanie planów rozwoju gminy z systemem planowania krajowego i regionalnego oraz właściwie ukierunkowanie działań władz miasta daje szansę na rozwój gminy, przełamanie jej trudnej sytuacji społeczno – gospodarczej.

ROZDZIAŁ III CELE ROZWOJU

1. Cele rozwoju

Nadrzędny cel rozwoju

Nadrzędnym celem jest rozwój społeczno – gospodarczy miasta, wzrost poziomu życia mieszkańców poprzez:

- przeciwdziałanie trwałej marginalizacji społecznej i ekonomicznej obszaru gminy Koluszek,
- wzrost konkurencyjności gminy,
- podniesienie jakości podstawowej infrastruktury technicznej i społecznej
- umacnianie pozycji miasta w regionie jako znaczącego ośrodka przemysłowego i usługowego sprzyjającego rozwijaniu przedsiębiorczości,
- tworzenie wizerunku gminy jako miejsca o wysokich walorach przyrodniczych atrakcyjnego dla zamieszkania i rekreacji,
- dążenie do zrównoważonego rozwoju funkcji i racjonalnego zagospodarowania przestrzeni zgodnie z wymogami ochrony środowiska i ładu przestrzennego.

1.2. Główne cele rozwoju

Główne strategiczne cele rozwoju podporządkowane celowi nadrzędnemu to:

- 1) poprawa warunków i poziomu życia mieszkańców oraz łagodzenie negatywnych skutków transformacji systemowej realizowana poprzez:
 - zmniejszenie i przeciwdziałanie dalszemu bezrobociu, przeciwdziałanie marginalizacji i rozwojowi patologii społecznych,
 - podnoszenie poziomu wykształcenia oraz dostosowanie go do aktualnych potrzeb rynku pracy,
 - tworzenie podstaw społeczeństwa informacyjnego,
 - modernizacja infrastruktury społecznej, inwestycje w dziedzinie sportu i turystyki
 - aktywizowanie rozwoju budownictwa mieszkaniowego,
 - rozwój budownictwa socjalnego;
- 2) ochrona środowiska realizowana poprzez:
 - ochrona terenów cennych przyrodniczo przed bezładnym zainwestowaniem,
 - rozwój sieci kanalizacyjnych oraz sieci gazowej;
- 3) ochrona dóbr kultury poprzez:
 - zachowanie stanu dziedzictwa kulturowego i jego promocja w skali lokalnej,
 - uporządkowanie zainwestowania w centrum miasta w nastawieniu na ochronę i ekspozycję wartościowych obiektów i przestrzeni;
- 4) kształtowanie ładu przestrzennego
 - doskonalenie struktury przestrzennej miasta pod kątem jej funkcjonalności oraz racjonalne jej przekształcenie w dostosowaniu do potrzeb dalszego rozwoju,
 - dbałość o ład przestrzenny – sukcesywne opracowywanie planów miejscowych dla miasta i terenów gminy wymagających ochrony;
- 5) stymulowanie i inicjowanie trwałych tendencji rozwojowych gospodarki poprzez:
 - tworzenie warunków dla restrukturyzacji i unowocześnienia przemysłu i rynku usług,
 - tworzenie na terenie gminy stref aktywności gospodarczej,
 - rozwój otoczenia okołobiznesowego;
- 6) rozwój obszarów wiejskich w gminie poprzez:
 - tworzenie warunków dla transformacji strukturalnych na obszarach wiejskich,
 - rozwój przedsiębiorczości, aktywności pozarolniczej,
 - ochronę dziedzictwa kulturowego.